



Lokalt ledd utveckling

LEADER

VÄTTERN



EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska
havs- och fiskerifonden

Utvecklingsstrategi 2014-2020, version 2



Fotografier	Smålandsbilder, Vätternvårdsförbundets arkiv och Daniel Rydberg
Kartmaterial	Kartkälla: Länsstyrelsen i Jönköpings län
Finansiering	Utvecklingsstrategin har tagits fram med stöd från Länsstyrelsen i Jönköpings län samt förberedande stöd från Havs- och fiskerifonden för framtagning av utvecklingsstrategi för lokalt ledd utveckling.

Sammanfattning

Leader Vättern är ett område för lokalt ledd utveckling, ett så kallat leaderområde, med stöd från Europeiska Havs- och Fiskerifonden under programperioden 2014-2020. Syftet med föreningen Leader Vättern är att fördela stöd till projekt som utvecklar Vätternbygden enligt föreliggande utvecklingsstrategi. Utvecklingsstrategin, vilken ska fungera som en vägledning för arbetet inom Leader Vättern, har tagits fram av Vätternvårdsförbundet i dialog med representanter för yrkesfiske, vattenbruk, saluföring, beredning, turism, besöksnäring, fritidsfiske, infrastruktur, ideella föreningar och offentlig sektor. De åtta kommuner, fyra regioner och fyra länsstyrelser som har direkt beröring med Vättern har ställt sig bakom framtagandet av strategin. Den geografiska omfattningen av Leader Vättern utgörs av de åtta kommuner som har direkt beröring med Vättern: Habo, Hjo, Karlsborg, Askersund, Ödeshög, Motala, Vadstena samt de delar av Jönköpings kommun som ligger närmast Vätterns kust.

Leader Vättern har tilldelats en total budget på 14 miljoner kronor, varav 50% utgörs av stöd från Havs- och Fiskerifonden, 17% från staten och 33 % medfinansieras med offentliga medel. Den offentliga medfinansieringen kommer från Habo, Hjo, Karlsborg, Askersund, Ödeshög, Motala, Vadstena och Jönköpings kommun samt länsstyrelserna i Örebro, Östergötland, Jönköping och Västra Götalands län.

Följande vision har formulerats för Leader Vättern:

"Vättern är den självklara destinationen för upplevelser kopplade till fisk och fiske och nyttjandet av fisk- och kräftresursen sker ekonomiskt, socialt och ekologiskt långsiktigt hållbart."

För att fokusera arbetet mot att nå visionen och möta de behov som identifierats under utvecklingsstrategins framtagning så har fyra övergripande mål formulerats:

- ➡ 2020 ska Leader Vättern ha bidragit till att stärka Vättern som destination och öka möjligheten till upplevelser kopplade till fisk och fiske
- ➡ 2020 ska Leader Vättern ha bidragit till att öka avkastningen av fångsten samt öka samverkan och sysselsättningen inom fisk- och fiskerelaterad näring
- ➡ 2020 ska Leader Vättern ha bidragit till ökad livskvalitet hos boende och besökare
- ➡ 2020 ska Leader Vättern ha bidragit till att upprätthålla god beståndstatus¹ och stärka svaga bestånd samt öka kunskapen om Vätterns ekosystem

De övergripande målen för utvecklingsstrategin speglar hur Vättern ska vara en knutpunkt och en sammanhållande kraft för Vätternbygden, som den självklara destinationen för upplevelser kopplade till fisk och fiske i regionen, samt hur vi ska nyttja fisk- och kräftresursen på ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt långsiktigt hållbart sätt.

För att nå de övergripande målen har fyra insatsområden definierats:

- Fiskevård och miljöövervakning
- Näringslivsutveckling
- Information och samverkan
- Tillgänglighet

Inom varje insatsområde finns flera delmål för att på ett tydligare sätt illustrera vad varje insatsområde inbegriper. Nytänkande och nyskapande genomsyrar delmålen och strategin uppmuntrar till kreativa och originella lösningar på samhällsbehov och utveckling av nya produkter, metoder och tekniska lösningar. Vår förhoppning är att delmålen ska uppmuntra och välkomna en spridning av projekt, som bidrar till att uppfylla Leader Vätterns övergripande mål och vision.

Leader Vättern är en allmännyttig ideell förening vars styrelse, LAG (**l**okal **a**ktions**g**rupp), kommer att leda genomförandet av strategin. LAG består av representanter från privat, ideell och offentlig sektor. LAG ska fatta beslut om vilka ansökningar som ska prioriteras, utifrån i vilken omfattning de bedöms bidra till målen i utvecklingsstrategin. Bland annat kommer projektens bidrag till hållbar utveckling och ökad jämställdhet och jämlikhet att beaktas vid urval av projekt. LAG ska aktivt söka upp kandidater och projektidéer som bidrar till att uppfylla Leader Vätterns mål och vision. Information om vem som kan söka stöd och hur man går till väga finns på Leader Vätterns och Jordbruksverkets hemsida.

Summary

Leader Vättern is an area of community-led local development with support from the European marine and Fisheries Fund 2014-2020. The geographic scope of Leader Vättern comprises the eight municipalities that have direct contact with Lake Vättern. The main purpose of the association Leader Vättern is to allocate funding to projects around Lake Vättern that develop the region according to the development strategy. The development strategy is based on the needs identified by local representatives of commercial fishing, aquaculture, processing businesses, tourism, recreational fisheries, infrastructure, non-profit organizations and the public sector.

Leader Vättern has been allocated a total budget of 14 million Swedish crowns (1.5 million Euro), of which 50 % is made up of funding from the European marine and Fisheries Fund, 17 % from the Swedish State and 33 % is financed with other public funds. The other public funds are financed by the municipalities of Habo, Hjo, Karlsborg, Askersund, Ödeshög, Motala, Vadstena and Jönköping, the County Administrative Boards of Örebro, Östergötland, Jönköping and Västra Götaland.

The vision of Leader Vättern is that *"Lake Vättern is the obvious destination for experiences related to fish and fishing and the utilization of the fish and crayfish resources are done in an economically, socially and ecologically sustainable way."*

Four overall goals have been formulated in order to focus the work towards reaching the vision and meet the needs identified in the development strategy:

- 2020 has Leader Vättern contributed to strengthen Lake Vättern as a destination and increased the accessibility of experiences associated with fish and fishing
- 2020 has Leader Vättern contributed to increase the yield from fish and crayfish as well as increased the collaboration and employment within the fish and fishing industry
- 2020 has Leader Vättern contributed to improve the quality of life for residents and visitors of Lake Vättern
- 2020 has Leader Vättern contributed to maintain good fish stock status and strengthen weak stocks as well as improving the understanding for the ecosystem of Lake Vättern

The overall goals of the development strategy reflect how Lake Vättern will be a focal point and a cohesive force for the region around Lake Vättern. In order to achieve the overall goals four target areas have been defined:

- Fish conservation and environmental monitoring
- Business development
- Information and collaboration
- Accessibility

Within each target area there are several sub targets in order to more clearly illustrate what each target includes. New thinking and innovation permeates the sub targets and the strategy encourages development of new products, processes and technologies as well as creative and original solutions that meet the needs of society. Hopefully the sub targets encourage and welcome a proliferation of projects, which contribute to the fulfilment of the overall goals and vision of Leader Vättern.

Leader Vättern is a non-profit association who's Board of Directors, LAG (local action group), lead the implementation of the development strategy. LAG consists of representatives from the private, non-profit and public sectors. LAG overview incoming applications and select which ones should be given priority, based on what extent they are contributing to the development strategy. The projects' contribution to sustainable development and equality will for example be taken into consideration in the selection process. LAG will also actively seek out candidates and project ideas that contribute to the fulfilment of the goals and vision. Visit Leader Vättern's website to find out more about the association, ongoing projects and how to apply for funding.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	4
Summary	6
Innehållsförteckning	8
1. Syftet med den lokala utvecklingsstrategin	10
2. Strategins bidrag till EU:s och Sveriges mål	10
3. Strategins framtagning	10
4. Utvecklingsområdet	11
4.1 Områdesbeskrivning.....	17
4.2 Behov och utvecklingsmöjligheter	20
5. På vilket sätt är strategin innovativ?	25
6. Vision.....	26
7. Insatsområden, mål och urvalskriterier	26
7.1 Övergripande mål för området	27
7.2 Insatsområden.....	29
7.3 Handlingsplan.....	32
7.4 Urvalsprocess	35
7.5 Mål och urvalskriterier.....	36
8. Finansieringsplan	36
9. Organisation	37
9.1 Administrativ kapacitet och kansliets arbete (drift)	37
9.2 Partnerskapet och föreningen.....	38
9.3 LAG – den lokala aktionsgruppen.....	38
10. Samverkan mellan fonder och med andra aktörer	39
10.1 Samverkan mellan fonder	39
10.2 Avstämning med andra aktörer med utvecklingsansvar.....	40
10.3 Jämställdhet och icke-diskriminering	41
11. Kommunikation.....	41
11.1 Kommunikationsplan.....	44
12. Uppföljning, utvärdering och revidering.....	44
12.1 Uppföljning och utvärdering	44
12.2 Tidsplan.....	46

12.3 Revidering.....	46
Bilaga 1. SWOT-analys för Vättern.....	48
Bilaga 2. Omvärldsanalys.....	61
Bilaga 3. Motivering	63
Bilaga 4. Mål, indikatorer, definitioner, mätmetoder och målvärden.....	64
Bilaga 5. Villkor och urvalskriterier.....	80
Bilaga 6. LAG Leader Vättern.....	96
Bilaga 7. Kommunikationsplan Leader Vättern.....	97
Bilaga 8. Tidsplan för LAG:s uppföljning och utvärdering.....	107

1. Syftet med den lokala utvecklingsstrategin

Denna utvecklingsstrategi ska användas för att styra LAG:s arbete med prioritering och urval av ansökningar samt partnerskap, kommunikation och fondsamordning.

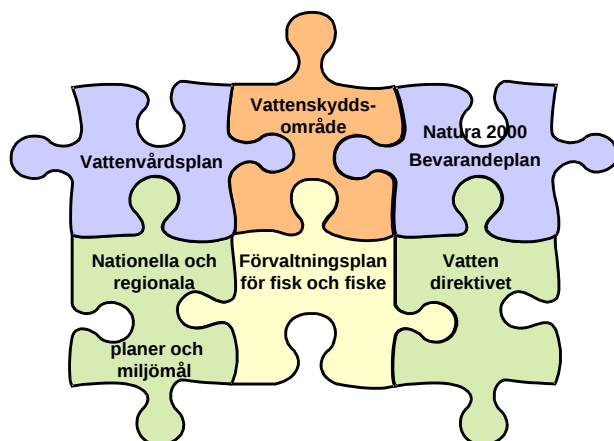
2. Strategins bidrag till EU:s och Sveriges mål

Alla projekt som prioriteras genom denna utvecklingsstrategi ska bidra till att uppnå EU:s tillväxtstrategi EU2020. Därför bygger alla mål och processen för projekturvalet i strategin på de mål som är satt i de inblandade operativa programmen för struktur- och investeringsfonderna. Analyser ligger till grund för en vision och en beskrivning av utvecklingsbehovet, som leder till insatsområden och specifika mål som kan mätas med hjälp av indikatorer. En handlingsplan visar hur målen i insatsområden ska omsättas i aktiviteter.

3. Strategins framtagning

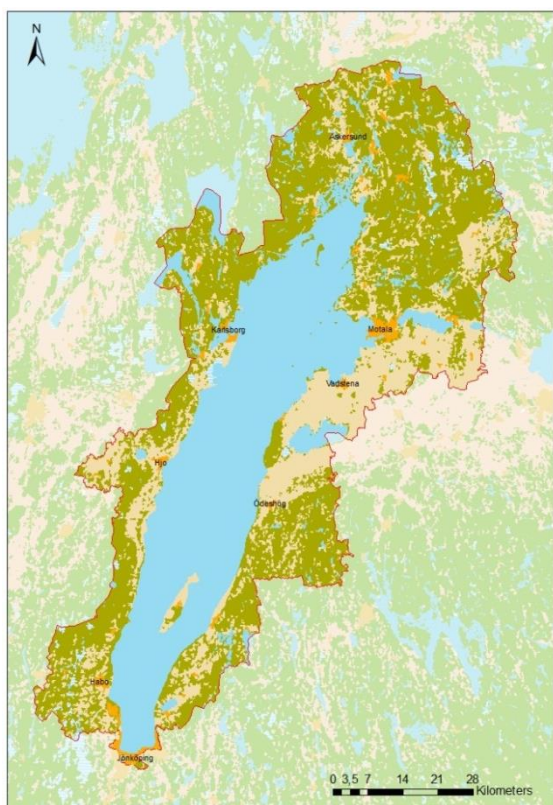
Vätternvårdsförbundet har ansökt om att Vätterbygden ska utgöra ett område för lokalt ledd utveckling, ett så kallat leaderområde, med stöd från Europeiska Havs- och Fiskerifonden under programperioden 2014-2020. Utvecklingsstrategin för Leader Vättern har tagits fram av Vätternvårdsförbundet, vars medlemmar har gemensamt att de nyttjar, påverkar eller utövar tillsyn över Vättern. De åtta kommuner, fyra regioner och fyra länsstyrelser som har direkt beröring med Vättern har ställt sig bakom framtagandet av strategin. Stommen utgörs av de synpunkter, förslag och behov som framkommit vid träffar/workshops med lokala intressenter och aktörer rörande utvecklingen av Vätterbygdens konkurrenskraft inom fisk- och fiskerelaterad näring. Vid träffarna deltog representanter från yrkesfiske, vattenbruk, saluföring, beredning, turism, besöksnäring, jordbruk, fritidsfiske, infrastruktur, ideella föreningar och offentlig sektor. Träffarna var dessutom en möjlighet för lokala aktörer att visa intresse för deltagande i LAG.

Utvecklingsstrategin har skickats på remiss till samtliga aktörer som deltog på de träffar som legat till grund för strategins stomme. Strategin har genom remissrunda till länsstyrelser, kommuner och regioner stämts av mot kommunala och regionala planer, program, strategier och SWOT-analyser. Remissen har även funnits tillgänglig på Vätternvårdsförbundets hemsida. Inkomna remissvar har beaktats och format innehållet i strategin. Strategin är även kopplad till och avstämd med Vätternvårdsplanen för Vättern (Rapport 91, Vätternvårdsförbundet 2006), Förvaltningsplanen för fisk och fiske i Vättern (Rapport 101, Vätternvårdsförbundet 2009) samt Bevarandeplanen för Natura 2000 (Rapport 95, Vätternvårdsförbundet 2008). Övriga dokument, som omvärldsanalys och SWOT-analys för Vättern, har också använts vid framtagandet av utvecklingsstrategin.

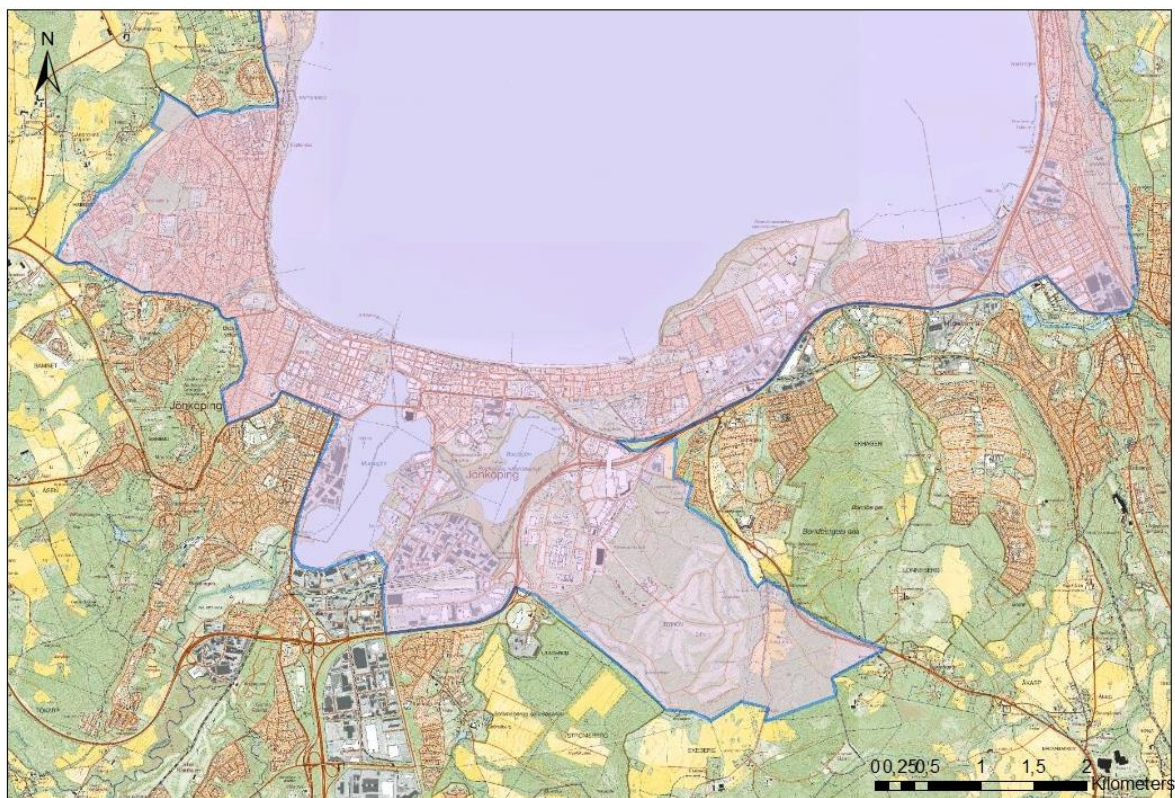


Figur 1. Grafisk beskrivning av hur några av de olika centrala och regionala planerna för Vättern hänger samman. Utvecklingsstrategin för Leader Vättern innehåller mål och delmål som bidrar till att uppfylla målen i flera av de planer och styrdokument som är framtagna för Vättern. En samstämmig målbild bidrar till att värna Vätterns värden och främja utvecklingen.

4. Utvecklingsområdet



Figur 2. Den geografiska avgränsningen av Leader Vättern utgörs av kommungränsen för de kommuner som har direkt beröring med Vättern. I Jönköpings tätort är avgränsningen gjord efter tydliga landmärken och kommunens uppdelning av församlingar för plan- och strategiarbete, för att begränsa leaderområdets befolkningsmängd.



Figur 3. Geografisk avgränsning av Leader Vättern i Jönköpings tätort (det skuggade området ingår i leaderområdet). Avgränsningen följer landmärken (till exempel E4:an) samt kommunens församlingsindelning för plan- och strategiarbete.

Totalt antal invånare i utvecklingsområdet, inklusive tätorter > 20 000 invånare	143 413
Antal invånare i utvecklingsområdet, exklusive tätorter > 20 000 invånare	79 374
Områdets totalstorlek i km ² , inklusive tätorter > 20 000 invånare	Totalstorlek 5955 Landareal 3804 Vattenareal 2151
Områdets storlek i km ² utanför tätorter > 20 000 invånare	5942
Antal invånare per km ² , inklusive tätorter	25
Antal invånare per km ² , exklusive tätorter	6

Kommuner som omfattas av strategin	Habo, Hjo, Karlsborg, Askersund, Motala, Vadstena och Ödeshög kommun samt följande delar av Jönköpings kommun: Gränna Visingsö Skärstad-Ölmstad Bankeryd Samt följande delar inom nedanstående församlingar: Jönköpings Sofia-Järstorp ◦ 211 Centrum Väster ◦ 212 Jönköping Söder ◦ 213 Bäckalyckan ◦ 221 Bymarken ◦ 2254 Del av Kortebo Jönköpings Kristina-Ljungarum ◦ 111 Centrum Öster ◦ 112 Liljeholmen ◦ 113 A6-Ryhov ◦ 114 Rosenlund ◦ 117 Vättersnäs ◦ 311 Gamla Flygfältet Huskvarna ◦ 121 Huskvarna Centrum ◦ 122 Norrängen ◦ 123 Brunstorp
Landskapstyper och landmärken	Vätterbygdens landskapstyper karakteriseras av jordbruks-, skogs-, skärgårds- samt kustlandskap. Viktiga landmärken för området är Visingsö, Omberg, Göta kanal och norra Vätterns skärgård.
Större tätorter och utvecklingscentra	Jönköping, Motala, Vadstena, Askersund, Karlsborg, Hjo, Gränna och Ödeshög.

Befolkningsförändring för åren 2007–2013 • Flyttnetto • Födelsenetto	Ödeshög ◦ Flyttnetto -107 ◦ Födelsenetto -156 Motala ◦ Flyttnetto 469 ◦ Födelsenetto -229 Vadstena ◦ Flyttnetto 113 ◦ Födelsenetto -269 Habo ◦ Flyttnetto 306 ◦ Födelsenetto 541 Karlsborg ◦ Flyttnetto 172 ◦ Födelsenetto -292 Hjo ◦ Flyttnetto 56 ◦ Födelsenetto -102 Askersund ◦ Flyttnetto -64 ◦ Födelsenetto -308 Jönköping (beräknat på hela kommunen) ◦ Flyttnetto 5503 ◦ Födelsenetto 3076
Arbetslöshet i procent	6,7%* (inkluderar hela Jönköpings kommun) * avser personer 18-64 år
Antal företag med direkt anknytning till fiske och vattenbruk	Yrkesfiskare: 18 Vattenbruk: 2 Beredning av fisk och skaldjur: 7 Specialiserad butikshandel med fisk och skaldjur: >8 Fiskebutiker: 6* Fiskeguider: 6** <i>* Avser butiker som har en tydlig prägel av fiske och som ligger inom området för Leader Vättern. Utöver dessa butiker finns ytterligare fiskebutiker i nära anslutning till leaderområdet eller fiskebutiker som har en stark koppling till Vättern.</i> <i>** Avser kräftfiske- och fiskeguider som bor eller har företaget placerat inom området för Leader Vättern. Utöver dessa guider finns ytterligare guider som verkar i leaderområdet.</i>

Andel av befolkningen i procent 15-24 år 25-44 år 45-64 år 65- år	15-24 år: 13% 25-44 år: 24% 45-64 år: 24% 65- år: 20%
Antal provfisker i sjön	Kräftprovfisken 2003, 2007, 2010 och 2014. Nätprovfisken årligen från och med 2005, med undantag för 2013. Hydroakustiskundersökning årligen.
Inhämtning av fångststatistik från yrkesfisket	Årligen.
Inhämtning av fångststatistik från fritidsfisket	2000, 2003 och 2010.
Antal fisketillsynstillfällen per år	67 stycken. <i>(Avser Vättern och dess tillflöden perioden 2009-2014)</i>
Antal undersökningar av fiskens överlevnad vid återutsättning	4 stycken, dock endast röding
Antal fysiska fiskevårdsåtgärder i Vättern avrinningsområde	122 stycken. <i>(Avser statistik från ÅiV)</i>
Antal modifierade eller nyutvecklade redskap som bidrar till mer selektiv fångst	2 stycken.
Provtagning av miljögifter i fisk	Röding provtas kontinuerligt. Lax och öring har provtagits vid ett tillfälle, 2011 respektive 2001. Sik har provtagits 2010-2014.
Kända påverkanskällor	I Vätterns vattenskyddsområde finns totalt 85 stycken registrerade förorenade områden. Kunskap om miljögifters ursprung i fisk från Vättern saknas.
Kunskap om klimatförändringars effekt på bestånden	En avhandling, Malin Setzer.
Spårbarhet av fiskens ursprung	Saknas i nuläget.

Fördelning mellan arter i yrkesfiskets fångst	<i>Yrkesfiskets fångster under perioden 2006-2013:</i> Abborre: 1,7 % Gädda: 1,0 % Öring: 2,3 % Signalkräfta: 77,6 % Lax: 1,6 % Röding: 3,9 % Sik: 4,8 % Siklöja: 0,2 % Lake: 4,2 % <i>Medelvärde av fångstvärde 2010-2013, baserat på föreslaget pris på fisk utifrån 2009 års värde:</i> Abborre: 0,27 % Gädda: 0,25 % Kräfta: 90,43 % Lake: 0,88 % Lax: 0,49 % Röding: 3,44 % Sik: 2,63 % Siklöja: 0,03 % Öring: 1,44 %
Avkastning per fångad fisk	<i>Yrkesfiskets försäljningsvärde 2014 års prisnivå:</i> Abborre: 14,7 kr/kg Gädda: 21,4 kr/kg Kräfta: 159,9 kr/kg Lake: 50,9 kr/kg* Lax: 29,0 kr/kg Röding: 45,0 kr/kg Sik: 38,0 kr/kg Siklöja: 14,4 kr/kg Öring: 35,1 kr/kg *2010 års prisnivå
Regelförståelse och regelefterlevnad	0,26 stycken regelöverträdelser per fisketillsynstimma.
Faciliteter, infrastruktur och service kopplat till fiskerelaterade aktiviteter	28 stycken hamnar 14 stycken för allmänheten öppna iläggningsramper + oidentifierat antal iläggningsramper för slutna sällskap.
Anpassade områden för funktionsnedsatta	1 styck. Lokal fiskeförening för funktionsnedsatta saknas.
Antal restauranger som säljer fisk från Vättern	5 stycken säljer Vätternröding, för övriga arter saknas uppgifter.

4.1 Områdesbeskrivning

Miljön

Vättern, Sveriges näst största och EUs fjärde största sjö, är en kall, näringsfattig och djup sjö med klart vatten. Dess unika naturliga förutsättningar gör att sjön hyser höga biologiska värden. Sjön är därför utpekad till Natura2000-område (naturtyperna 3130 och 3140) och riksintresse för Turism och Friluftsliv, Natur- och kulturvärden, Naturvård och Yrkesfiske. De naturliga förutsättningarna gör att sjön har låg avkastning per ytenhet och gör ekosystemet känsligt. Sjön har gått från en övergödningsfas med kulmen på 1960-talet till att idag ha en låg näringsstatus i nivå med beräknade bakgrundshalter.

Vättern och dess växt- och djurliv är intimt kopplat till och beroende av förhållandena som råder i dess tillflöden. De utgör bland annat viktiga reproduktions- och uppväxtlokaler för fisk. Den fysiska påverkan på vattendragen såsom rensning, omgrävning, indämning och kulvertering är omfattande. I dagsläget finns över 400 identifierade vandringshinder för fisk i Vätterbäckarna, varav 165 är naturliga. På grund av sin förhållandevis höga lutning har många av Vätterns tillflöden utnyttjats till kraftproduktion. Även verksamheter i anslutning till Vätterns tillflöden såsom jord- och skogsbruk samt anläggning av olika typer av infrastruktur har inverkat negativt på Vätterbäckarna. Trots att mycket arbete har lagts ner på att med framgång restaurera och skydda Vätterns tillflöden återstår dock fortfarande mycket arbete innan det går att bedöma majoriteten av Vätterns tillflöden som restaurerade och därmed opåverkade.

Vätterns fisksamhälle omfattar drygt 30 fiskarter samt signalkräfta. Ekosystemet domineras av laxfiskar, vilket är ovanligt i södra Sverige. Den, för kalla och näringsfattiga sjöar, typiska arten röding förekommer här i sitt största svenska bestånd. Harren är ett exempel på en nordlig art som i Vättern uppvisar landets sydligaste reproducerande bestånd. Signalkräftan infördes till Vättern i slutet på 60-talet för att ersätta den utslagna flodkräftan och har etablerat sig väl i sjön och utgör en viktig kommersiell art för både fritids- och yrkesfisket.

Människorna

Vättern och det unika området runt sjön bidrar till god livskvalitet hos lokalbefolkningen och till attraktiviteten för turister. De sociala förutsättningarna i kustkommunerna är förhållandevis goda, exempelvis är arbetslösheten i alla kommuner, utom en, lägre än för riket i helhet. Dock finns utmaningar med en åldrande befolkning i enstaka kommuner och tillgången på arbete, samhällsservice och infrastruktur är viktig för att öka inflyttningen.

Inom Vätterns avrinningsområde finns sammanlagt fyra län och 21 kommuner, varav åtta kommuner har direkt beröring med Vättern. Dessa åtta kommuner ansvarar för drygt 80 % av avrinningsområdets yta, inklusive sjöytan (Figur 2). Den geografiska omfattningen av Leader Vättern utgörs av de åtta kommuner som har direkt beröring med Vättern: Habo, Hjo, Karlsborg, Askersund, Ödeshög, Motala, Vadstena samt de delar av Jönköpings kommun som

ligger närmast Vätterns kust (Figur 2 och Figur 3). Anledningen till att inte hela Jönköpings kommun ingår i leaderområdet är att fonden har en tydlig koppling till landsbygden och området inte bör omfatta mer än 150 000 invånare. Området gränsar till sex andra leaderområden, vilka alla överlappar Leader Vättern. Dock har inget av dessa områden sökt finansiering från Havs- och fiskerifonden för samma geografiska område som Leader Vättern. Överlappningen med andra leaderområden innebär stora fördelar för Vätterbygden, eftersom det därmed finns möjligheter för lokala aktörer att söka stöd från landsbygdsfonden, regionalfonden och socialfonden genom de andra leaderområdena.

Vättern var under åren 2009-2013 ett av fjorton svenska fiskeområden som beviljades stöd från Europeiska Fiskerifonden. Programperioden var lyckad och totalt 23 projekt genomfördes med ett totalt stöd om 11 miljoner kronor varav 5,5 miljoner var EU-stöd. Att Vättern är både ett biologiskt och geografiskt avgränsat område har underlättat arbetet och samtidigt bidragit till att skapa samsyn och delaktighet. Att hela Vättern omfattades av ett fiskeområde gjorde att fisk- och fiskerelaterade aktiviteter och näringar runt hela sjön gavs samma möjlighet att utvecklas. Att ha ett helhetsperspektiv är viktigt eftersom insatser i en del av sjön kan ha effekter på hela ekosystemet. Programperioden stärkte uppfattningen om att det finns goda förutsättningar och en lokal anda för att utveckla och stärka Vätterbygdens konkurrenskraft.

Fisket och de fiskerelaterade näringarna

Både yrkes- och fritidsfisket är av stor betydelse i Vättern och bidrar på olika sätt till intäkter kring sjön. Vättern, dess båtliv och möjligheten att köpa färsk och lokalt fångad fisk är också till gagn för turismnäringen i stort.

Vättern består till stor del av så kallat allmänt vatten där det finns frifiskerättigheter för allmänheten, som bland annat ges möjlighet att lägga nät, långrev och fiska kräftor i begränsad omfattning. Fritidsfisket på allmänt vatten står för cirka 40 000 – 50 000 fiskedagar årligen (baserat på den undersökning som gjordes av fritidsfisket i Vättern 2010, Vätternvårdsförbundet rapport 114). Utöver detta läggs cirka 50 000 kräftburar ut under de fem helger då kräftfisket i Vättern är öppet för allmänheten. Det senaste decenniet har röding och signalkräfta kommit att dominera fritidsfiskets fångster, medan lax-, harr- och abborrfångsterna minskat. Samtidigt har öringfångsterna ökat avsevärt. Vilka metoder som används i fritidsfisket har också förändrats de senaste decennierna. Trollingfisket har ökat, medan utterfisket, nätfisket och det traditionella husbehovsfisket med långrev och ryssja har minskat. Kräftfisket har däremot blivit allt intensivare och ansträngningen har ökat, framförallt på enskilt vatten.

Yrkesfiskets omfattning i Vättern har minskat successivt sedan början av förra seklet. År 1910 fanns knappt 200 personer som bedrev yrkesmässigt fiske i Vättern, därtill fanns det ytterligare cirka 400 personer som klassades som binäringsfiskare. I förvaltningsplanen för fisk och fiske i Vättern beskrivs den historiska utvecklingen av fisket i Vättern. I dagsläget finns 18 licensierade yrkesfiskare i Vättern, som främst riktar sitt fiske efter signalkräfta, men också efter röding, öring, sik och abborre. Fiskets inriktning har förändrats de senaste åren, bland annat har fisket

efter till exempel abborre och sik försvårats till följd av rådande regelverk som införts för att skydda rödingen. Fisket efter röding har minskat till följd av ett skärpt regelverk och en ökad inriktning mot kräftfiske. Det yrkesmässiga fisket efter signalkräfta i Vättern har ökat successivt under det senaste decenniet och utgör numera stommen i Vätterfisket. Kräftfisket har stått för cirka 90 % av yrkesfiskets samlade inkomst de senaste åren.

Rökning, filétering av fisk och lokal fiskhandel bedrivs av flera yrkesfiskare för att öka värdet av fångsten. Det finns sju beredningsställen runt Vättern som drivs av yrkesfiskare i sjön. Förutom beredningsverksamheten sker saluföring på ytterligare ett flertal ställen runt sjön. Det är en relativt hög lokal förädlings- och försäljningsgrad av resurserna från Vättern. Efterfrågan och prisbildningen på fisk och skaldjur från den småskaliga fiskerinäringen för närvarande god.

Förutom yrkesfiske finns ett binäringsfiske som innefattar personer utan yrkesfiskelicens som erhåller inkomster från sitt fiske men där fisket inte utgör den huvudsakliga intäkten. I Vättern förekommer det till exempel ett omfattande kräftfiske av ekonomisk betydelse för enskilda fiskerättsägare och arrendatorer. Detta fiske bedrivs vanligen under en kortare period av året, men är av ekonomisk betydelse för den enskilda privatpersonen.

Fiskodling i själva Vättern har aldrig varit någon betydande verksamhet. Tillstånd för mindre kassodlingar har funnits på några platser i sjön. Till följd av den riskbild som finns associerad med fiskodling i kombination med höga naturvärden i Vättern och det juridiska skydd som värnar dessa har man i förvaltningsplanen för Vättern antagit en policy om att ingen nyetablering av vattenbruk ska ske i Vättern eller i dess omedelbara anslutning där risk för spridning till Vättern finns. Spridning av främmande arter eller sjukdomar kan få negativa konsekvenser för Vätterns unika ekosystem.

Det finns endast ett fåtal turistföretag i Vätterbygden som riktar sig mot fisketurister. Detta trots att fisket är en av de enskilt viktigaste orsakerna till att många turister söker sig till Vättern. På Vättern har det funnits fiskecharterverksamhet sedan i början av 1990-talet. Fiskeguiderna kan delas upp i två grupper; de lokala guiderna som bor och enbart verkar runt Vättern samt tillresande guider som delar av året nyttjar allmänt vatten eller det fria handredskapsfisket i Vättern inom sin verksamhet.

Förvaltningen

Den huvudsakliga förvaltningen av fisket i Vättern sköts av staten via Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges Lantbruks Universitet (SLU) och länsstyrelserna. Den statliga förvaltningen samverkar idag med fiskets olika intressenter vid sjön genom den samförvaltning som bedrivs via Vätternvårdsförbundet. Den befintliga modellen för att samförvalta fisket i Vättern infördes 2007. Förvaltningen har under senare år varit aktiv, med bland annat flera genomförda justeringar i regelverket och ett antal genomförda fiskevårdsåtgärder i Vätterns tillflöden.

I samförvaltningen finns olika kategorier fiskande, fiskevattenägare, kommuner, myndigheter och turistnäringen representerade. Syftet med samförvaltningen är att organisera samarbetet kring frågor som rör fisk och fiske i Vättern. Samtliga intressenter ges möjlighet att påverka fiskets utvecklingsriktning samt hur den gemensamma fiskresursen ska förvaltas. Därmed ges arbetet en allsidig belysning och bred förankring. Detta anses vara en av grundförutsättningarna för en långsiktigt god förvaltning och utveckling av Vättern som fiskeområde.

4.2 Behov och utvecklingsmöjligheter

Vättern och dess omgivning är unik vilket gör sjön till ett starkt varumärke. Så länge fisket bedrivs långsiktigt hållbart innebär miljömedvetenheten att fiske och fiskprodukter från Vättern är attraktiva. En utveckling av verksamheterna inom fisket skulle medföra att Vätterbygden berikades med ökad attraktivitet, ökat antal arbetstillfällen och ökad livskvalitet. Fisket kan därigenom bidra till den regionala utvecklingen. Vid analys av behov och utvecklingsmöjligheter har fyra insatsområden identifierats, fiskevård och miljöövervakning, näringslivsutveckling, information och samverkan samt tillgänglighet.

Insatsområde 1: Fiskevård och miljöövervakning

Det finns olika miljö mål, skydd, planer och direktiv som berör och styr förvaltningsarbetet av Vättern och dessa går in i varandra (Figur 1). Ett mål med fisk- och fiskeförvaltningen i Vättern är att optimera resursutnyttjandet på ett långsiktigt hållbart sätt. Detta sker främst genom att förvaltningen är adaptiv. Genom att ständigt inhämta kunskap om Vätterns ekosystem och fiskets påverkan på fiskbestånden kan fisk- och fiskeförvaltningen anpassas och därmed förbättras. Den befintliga modellen för att samförvalta fisket i Vättern, där samtliga intressenter ges möjlighet att påverka fiskets utvecklingsriktning samt hur den gemensamma fiskresursen ska förvaltas, har till stor del finansierats av fiskeområdesgrupp Vättern. Utan fortsatt stöd kommer samförvaltningen endast kunna bedrivas i begränsad omfattning, vilket bland annat skulle inskränka på möjligheten för olika intressenter att påverka förvaltningen och försämra förankringen.

Viktiga verktyg för en god fungerande förvaltning är att det finns ett bra och kontinuerligt uppdaterat kunskapsunderlag och fungerande fisketillsyn. Övervakning, såsom provfiske och inhämtning av fångststatistik, bedrivs idag i projektform. Övervakningen i form av provfisken är idag inte komplett, den sker i form av nätprovfiske, kräftprovfiske och övervakning av det pelagiska fisksamhället. Det finns behov av att öka kunskapen om andra arter, livsstadier och habitat än de som täcks in idag. Det finns även ett behov av att genomföra övervakningsinsatser mer regelbundet. Sedan 1993 finns ingen fångstrapporteringskyldighet för fritidsfisket och det enda underlag till fångststatistik är de enkätsammanställningarna som gjorts för 2000, 2003 och 2010. Information om fritidsfiskets uttag utgör, vid sidan av yrkesfiskestatistiken och fångstdata från standardiserade provfisken, en viktig komponent vid bedömningar av Vätterns fiskbestånd. Kunskapen är nödvändig för att beslut ska kunna fattas rörande ett långsiktigt hållbart och rationellt nyttjande av resursen, vilket stämmer väl med fondens tydliga miljöfokus. Tidigare undersökningar av fritidsfisket har visat att återutsättningen av fisk, så kallad catch and release,

är omfattande i Vättern. Idag är kunskapen om fiskens överlevnad vid återutsättning begränsad. Ökat kunskapsunderlag skulle kunna användas för att ge rekommendationer vid hantering och återutsättning av fisk.

Ett påtagligt hot, vars effekter är förutsägbara, är minskade resurser till myndigheter för inhämtning av kunskapsunderlag för förvaltning av resurserna i Vättern. Ju mindre kunskapsunderlag desto mer av försiktighetsprincipen måste utövas och möjligheter till en ekosystembaserad förvaltning minskar. Även minskade resurser till fisketillsyn kan få negativa konsekvenser för fisket, genom minskad regelefterlevnad och regelförståelse. Genom ökade resurser till kunskapsinhämtning och fisketillsyn ökar möjligheterna till en adaptiv och ekosystembaserad fisk- och fiskeförvaltning och förbättrad kommunikation och samverkan mellan myndigheter, forskare och brukare.

Förbättringar för fisk och fiske kan även förverkligas genom att återställa och restaurera livsmiljöer till ett naturligt tillstånd. Detta sker idag främst genom fysiska fiskevårdsåtgärder i tillflödena. Det har under senare år genomförts en hel del biotopvård och restaureringar i Vätterns tillflöden, såsom rivande av vandringshinder och byggande av fiskvägar. Detta har haft positiv effekt på framförallt öringproduktionen. Det finns dock fortfarande behov av fler insatser och utvärderingar av åtgärdernas effekt på fiskbestånden.

Den naturligt låga näringsstatusen i Vättern ger en lågproduktiv sjö med sparsamma bestånd och låga individtätheter. Här finns det ett behov av att utveckla nya eller befintliga fångstmetoder som ökar selektiviteten i fisket och bidrar till ett mer långsiktigt utnyttjande av resursen. Samtidigt kan det öka kvaliteten på fångsten. Ett hot mot fiskerelaterade näringar och folkhälsa är miljögifter i fisk. Här finns ett behov av att öka kunskapsunderlaget om miljögifter i fisk och utvecklingen över tid samt att identifiera och åtgärda påverkanskällor.

Klimatförändringar kan få stor effekt på bestånden och all form av fiskerelaterad näring och aktiviteter. I Vättern finns kallvattensarter såsom röding och harr, vilka sannolikt är extra känsliga för klimatförändringar. Det finns ett behov av att öka kunskapen om klimatförändringens effekter på bestånden för att säkra en långsiktigt hållbar förvaltning.

Insatsområde 2: Näringslivsutveckling

Både yrkes- och fritidsfisket är av betydelse runt Vättern och bidrar på olika sätt till intäkter kring sjön. Vättern, dess båtliv och möjligheten att köpa färsk och lokalt fångad fisk är också till gagn för turismnäringen i stort. Utvecklingsmöjligheter inom fiskerelaterad näring inkluderar ökad kunskap om marknaden (regional, nationell och internationell), ökad organisation och samverkan, ökad kompetens, förbättrad konsumentinformation, förbättrad spårbarhet och förbättrat kvalitetsarbete samt diversifiering av verksamheten. En utveckling inom nämnda utvecklingsområden bedöms kunna öka den ekonomiska avkastningen inom näringen.

Engagemanget och samarbetsviljan inom fiskerinäringen underlättas om det finns ett lönsamt yrkesfiske. Ett lönsamt fiske ger dessutom ett intresse för nyetableringar. I Vättern finns det idag en åldrande yrkesfiskekår, varför det på sikt är viktigt att locka yngre människor att söka sig till fiskerinäringen. Idag är yrkesfisket i Vättern mer eller mindre inriktat på signalkräftan och det innebär en ökad sårbarhet vid beståndsminskning jämfört med om man istället inriktar verksamheten mot flera målarter. Då har man lättare att ställa om till annat fiske vid behov. Ett bredare nyttjande av resursen kan därför vara mer långsiktigt hållbart för Vätterns yrkesfiske.

Fiske är en traditionellt mansdominerad verksamhet. Genom att få in underrepresenterade samhällsgrupper inom näringen kan nya utvecklingsmöjligheter skapas. För att öka jämställdhet, jämlikhet och mångfald inom fisk- och fiskerelaterad näring ser vi diversifiering som särskilt viktig. En stor del av fångsten från Vättern förädlas och säljs lokalt. De mindre företagarna inom fisket finns på landsbygden och bidrar till en levande landsbygd. Efterfrågan och prisbilden på fisk och skaldjur från den småskaliga fiskerinäringen är bra. Även om det råder konkurrens inom beredningsindustrin bör det inom vissa nischer finnas möjlighet att utöka verksamheten. Innovationer som utveckling av nya produkter ökar chansen att slå sig in på marknaden. Att utveckla varumärket och kvaliteten gör att produkten blir mer efterfrågad och dessutom mer värdefull, vilket innebär en ökad lönsamhet för yrkesfiskare, förädlare och saluförare. Det bidrar i förlängningen till ett mer hållbart fiske, eftersom fiskens värde blir större och uttaget av fisk från sjön kan vara mindre för att inbringa samma inkomst.

Trots att de fysiska förutsättningarna för odling av kallvattensarter bedöms som goda i Vättern finns det idag inget utfärdat tillstånd till vattenbruk i sjön. Med anledning av de risker som finns förknippade med vattenbruk, i kombination med de höga naturvärden i Vättern och det juridiska skydd som värnar dessa, har bedömning gjorts att ingen nyetablering av vattenbruket bör ske i Vättern eller i dess omedelbara anslutning, där risk för spridning till Vättern finns. En spridning av främmande arter och sjukdomar kan få förödande konsekvenser för Vätterns unika ekosystem och kan i värsta fall slå ut en eller flera ursprungliga arter.

Inom de kommuner som ingår i Leader Vättern finns i dagsläget endast två vattenbruk, ett där man odlar laxfisk i dammar och ett där man odlar abborre. Landbaserade recirkulerande system eller system med rening av utgående vatten och eliminerad spridningsrisk för odlingsmaterialet skulle kunna vara alternativa verksamheter inom vattenbruket. Här krävs nya och innovativa tekniska lösningar. För all ny verksamhet inom branschen är en av de största utmaningarna att uppnå lönsamhet. Vattenbruket kan bidra med att bredda utbud och tillgång på lokal, färsk fisk.

Det finns en efterfrågan av upplevelseturism och det finns potential till utveckling inom fisket. Fisketurism är dessutom ett sätt att bevara fiskebebyggelse samtidigt som det är ett sätt att ta till vara på mervärden i ekosystemen. I Vättern finns idag få lokala fisketurismentreprenörer, vilket försvårar möjligheten att skapa kompletta fiskepaket som kombinerar logi med fiskeupplevelser. Det finns betydande utvecklingspotential, enskilda fisketurismentreprenörer beskriver Vättern som "helt oexploaterad". Lokala turismverksamheter i Vätterns bygd ser gärna en förlängning av turistsäsongen. Intresset för fisketurism borde kunna öka, eftersom den går att bedriva året runt.

Vättern fryser sällan om vintrarna och det finns möjlighet att bedriva exempelvis lax- och gäddfiske som normalt ger goda fångster under vinterhalvåret. De gånger Vättern fryser borde även exklusiva möjligheter till fiske från is kunna erbjudas. Tack vare möjligheterna till fiske efter populära arter med storvuxna individer som företrädesvis fiskas under vinterhalvåret finns det utvecklingspotential för näringar med indirekt koppling till fisk eller fiske inom Vätterbygden. Även om viljan finns att bedriva fisketurism kan krånglig lagstiftning riskera att hämma denna utveckling. Man behöver till exempel vissa behörigheter för att köra turister i båt och båten behöver vara anpassad för detta. Genom att utveckla fisketurismen kan avkastningen på varje fångad fisk öka, samtidigt som det leder till utveckling av Vätterbygden genom att även andra angränsande näringar gynnas.

Havs- och vattenmyndigheten får numera i enskilda fall besluta om undantag när det gäller fiske med burar efter skaldjur i fritidsfiskebaserad fisketurismverksamhet, tack vare en ändring i förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen. Detta öppnar upp för möjligheter att utveckla fisketurism efter kräftor i Vättern och under början av 2014 beslutade Havs- och vattenmyndigheten om den första dispensen för fritidsfiskebaserad fisketurism på Vättern.

Att vistas vid vatten och att fiska är värdefull rekreation och bidrar till ökad livskvalitet. Idag saknas beräkningar av socioekonomiska värden knutna till Vättern. En av de identifierade åtgärderna i Vattenvårdsplanen är att ta fram socioekonomiska bedömningar för signalkräfta och lax. Dessutom vill man följa upp fritidsfiskets omfattning och socioekonomiska betydelse. Detta belyser behovet av att öka kunskapen om fiskets socioekonomiska värde.

Insatsområde 3: Information och samverkan

Som tidigare nämnts ger den naturligt låga näringsstatusen i Vättern en lågproduktiv sjö med sparsamma bestånd och låga individtätheter. I kombination med förekomsten av attraktiva arter och ett stort fiskeintresse medför det konkurrens om resursen och risk för överexploatering. Inom samförvaltningen behövs därför ett fördjupat samarbete för att utbyta kunskap, förbättra och fördjupa förståelsen mellan näringar, organisationer, forskare och myndigheter. Att det för alla kategorier av fiskare finns intressanta arter medför ett större engagemang och möjligheter till samverkan. Det innebär också att möjligheten till fiske i sjön inte står och faller med en enskild art.

I dagsläget är ungefär hälften av fiskeklubbarna runt Vättern anslutna till en lokal fritidsfiskeorganisation. Ökad organisering av klubbarna skulle förenkla samverkan och skapa en effektivare kontakt med fritidsfiskare, samtidigt som det kan stärka ansvarstagande och känslan av att man har möjlighet att påverka förvaltningen av sjön. Majoriteten av fritidsfiskarna är ansvarstagande och följer det komplexa regelverk som styr fisket i sjön. Genom att samla fritidsfiskare under en organisation skapas sannolikt möjligheter för en ännu bättre regelförståelse och regelefterlevnad inom fisket. För en förbättrad regelförståelse och regelefterlevnad är informationskampanjer och informationsspridning tillsammans med en ökad samverkan inom fisketillsynen viktiga delar.

Samtidigt som man behöver arbeta för att minska risken för överexploatering av fiskbestånden är det för Vätterbygden viktigt att lyfta fram Vätterns resurser och informera om möjligheterna i Vättern för att stärka bygdens attraktionskraft. Ett ökat medvetandegörande av Vätterns produkter och tjänster samt ett ökat samarbete inom och mellan branscher bedöms leda till ökad avkastning för varje fångad fisk och bidrar därmed till ett hållbart och mer resurseffektivt nyttjande. För den fiskrelaterade näringens produkter och tjänster sprids information främst antingen på nationell nivå eller från enskilda företag. Här finns potential att sprida produkter och tjänster även internationellt. Samverkan mellan företag inom branschen och med företag i andra branscher sker genom många olika formella eller informella nätverk, men kan förbättras.

Dagens miljöarbete i vattenmiljöer strävar i allt större utsträckning mot att jobba med hela avrinningsområden vilket kräver samverkan över administrativa gränser. Inom området för Leader Vättern finns flera administrativa gränser vilka kan utgöra hinder i utvecklingsarbetet med Vättern. Då flera behov och utvecklingsmöjligheter är gemensamma kan Leader Vättern fungera som en plattform där samverkan över kommun- och länsgränser möjliggörs.

Fet fisk i Vättern kan innehålla höga halter av miljögifter. Det påverkar inte fisken nämnvärt. Däremot kan ett stort födointag av fet fisk från Vättern innebära risker för människors hälsa. Framförallt bör kvinnor i barnafödande ålder, gravida och barn begränsa sitt intag. Det finns en uppenbar risk att miljögifter i fet fisk från Vättern kan leda till ett köpmotstånd från konsumenter, vilket skulle kunna minska yrkesfiskarens och saluförarens lönsamhet. För att minska risken för ett starkt köpmotstånd är konsumentinformation viktig och därmed insatser som syftar till att informera om kostrekommendationer för fet fisk från Vättern.

Insatsområde 4: Tillgänglighet

Det har under senare år genomförts en del åtgärder för att förbättra faciliteter, infrastruktur och service kopplade till fiskerelaterade aktiviteter. Detta har bland annat gjorts med hjälp av stöd från fiskeområdesgrupp Vättern, men det finns fortfarande behov av förbättringar.

Förbättringarna bidrar även positivt till utvecklingen inom fisk- och fiskerelaterad näring. Tillgängligheten till produkter och tjänster kopplade till fisk- och fiskerelaterad näring har stor utvecklingspotential och kan generera ökad sysselsättning.

En ökad tillgänglighet för samtliga samhällsgrupper bedöms generera folkhälsovinster. Att vistas vid vatten och att fiska är värdefull rekreation för många och bidrar till ökad livskvalitet. Att få barn och ungdomar (med begreppet ungdomar menar vi individer som är 13-25 år) att börja fiska kan ge dessa grupper ökad hälsa och en meningsfull fritid. Dessutom ökar det förståelsen för miljöfrågor och naturvård. En annan samhällsgrupp man bör uppmuntra till fiskerelaterad verksamhet är utlandsfödda. Att träffa likasinnade kan bidra positivt till integrationen i samhället. Fisket i Vättern bedrivs till stor del från båt, men det går på vissa håll att framgångsfullt fiska från land. Här finns behov av att anpassa områden för funktionsnedsatta, vilket även kan locka grupper att besöka, där bara en eller ett fåtal av de besökande har en funktionsnedsättning.

5. På vilket sätt är strategin innovativ?

Utveckling och tillväxt inom Leader Vättern ska ske inom ramarna för långsiktig hållbarhet. Att bruka naturresurser utifrån ett långsiktigt hållbart perspektiv är idag ett väl förankrat förhållningssätt och i sig inte innovativt. Däremot är sättet på vilket vi ska nå de övergripande målen innovativt. Exempelvis ska LAG aktivt söka upp kandidater och projektidéer som bidrar till att uppfylla Leader Vätterns mål och vision. Nytänkande och nyskapande genomsyrar delmålen. Strategin uppmuntrar till kreativa och originella lösningar på samhällsbehov och utveckling av nya produkter, metoder och tekniska lösningar.

Förvaltningen av fisk och fiske i Vättern ska vara adaptiv och ekosystembaserad och ekosystemtjänster ska säkras långsiktigt. Att arbeta med ekosystemprincipen inom fisk- och fiskeförvaltning är innovativt och något som man redan påbörjat i Vättern. Det finns dock utvecklingsbehov och kunskapsluckor. Strategin uppmuntrar projekt som leder till förbättrad beståndsförvaltning och nytänkande inom kontroll och tillsyn. Strategin främjar även projekt som leder till bättre kunskap om Vätterns och tillrinnande vattendrags miljö och ekosystem. Projekt som leder till ökad selektivitet och ökad resurshushållning inom fiskerinäringen välkomnas. Även investeringar och insatser som höjer kvalitet och mervärde på vildfångad fisk uppmuntras. Att öka avkastningen per fångad fisk, genom exempelvis utveckling av produkter eller tjänster, bidrar till ökad resurshushållning och långsiktig hållbarhet.

Strategin främjar kreativa samarbeten mellan intressenter där man drar nytta av andras kompetensområden och erfarenheter samt delar med sig av sina egna. Projektidéer uppmuntras som involverar flera intressegrupper, exempelvis forskare och fiskare eller föreningar och ungdomar. Projektansökningar som visar nytänkande kring informationsinsatser och kompetensutveckling välkomnas.

Strategin är könsneutral, men den diversifiering av fiskerelaterad näring som eftersträvas i enlighet med strategin bidrar till ökad jämställdhet. Projektidéer uppmuntras som leder till att samhälls- och åldersgrupper nås som är underrepresenterade inom fiskerelaterade verksamheter, såsom kvinnor, barn, ungdomar, funktionsnedsatta och utlandsfödda. Projekt som leder till förbättrad folkhälsa och livskvalitet uppmuntras. Strategin uppmuntrar också projekt som identifierar och kvantifierar ekonomiska, sociala och ekologiska värden knutna till Vättern.

För att nå målen i strategin är det viktigt att LAG är aktiv i sitt arbete med att hitta idéer till nya bra projekt och lämpliga motiverade projektledare för att driva igenom projekten. LAG bör därför finnas representerat i olika forum som till exempel olika branschriktade mässor, offentliga sammankomster som Vätterndagen och Röttledagen, delta på invigningar av slutförda FOG-projekt för att informera om nya möjligheter till projektfinansiering genom Leader Vättern. Möjligheten att söka stöd bör även marknadsföras på branschorganisationers hemsidor och i tidskrifter som har koppling till Vättern och/eller fiske för att nå ut till lämpliga målgrupper.

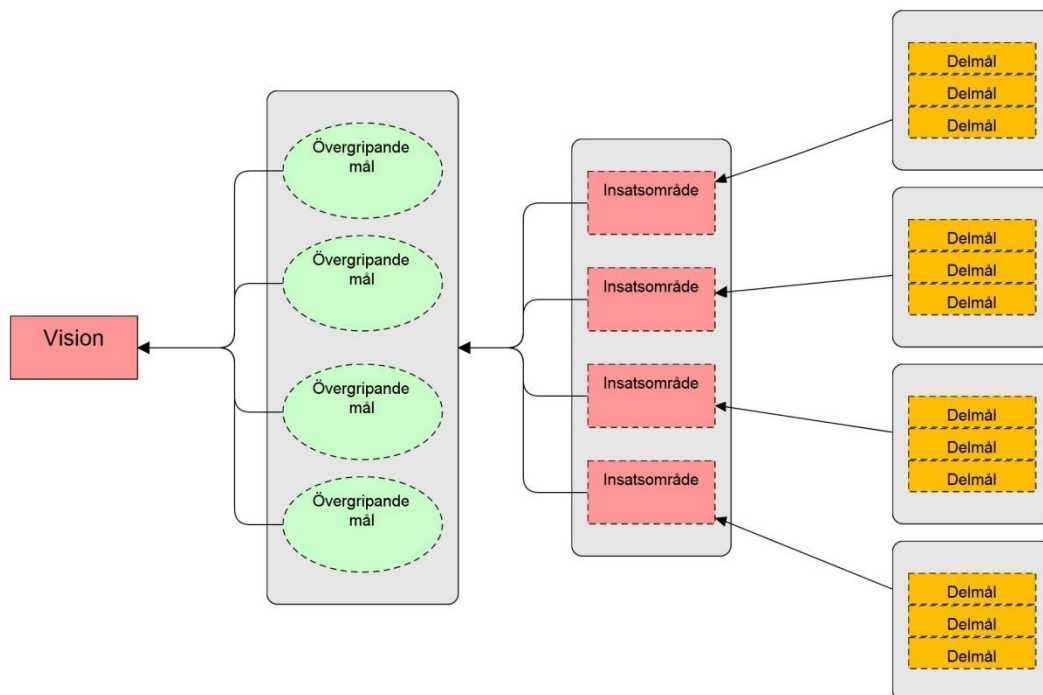
Utöver uppfyllelse av projektens målsättningar kommer LAG att ta fram en policy med förhållningssätt, efter vilken projekten bör drivas i så stor utsträckning som möjligt. Policyn går ut på att styra de val som projektledningen gör mot att överensstämma med strategins olika mål, vilket kan innebära att underleverantörer ska vara ISO/CSR-certifierade och inneha policys för miljö, hållbarhet och socialt ansvarstagande. Vidare bör samordningen och ledningen av projekten ske med ett hållbarhetstänk, till exempel genom att aktivt välja transportmedel med låg klimatpåverkan och anordna möten som inte kräver resor etc. Policyn kommer också omfatta förhållningssätt gällande jämställdhet och jämlikhet. Policyn med förhållningssätten som Leader Vättern står för kommer bifogas varje beslut om projektstöd och följas upp när projekten avslutats.

6. Vision

Vättern är den självklara destinationen för upplevelser kopplade till fisk och fiske och nyttjandet av fisk- och kräftresursen sker ekonomiskt, socialt och ekologiskt långsiktigt hållbart.

7. Insatsområden, mål och urvalskriterier

De övergripande målen visar riktningen på strategin och bidrar till att uppfylla visionen. För att nå de övergripande målen har fyra insatsområden identifierats. Insatsområdena är breda och karakteriserar vilken typ av insatser som ryms inom området. Varje insatsområde kan bidra till att uppfylla flera av de övergripande målen. På samma sätt kan flera övergripande mål återfinnas inom ett och samma insatsområde. Inom varje insatsområde finns flera delmål för att på ett tydligare sätt illustrera vad varje insatsområde styr mot för åtgärder. För att kunna mäta om delmålen uppnåtts har vi tagit fram en eller flera indikatorer för varje delmål samt målvärden för varje indikator.



Figur 4. Schematisk bild som visar hur visionen bryts ner i övergripande mål, insatsområden och delmål.

7.1 Övergripande mål för området

- 2020 ska Leader Vättern ha bidragit till att stärka Vättern som destination och öka möjligheten till upplevelser kopplade till fisk och fiske
- 2020 ska Leader Vättern ha bidragit till att öka avkastningen av fångsten samt öka samverkan och sysselsättningen inom fisk- och fiskerelaterad näring
- 2020 ska Leader Vättern ha bidragit till att öka livskvalitet hos boende och besökare
- 2020 ska Leader Vättern ha bidragit till att upprätthålla god beståndsstatus och stärka svaga bestånd samt öka kunskapen om Vätterns ekosystem

De övergripande målen för utvecklingsstrategin speglar hur Vättern ska vara en knutpunkt och en sammanhållande kraft för Vätterbygden, som den självklara destinationen för upplevelser kopplade till fisk och fiske i regionen, samt hur vi ska nyttja fisk- och kräftresursen på ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt långsiktigt hållbart sätt. De övergripande målen har formulerats för att möta de behov som lyfts under utvecklingsstrategins framtagning och de ska bidra till att uppfylla Leader Vätterns vision.

2020 ska Leader Vättern ha bidragit till att stärka Vättern som destination och öka möjligheten till upplevelser kopplade till fisk och fiske

Målet illustrerar behovet av att stärka varumärket Vättern och att marknadsföra vad Vätterbygden har att erbjuda när det gäller fisk och fiske. Målgruppen är framförallt européer, men även svenskar och besökare från övriga Världen. Behovet är omfattande och utvecklingsmöjligheterna bedöms som stora. En utveckling av upplevelsebaserade verksamheter bedöms ha potential att inbringa intäkter till flera olika typer av verksamheter som har koppling till fisk och fiske och bidra till att utveckla Vätterbygden. Synergieffekter kan skapas genom att kombinera upplevelsemöjligheter med upplevelser kopplade till fisk och fiske.

2020 ska Leader Vättern ha bidragit till att öka avkastningen av fångsten samt öka samverkan och sysselsättningen inom fisk- och fiskerelaterad näring

Leader Vättern ska bidra till ökad sysselsättning, konkurrenskraft, lönsamhet och diversifiering av den fisk- och fiskerelaterade näringen genom nytänkande, delaktighet och samverkan. Nyttjandet av fisk- och kräftresursen ska ske utan att riskera att överexploatera bestånden. En central del av detta övergripande mål är att öka avkastningen på fångsten och stärka varumärket. Genom att öka avkastningen på fångsten kan fångsten minskas, men samtidigt inbringa en lika stor inkomst. Samverkan kan ske med andra närstående verksamheter som detaljhandel, livsmedelshandel och restauranger.

2020 ska Leader Vättern ha bidragit till att öka livskvalitet hos boende och besökare

Målet representerar hur vi, genom att nyttja fisk- och kräftresursen socialt hållbart, kan bidra till ett bättre samhälle med ökad jämställdhet och utan diskriminering. Här innefattas tillgängligheten till rekreation och upplevelser kopplade till fisk och fiske, men även möjligheten att köpa lokalt producerade produkter. Leader Vättern ska även öka den lokala sysstelsättningen och sammanhållningen. I Sverige är intresset för fritidsfiske stort och det bidrar till att skapa en meningsfull fritid för många, vilket är viktigt för folkhälsa och livskvalitet. Fritidsfiske kan också vara en form att nå underrepresenterade samhällsgrupper i samhället och förbättra möjligheterna för dessa att integreras i samhället. Barn och ungdomar är en särskilt viktig grupp att nå för att skapa en meningsfull fritid och att tidigt skapa ett intresse för miljöfrågor. Vättern bidrar starkt till att öka livskvaliteten för alla som bor i eller besöker Vätterbygden. Även för personer utan direkt intresse för fisk och fiske kan ökad kunskap om sin närmiljö bidra till ytterligare förbättrad livskvalitet.

2020 ska Leader Vättern ha bidragit till att upprätthålla god beståndsstatus och stärka svaga bestånd samt öka kunskapen om Vätterns ekosystem

Målet visar på vikten av att alla aktiviteter i Vätterbygden ska bedrivas på ett sätt som inte riskerar en överexploatering av fiskbestånden eller dess livsmiljöer. Här inbegrips bland annat forskning och undersökningar som leder till ökade kunskaper om ekosystemet och hur fiske och andra aktiviteter påverkar ekosystemet. Ökade kunskaper ska även kunna resultera i justeringar av förvaltningen för att säkerställa ett ekologiskt långsiktigt hållbart nyttjande av fisk- och kräfteresursen. God beståndsstatus ska upprätthållas för samtliga fiskarter samt signalkräfta och de bestånd som 2015 bedöms vara svaga ska stärkas. Beståndsstatus definieras i förvaltningsplanen för fisk och fiske i Vättern.

7.1.1 Horisontellt mål

Utöver de övergripande målen så har ett horisontellt mål formulerats för att effektivisera arbetet för en hållbar tillväxt, vilket genomsyrar utvecklingsstrategin och visionen för Leader Vättern:

- ➔ 2020 ska Leader Vättern ha bidragit till hållbar utveckling och ökad jämställdhet och jämlikhet

Samtliga projekt som beviljas inom Leader Vättern ska bidra till ”Smart och hållbar tillväxt för alla”, målet i EU-kommissionens tillväxtstrategi ”Europa 2020”. Projekten ska bidra till en hållbar utveckling (begreppet inkluderar ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet), ha en positiv eller neutral inverkan på jämställdhet mellan kvinnor och män samt vara icke-diskriminerande och gärna bidra till ökad jämlikhet. Projektens bidrag till hållbar utveckling och ökad jämställdhet och jämlikhet utgör viktiga urvalskriterier vid bedömning av projektansökningar. Delar av det horisontella målet lyfts inom samtliga insatsområden och mäts genom flera indiktaorer, vilka presenteras i kapitel 7.5. Specifika indikatorer med tillhörande målvärden för det horisontella målet finns angivna i bilaga 4.

7.2 Insatsområden

För att nå de övergripande målen har fyra insatsområden definierats; fiskevård och miljöövervakning, näringslivsutveckling, information och samverkan, samt tillgänglighet. Varje insatsområde kan bidra till att uppfylla flera av de övergripande målen. På samma sätt kan flera övergripande mål återfinnas inom ett och samma insatsområde. Insatsområdena karakteriserar vilken typ av insatser som ryms inom området. Förutsättningar ska skapas för att projekt ska etableras och fortsätta i egen regi även efter att projektiden löper ut.

Insatsområde 1: Fiskevård och miljöövervakning

Förutsättningen för att nå de övergripande målen i strategin är att det finns en resurs att fiska på. Flera av Vätterns fiskbestånd är svagare idag än historiskt, till följd av mänsklig påverkan.

Fisk- och fiskeförvaltning är och har varit en central del i förvaltningen av Vättern. Det är viktigt att förvaltningen av fisk och fiske även fortsättningsvis har en central plats i det fortsatta arbetet med att stärka Vätterbygdens konkurrenskraft. Förvaltningen ska även vara adaptiv, där nya rön som främjar fisk och fiske förverkligas i förvaltningen. Nytänkande och nyskapande uppmuntras genom att främja fiskevård och miljöövervakning som leder till ökad effektivitet.

För att förbättra fisk- och fiskeförvaltningen är det viktigt att öka kunskapen om Vätterns ekosystem och fiskets påverkan på fiskbestånd. Förbättringar för fisk och fisket kan även förverkligas genom att återskapa och restaurera livsmiljöer i Vättern och dess tillrinnande vattendrag till ett naturligt tillstånd, öka selektiviteten hos fiskeredskap samt förbättra regelförståelse och regelefterlevnad inom fisket. Inom insatsområdet inbegrips även projekt som syftar till att förhindra spridning och etablering av nya främmande arter och sjukdomar i, eller som påverkar, akvatiska ekosystem.

Miljögifter i fisk från Vättern har blivit allt mer uppmärksammat. Särskilt gäller det fet fisk som lever länge och därmed under lång tid ackumulerar miljögifter i kroppen. Därför är projekt som ökar kunskapen om miljögifter i fisk och påverkanskällor nödvändiga. Med påverkanskällor avses miljögifters härkomst, det vill säga var ifrån de har sitt ursprung.

Insatsområde 2: Näringslivsutveckling

Leader Vättern ska bidra till ökad sysselsättning, konkurrenskraft, lönsamhet och diversifiering av den fisk- och fiskerelaterade näringen. Den fisk- och fiskerelaterade näringen inkluderar yrkesfiske, vattenbruk, beredning, förädling, saluföring samt den fiskerelaterade turist-, restaurang- och upplevelsebaserade näringen. Utvecklingsinsatser som ger synergieffekter med näringar utanför fisket är positivt. Utveckling ska ske inom ramarna för ett hållbart och resurseffektivt nyttjande. Resurseffektivitet innebär att utnyttja energi och naturresurser på ett effektivt och långsiktigt hållbart sätt, utan att öka exploatering och uttag av resursen.

Leader Vättern ska verka för att konsumenter efterfrågar närfångad, färsk fisk från Vättern och att så stor del som möjligt av den landade fisken går till humankonsumtion. Ökad sysselsättning och lönsamhet inom den fisk- och fiskerelaterade näringen ska märkas i form av att arbetstillfällen bevaras och nyskas samt att fler företag skapas. Detta kan även generera positiva effekter för verksamheter med indirekt koppling till fisk och fiske. Diversifiering inom fisk- och fiskerelaterad näring kan innefatta projekt som förenklar för befintliga företag att styra om sin verksamhet inom fisk och fiskerelaterad näring. Diversifieringen kan också medföra att den fisk- och fiskerelaterade näringen i stort breddas genom att nya nischade verksamheter blommar upp. Diversifiering av den fisk- och fiskerelaterade näringen kan även medföra att jämställdheten mellan kvinnor och män ökar och att jämlikheten mellan olika samhällsgrupper inom den fisk- och fiskerelaterade näringen ökar.

Inom insatsområdet ryms även projekt som syftar till utveckling av produkter eller tjänster genom att till exempel öka kvaliteten eller mervärdet. Det är av betydelse att projekt inom insatsområdet lever vidare i egen regi efter projekttidens slut. Insatsområdet kan också handla

om att marknadsföra och att stärka Vätterns identitet som destination för fisk- och fiskerelaterade upplevelser och aktiviteter. Projekt som syftar till att öka antalet besökare som nyttjar fisk- och fiskerelaterade näringar eftersträvas. För att utveckla verksamheterna inom fisket och fiskerelaterad turism och därmed uppnå ökad attraktivitet och ökat antal besöksstillfällen krävs en successiv och parallell utveckling av tillgång och efterfrågan. Samverkan med verksamheter som inte har en direkt koppling till fisk och fiske är ofta en förutsättning för att nå framgång och ska uppmuntras.

För att längre fram kunna bedriva en förvaltning som genererar maximal utveckling inom Vätterbygden, utan risk för överexploatering av fisk och kräftor eller dess livsmiljöer, är det viktigt att veta värdet på de resurser som Vättern bistår med. Kunskap om det socioekonomiska värdet av Vätterns miljöer och fisk- och kräftbestånd saknas, och är eftersträvat.

Insatsområde 3: Information och samverkan

För att öka intresset och lyfta attraktionskraften för Vätterbygden är det centralt att sprida information som rör fisk och fiske. Under de möten som hållits under strategiprocessen där aktörer bjudits in har det framkommit att även samarbeten mellan olika aktörer inom den fiskerelaterade näringen och med andra näringar är mycket efterfrågat.

Insatsområdet ska leda till att fler nås av information, likväl som att kompetensen om fisk- och fiskerelaterade ämnen förbättras hos allmänheten och underrepresenterade grupper i samhället. Informationen kan vara bred. Exempelvis kan det handla om att belysa vad Vätterbygden har för produkter och tjänster att erbjuda eller hur ekosystemet fungerar och hur människan påverkar det. Här kan exempelvis naturguidningar eller besökscentrum utgöra forumet för informationsspridning. Information ska inte bara spridas där fisk och fiske är i fokus utan information om fisk och fiske ska även inkluderas i informationsmaterial som rör andra delar av Vättern och Vätterbygden.

De som fiskar ska ges möjlighet till förbättrad regelförståelse för att regelefterlevnaden inom fisket ska öka. Detta kan göras genom till exempel informationsinsatser och genom en ökad organisering av olika kategorier fiskare. Ökad samverkan inom fisketillsynen bidrar också till ökad regelförståelse och regelefterlevnad.

Insatsområdet främjar samarbeten mellan olika aktörer som kan kopplas till olika delar av den fiskerelaterade näringen. Olika delar av den fiskerelaterade näringen kan exempelvis vara yrkesfiskare, beredningsindustri, restauranger, fiskeguider, boendeanläggningar eller förmedlare. Förutsättningar ska skapas för att projekt, som syftar till samverkan och tillgängliggörande av information, ska etableras och fortsätta i egen regi även efter att projektiden löper ut.

Insatsområde 4: Tillgänglighet

För att nå de övergripande målen i strategin är det viktigt att öka tillgängligheten till Vättern med dess möjligheter inom fisk- och fiskerelaterade verksamheter och aktiviteter. Tillgänglighet

ses brett och kan för fisk- och fiskerelaterade näringar handla om att förenkla för yrkesfisket, förbättra restaurangers och återförsäljares tillgänglighet till fisk- och fiskerelaterade produkter, öka tillgängligheten till upplevelsebaserad näring eller öka tillgängligheten till boenden i anslutning till Vättern för tillresande turister. För fisk- och fiskerelaterade verksamheter och aktiviteter är det viktigt att exempelvis utveckla och skapa allsidiga hamnområden, bygga fler sjösättningsramper för båtar eller att förbättra faciliteter i anslutning till Vättern såsom renshus, toaletter eller grillplatser.

Insatsområdet inbegriper även förbättrad tillgänglighet till fisk- och fiskerelaterade aktiviteter för samtliga grupper i samhället och ett mål med insatsområdet är att öka folkhälsa och livskvalitet genom fisk och fiske. Det kan exempelvis handla om att anpassa områden för funktionsnedsatta, förbättra tillgängligheten för utlandsfödda eller att få fler barn och ungdomar att involveras i fisk- och fiskerelaterade aktiviteter. Anpassningar för funktionsnedsatta är helt nödvändiga för vissa personer samtidigt som de är bekväma för alla andra. Förutsättningar ska skapas för att projekt inom fisk- och fiskerelaterade aktiviteter ska etableras och fortsätta i egen regi även efter att projektiden löper ut.

7.3 Handlingsplan

Havs- och fiskerifonden ligger till grund för Leader Vätterns utvecklingsstrategi. Leader Vättern skapar utrymme för åtgärder och samarbeten som gynnar hela sjön och erbjuder möjlighet att genomföra helsjöprojekt. Leaderområdet ska skapa en plattform som gynnar samverkan genom att överbrygga de administrativa gränserna som finns runt sjön. En viktig uppgift för leaderområdet är kommunikation och samverkan, för att uppnå den vision och de övergripande mål som presenteras i utvecklingsstrategin. Kommunikationsarbetet kommer att påverkas av vilken fas som programperioden befinner sig i. Bland annat ska Leader Vättern kommunicera möjligheten att söka stöd för olika projektidéer, men även informera om de insatser som görs med stöd från Leader Vättern. Kommunikationsarbetet presenteras närmre i kapitel 11.

Då det sedan föregående programperiod finns en etablerad fiskeområdesgrupp i Vättern är möjligheten att söka stöd från Europeiska Havs- och Fiskerifonden idag mer känt bland potentiella medfinansiärer, stödsökande och samverkansaktörer än under föregående programperiods början, vilket skapar ökade möjligheter till fler innovativa projektansökningar tidigare under programperioden.

Under införandefasen ska den allmännyttiga ideella föreningen Leader Vättern bildas och verksamheten ska startas upp. På den konstituerande stämman den 29 oktober 2015 ska bland annat verksamhetsplan, stadgar och budget fastställas. LAG ska fastställa utvecklingsstrategin och arbetsordningen samt ansöka om startbesked från Jordbruksverket. I början av 2016 kommer Leader Vättern börja ta emot ansökningar om projektstöd samt ansöka om driftstöd. Särskilda satsningar innefattar att ta fram en hemsida samt att marknadsföra Leder Vättern och möjligheten att söka stöd. På första LAG-mötet ska bland annat agenda för året och rutiner tas fram.

LAG ska aktivt söka upp kandidater och projektidéer som bidrar till att uppfylla Leader Vätterns mål och vision. Det kan exempelvis handla om att aktivt söka upp samhällsgrupper som normalt är underrepresenterade inom området, vilka kan vara svåra att nå med konventionella kommunikationskanaler, för att få till stånd projekt som bidrar till ökad jämställdhet och jämlikhet. Sociala medier, riktade annonseringar i segregerade områden och mot föreningar/organisationer som samlar underrepresenterade grupper, exempelvis Sveriges Funktionshindrades Frilufts & Fiskeförening, samt de kanaler som anges i kapitel 5, är exempel på verktyg som kommer användas. Arbetet med att aktivt söka upp lämpliga projekt och projektidéer ska kontinuerligt stämmas av och utvärderas på varje LAG-möte.

Genomförandefasen kommer bland annat att innefatta arbete med urval av projektansökningar, löpande frågor och kontakt med stödsökande och vidareförmedlare. LAG och leaderkontoret kommer att delta i olika utbildningar samt nationella och regionala träffar. LAG kommer att sammanträda vid behov, normalt 4-5 gånger per år. LAG-möten kan komma att förläggas så att det blir möjligt att göra studiebesök hos beviljade eller möjliga projekt i samband med mötet. Varje beviljat projekt ska ha en egen kontaktperson i LAG, dels för att projektägarna ska ha en direktkontakt med LAG och dels för att öka LAG:s delaktighet och kännedom om projekten. Projektets kontaktperson återtappar framsteg och motgångar i projekten vid LAG-möten.

Leaderkontoret ska fortlöpande erbjuda stöd för stödmottagare som behöver hjälp med ansökan, uppföljning och redovisning. Mot slutet av programperioden, under uppföljnings och utvärderingsfasen, ska programperioden utvärderas och revideras, men framförallt ska de resultat som uppnåtts och åtgärder som genomförts inom Leader Vättern kommuniceras till samtliga målgrupper, så att de får veta vad som skett inom leaderområdet och hur medlen har använts. För att ytterligare aktivera och förbättra LAG:s arbete under programperioden kommer kontinuerliga avstämningar med pågående projekt göras, dels för att projektledningarna ska utvärdera och rapportera sina egna projekt men också för att utvärdera och ge feedback på LAG:s arbete med stöd och samordningen kring projekten. Nyheter om Leader Vättern kommer kontinuerligt under programperioden publiceras på Leader Vätterns hemsida, bland annat för att bidra till inspiration och få fler att bidra med goda projektidéer. Möjlighet att prenumerera på dessa nyheter kommer att ges till alla intresserade.

Samarbeten med andra leaderområden runt sjön är viktigt och kan bidra till ökad regional förankring och utveckling. Leader Vättern vill även öppna för samarbeten med andra leaderområden som har stöd från Havs- och fiskerifonden, både nationellt och internationellt för att utbyta erfarenheter och dra lärdom av andra utvecklingsområden. Även samarbeten med andra aktörer som arbetar för hållbar utveckling, som exempelvis Biosfärområde Östra Vätterbranterna, ses som positiva. Samarbeten verkställs genom möten och utbyte med andra områden och även genom att vid behov adjungera representanter från överlappande leaderområden.

FOG Vättern var representerat på den internationella träff, "sailing towards 2020", som Farnet anordnade i mars 2015. På träffen knöts kontakter med andra områden som fått stöd från Europeiska Fiskerifonden. Viktiga kontakter knöts även då Vätternvårdsförbundet deltog i European Large Lakes Symposiumet i Joensuu, Finland, i augusti 2015. Det är ett internationellt nätverk av forskare och förvaltare av de stora sjöarna i Europa. Utbyten kan ha positiv effekt på samtliga insatsområden och kan vara ett led i att uppnå de övergripande målen. Dessutom uppmuntras initiativ att bygga vidare på samarbeten som skapades inom FOG Vättern under föregående programperiod.

Nedan presenteras, för respektive insatsområde:

- vilka slags åtgärder och möjliga idéer som prioriteras
- vilka kärntressenter och målgrupper som är centrala
- förslag på metoder och tillvägagångssätt
- förslag på samarbeten (förutom de nationella och internationella utbyten och samarbeten som nämns ovan, vilka är gemensamma för samtliga insatsområden)

Insatsområde 1: Fiskevård och miljöövervakning

Prioriterade insatser: Beståndsförvaltning, fiskevård, kunskapsinhämtning, miljöanpassning.

Målgrupper: Forskare, näringsliv, ideella organisationer offentlig sektor, och privatpersoner.

Metoder och tillvägagångssätt: Fiskevårdande åtgärder, hänsynstagande vid exploatering, utveckling av förvaltning och miljöövervakning.

Samarbeten: Mellan olika intressegrupper, exempelvis forskare och fiskare eller myndigheter och ideella föreningar.

Insatsområde 2: Näringslivsutveckling

Prioriterade insatser: Bevara och skapa arbetstillfällen, öka konkurrenskraft och resurseffektivitet, diversifiering, synergieffekter med andra näringar, stärka Vättern som destination.

Målgrupper: Näringsliv, vilket inkluderar yrkesfiske, vattenbruk, beredning, förädling, saluföring samt den fiskerelaterade turist-, restaurang- och upplevelsebaserade näringen.

Metoder och tillvägagångssätt: Marknadsföring, utveckling av produkter och tjänster.

Samarbeten: Hitta kanaler mellan olika branscher för att underlätta diversifiering, öka lönsamhet och skapa synergieffekter.

Insatsområde 3: Information och samverkan

Prioriterade insatser: Kunskapshöjning, informationsspridning, skapa nätverk.

Målgrupper: Allmänhet, näringsliv, ideella organisationer och offentlig sektor.

Metoder och tillvägagångssätt: Identifiera/skapa plattformar för nätverkande, kompetensutveckling, informationsspridning, skapa mötesplatser såväl fysiska som digitala.

Samarbeten: Mellan samt inom näringsliv, ideella organisationer och offentlig sektor.

Insatsområde 4: Tillgänglighet

Prioriterade insatser: Förbättra infrastruktur, faciliteter, möjlighet att köpa och äta vätterfisk, livskvalitet.

Målgrupper: Näringsliv, ideella organisationer, boende och besökare.

Metoder och tillvägagångssätt: Utveckling av infrastruktur, faciliteter, försäljningsställen. Tillgängliggöra och utveckla aktiviteter.

Samarbeten: Mellan olika branscher och aktörer för att exempelvis utveckla hamnområden. Mellan och inom ideella organisationer. Mellan näringen, ideella organisationer och allmänhet.

7.4 Urvalsprocess

En lokal aktionsgrupp (LAG) leder genomförandet av strategin. LAG fattar beslut om vilka ansökningar som ska prioriteras. Beslut om projektstöd ska fattas i linje med den beslutade strategin och de villkor och urvalskriterier som framgår i strategin (bilaga 5). Därefter fattar Jordbruksverket ett formellt beslut om projektstöd. Urvalskriterierna kommer finnas tillgängliga på hemsidan för att säkra ett öppet, icke-diskriminerande och transparent urval av projekt.

Projektansökningar ska bedömas och prioriteras utifrån generella urvalskriterier samt insatsområdesspecifika urvalskriterier (bilaga 5). Det säkerställer att projekten prioriteras i den ordning de bedöms bidra till målen i strategin. Urvalskriterierna är direkt kopplade till de övergripande målen, horisontella målet och delmålen inom respektive insatsområde. Samtliga projekt eller insatser ska ha en direkt eller indirekt effekt på Vättern. Projekt eller insatser i Vätterbäckarna är exempel på åtgärder som har indirekt effekt på Vättern. Aktörer som befinner sig utanför den geografiska avgränsningen för Leader Vättern kan beviljas stöd om insatsen har en effekt på Vättern.

Aktörernas kapacitet att genomföra ansökta projekt kommer att bedömas och tas hänsyn till i urvalskriterierna. Projektens bidrag till hållbar utveckling och ökad jämställdhet och jämlikhet ska beaktas vid bedömning av projektansökningar. Även projektens påverkan på den lokala miljön kommer att bedömas. Projekten ska i så stor utsträckning som möjligt ske i samverkan, både praktiskt och ekonomiskt, med andra aktörer. Aktörer ska uppmanas att följa den policy, med riktlinjer avseende hänsyn till exempelvis miljö, jämställdhet och jämlikhet, som kommer att tas fram av LAG.

Urvalsförfarandet ska ske objektivt samtidigt som ledamöter i LAG ska tillföra kunskap utifrån sitt eget kunskapsområde. Urvalsförfarandet ska vara icke-diskriminerande. Sekreteraren dokumenterar urvalsförfarandet och protokollen publiceras på Leader Vätterns hemsida.

Medel ska endast beviljas projekt som inte kan finansieras på annat sätt och därför inte hade blivit av utan stöd från Leader Vättern. För att undvika att projekt beviljas som har möjlighet till annan finansiering kommer Vätternvårdsförbundets och medfinansierarnas (kommuner, länsstyrelser och regionförbund) breda kontaktnät att nyttjas. En rutin för detta kommer att tas fram under införandefasen.

På Leader Vätterns hemsida kommer det finnas länkar till det digitala ansökningssystemet ALF samt information om ansökningsförfarandet. Leaderkontoret kommer att erbjuda stöd för aktörer som vill ha hjälp med ansökan.

7.5 Mål och urvalskriterier

Utifrån de behov och utvecklingsmöjligheter som diskuterades i kapitel 4.2 har ett antal delmål tagits fram inom varje insatsområde (bilaga 4). Delmålen har rangordnats, det vill säga inom varje insatsområde är de delmål som står högst upp viktigare än de delmål som står längre ner. För respektive delmål finns en eller flera indikatorer som ska användas för att utvärdera delmålen. Indikatorerna avser i de flesta fall förändringar som beror av de insatser som genomförts med stöd från Leader Vättern. Respektive indikator har också definierats. Dessutom har en beskrivning av vilken mätmetod och hur indikatorerna ska följas upp tagits fram.

Målvärde har kvantifierats för varje indikator, så att det går att mäta om delmålen uppnåtts. Delmål, indikatorer, definitioner, mätmetoder och målvärden finns presenterat i bilaga 4. Vår förhoppning är att delmålen ska uppmuntra och välkomna en spridning av projekt, som bidrar till att uppfylla Leader Vätterns övergripande mål och vision.

Mål, delmål, indikatorer och målvärden ligger till grund för de villkor och urvalskriterier som LAG använder vid sin bedömning av enskilda projektansökningar. Dessa presenteras i bilaga 5. Bedömningen styr de prioriteringsbeslut LAG fattar om inkomna projektansökningar.

8. Finansieringsplan

Leader Vättern har tilldelats en total budget på 14 miljoner kronor under programperioden 2014-2020. Av den totala budgeten utgör 50 % stöd från Europeiska Havs- och Fiskerifonden, 17 % statlig medfinansiering och 33 % övrig offentlig medfinansiering. Förslag till finansieringsplan har tagits fram vilken bygger på att de åtta kommunerna och fyra länsstyrelserna runt Vättern står för 85 % av den övriga offentliga medfinansieringen. Återstående 15 % av medfinansieringen ska medfinansieras i pengar, offentliga resurser och/eller offentlig medfinansiering som projekten ordnat själva. Exempelvis har regionerna runt Vättern visat sig positiva till att medfinansiera projekt som bidrar till att uppfylla målen i respektive RUS.

Den övriga offentliga medfinansieringen ska betalas ut till Leader Vättern i förskott årligen, för att säkerställa att LAG kan fatta oberoende beslut som inte ”förprövas” av medfinansierarna. De offentliga medlen betalas ut till beviljade projekt, enligt de beslut som fattats av LAG.

Under programperioden bedöms driften av Leader Vättern kosta 3,5 miljoner kronor, vilket utgör 25 % av leaderområdets totala budget, se nedan. Driftsstödet kommer inte att fördelas jämt över programperioden utan en uppskattning av driftskostnaderna kommer göras årligen. Exempelvis kommer den första perioden bli mer resurskrävande då det krävs särskilda satsningar såsom uppstart av förening och leaderkontor, ta fram hemsida och marknadsföra Leader Vättern samt att ansöka om driftstöd.

Eftersom Leader Vättern har ett insatsområde som handlar om information och samverkan så har man valt att i dagsläget inte avsätta en särskild budget till samarbetsprojekt utan bedömer att den typen av projekt ryms inom nämnt insatsområde. Av den totala budgeten avsätts därför 75 %, det vill säga 10,5 miljoner kronor, till genomförandeprojekt, se nedan.

Delåtgärd	Procent	SEK
Drift	25 % av faktiskt utbetalade pengar	3 500 000 kr
Samarbeten	0 %	0 kr
Genomförande av strategin	75 %	10 500 000 kr
Summa	100 %	14 000 000 kr

Fördelningen av den totala budgeten för genomförande av strategin mellan de olika insatsområdena kommer avgöras av LAG men riktlinjen är att man ska lägga en större andel på insatsområdena 1 (fiskevård och miljöövervakning) och 2 (näringslivsutveckling) då dessa två insatsområdena bedöms att bäst bidra till att strategins övergripande mål uppfylls. LAG kommer dessutom ta fram riktlinjer för stödnivåer, maximalt stödbelopp och maximalt beviljat stöd per räkenskapsår, så att det finns medel kvar att söka under större delen av programperioden.

9. Organisation

9.1 Administrativ kapacitet och kansliets arbete (drift)

Det ska finnas ett bemannat kansli, ett så kallat leaderkontor, senast 4 månader från det Leader Vättern får startbesked till och med juni 2023. LAG kommer utse Leader Vätterns leaderkontor där det ska finnas minst en verksamhetsledare och en ekonomiansvarig. Verksamhetsledaren är Leader Vätterns ansikte utåt och ansvarar för den löpande verksamheten. Arbetsuppgifterna inkluderar att fortlöpande hålla LAG informerad om verksamheten och hur de olika projekten utvecklas. Ekonomiansvarig ansvarar för ekonomiadministration i Leader Vättern, såsom att hantera rekvisitioner, utbetalningar och bokslut. Leaderkontorets uppgifter framgår i Leader Vätterns arbetsordning.

För att uppfylla utvecklingsstrategin behöver leaderkontoret innefatta kompetens avseende Vättern och vätternbygdens förutsättningar gällande miljö, fiske och övrigt näringsliv såsom

fiskerinäring, turistfiske, fritidsfiske, fiskeribiologi och förvaltning. Dessutom behöver leaderkontoret kompetens inom ekonomihantering, juridik, kommunikation och information samt hantering av EU-stöd. Samordningsvinster är önskvärt för att hålla ner driftkostnaderna för Leader Vättern samtidigt som det minskar en liten organisations sårbarhet vid förändringar. Erfarenheter från programperioden 2009-2013 visar att mer resurser behöver läggas på administration och samordning. Framförallt vore det önskvärt att lägga mer resurser på kontakt med stödmottagare och uppföljning av projekt. Cirka 65 % av driftstödet kommer att användas till leaderkontoret. Verksamhetsledarens tjänst utgör cirka 25 % av en årsarbetskraft och ekonomiansvarige arbetar cirka 1 månad per år åt Leader Vättern.

Föreningen ska ha en godkänd revisor samt en godkänd revisor som ersättare. Leader Vätterns revisorer granskar föreningens ekonomi inklusive de projekt som Leader Vättern ansöker om för exempelvis drift.

9.2 Partnerskapet och föreningen

Partnerskapet bakom utvecklingsstrategin består av privata, ideella och offentliga aktörer, utspridda i kommunerna runt Vättern. Partnerskapet har ett gemensamt intresse att utveckla Vätterbygden som destination genom ökat utbud och stärkt konkurrenskraft inom fisk- och fiskerelaterad näring baserad på ett långsiktigt hållbart nyttjande av fisk- och kräftresursen i Vättern. Vätternvårdsförbundet har ansvarat för strategiskrivningen och de åtta kommuner som har strandlinje mot Vättern, Jönköping, Habo, Hjo, Karlsborg, Askersund, Motala, Vadstena och Ödeshög, har ställt sig bakom framtagandet av strategin. Det har även de fyra länsstyrelserna runt Vättern, Jönköping, Västra Götaland, Östergötland och Örebro län samt de fyra regionerna, Jönköpings län, Västra Götalandsregionen, Östergötland och Örebro.

Föreningen Leader Vättern bildades den 29 oktober 2015 och ska bedriva en allmännyttig och ideell verksamhet genom leadermetoden. Leader Vätterns främsta ändamål är att fördela stöd enligt den framtagna utvecklingsstrategin. Föreningen har sitt säte i Jönköping och är öppen för alla som bor eller är verksamma inom leaderområdet, som delar föreningens syfte och ändamål. Leader Vätterns medfinansiärer blir automatiskt medlemmar i föreningen.

Föreningsstämman ska behandla och besluta om ärenden enligt den dagordning för som framgår i stadgarna. Föreningens styrelse, LAG, väljs vid föreningsstämman. Föreningsstämman väljer även valberedning och revisorer.

9.3 LAG – den lokala aktionsgruppen

LAG (förkortning av lokal **a**ktions**g**rupp) är styrelsen i Leader Vättern. LAG ansvarar ytterst för att verksamheten bedrivs enligt utvecklingsstrategin och att målen uppfylls. LAG ska prioritera och besluta om projektansökningar och stödbelopp utifrån villkor, urvalskriterier och mallar i utvecklingsstrategin. Ledamöter i LAG ska vara medlemmar i föreningen Leader Vättern. LAG väljs vid föreningsstämman och antalet ledamöter beslutas av föreningsstämman.

LAG ska ha följande sammansättning:

- jämn fördelning av ledamöter från ideell, privat och offentlig sektor och maximalt 49 % från en sektor
- jämn könsfördelningen, vilket innebär att inget kön får utgöra mer än 60 %
- ledamot måste ha fyllt 18 år
- geografisk spridning av invalda ledamöter.

LAG:s nuvarande sammansättning presenteras i bilaga 6. Sammanträden sker vid behov, normalt fyra till fem gånger per år. LAG beslutar å föreningens vägnar i alla ärenden inklusive beslut avseende ansökan om projektmedel. LAG har möjlighet att tillsätta arbetsgrupper och adjungera representanter vid behov.

Ledamöter i LAG ska hålla sig informerade, vara väl insatta i verksamheten, pålästa inför möten samt gärna ge respons på verksamheten så att en dynamik uppstår där ett kreativt arbete utvecklas. Detta för att alla ledamöters kompetens på bästa sätt ska tillvaratas. Varje ledamot ska aktivt bidra till att målen i utvecklingsstrategin uppfylls och sprida information om Leader Vätterns arbete samt möjligheten att söka stöd.

Leader Vätterns ordförande utses av ordinarie föreningsstämma för en period om två år med möjlighet till förlängning med maximalt ett år. Ny ordförande väljs ur annan sektor så att alla tre sektorerna representeras av en ordförande under programperioden. Vice ordförande får inte vara från samma sektor som ordförande.

Vid ordinarie föreningsstämma väljs en valberedning om minst tre ledamöter. Det ska vara minst en representant från varje sektor (ideell, privat och offentlig), både män och kvinnor ska ingå och ledamöterna ska vara geografiskt spridda inom leaderområdet. Valberedningen har till uppgift att förbereda och föreslå val av styrelse samt ordförande på föreningsstämman. För att skapa en bred delaktighet kring strategins genomförande bör alla intressenter beredas insyn i LAG:s verksamhet. Föreningsstämman och årliga informationsaktiviteter ger insyn i såväl urvalsprocess som uppnådda resultat. Medfinansiärer ska få årliga sammanställningar av beviljade projekt och uppnådda resultat och i vilket geografiskt område insatserna genomförs.

10. Samverkan mellan fonder och med andra aktörer

10.1 Samverkan mellan fonder

Leader Vättern överlappar fem andra leaderområden, Leader Mellansjöländet, Leader Nordvästra Skaraborg, Leader Östra Skaraborg, Leader Västra Småland och Folkungaland.. Inget av dessa områden fördelar stöd från Havs- och fiskerifonden.

Rutiner kommer att utarbetas i dialog med överlappande leaderområden för de andra programmen, för att säkerställa att ingen dubbelfinansiering av projekt ska vara möjlig. Leader Vättern ska förmedla inkomna projektansökningar som skulle kunna vara stödberättigade inom andra fonder än Havs- och Fiskerifonden till det eller de leaderområden som överlappar Leader Vättern i det aktuella geografiska området, för att undvika dubbelfinansiering.

Överlappningen med andra leaderområden innebär stora fördelar för Vätterbygden, eftersom det därmed finns möjligheter för lokala aktörer att söka stöd från landsbygdsfonden, regionalfonden och socialfonden genom de andra leaderområdena. Leader Vättern vill även öppna upp för samarbete och samverkan med Biosfärområde Östra Vätterbranterna och övriga aktörer som arbetar för hållbar utveckling i Vätterbygden.

10.2 Avstämning med andra aktörer med utvecklingsansvar

Vid framtagandet av strategin har en samordning skett med befintliga planer och program. I Vättern återfinns en för fisk- och kräftbeståndet komplex problembild, det finns således ett stort behov av en samordnad strategi och förvaltning för att bibehålla och förbättra miljön och bestånden i sjön som helhet. Arbetet inom Leader Vättern harmoniseras och integreras i gällande vattenvårdsplan då denna plan bygger på de av regeringen uppsatta miljömålen nedbrutna på generationsmål och delmål. Vattenvårdsplanen fungerar som ett riktgivande dokument för kommunerna vid den regionala planeringen av miljöfrågor som rör Vättern. Strategin är även kopplad till Förvaltningsplanen för fisk och fisket i Vättern samt Bevarandeplanen för Natura 2000 då flera av fiskarterna är typiska arter med särskilda bevarandemål.

Strategin för Leader Vättern bedöms bidra till att uppfylla målen inom den gemensamma fiskeripolitiken (GFP), Europeiska Havs- och Fiskerifonden (EHFF) samt strategin för fritidsfiske och fisketurism, som tagits fram av Jordbruksverket och Havs- och Vattenmyndigheten. I dagsläget finns ingen strategi framtagen för yrkesfisket, men strategin för Leader Vättern har stämts av mot de riktlinjer som finns framtagna för Sveriges Fiskares Riksförbund 2010-2013 samt det arbetsmaterial som finns framtaget för en ny yrkesfiskestrategi.

Genom remissrundan har förslag på synkronisering och anpassningar till regionernas RUS- och RUP-dokument inkommit och införlivats i strategin där det funnits möjlighet och varit önskvärt. Nya behov och utvecklingsområden har därigenom identifierats. Vidare har erfarenheter från föregående programperiod (FOG Vättern) utvärderats och använts vid framtagandet av föreliggande utvecklingsstrategi. Avstämningar med överlappande leaderområden har skett kontinuerligt under framtagandet av strategin och kommer att fortsätta ske i enlighet med kapitel 9.3.

10.3 Jämställdhet och icke-diskriminering

Jämställdhet och jämlikhet är ett horisontellt mål för Leader Vättern och är viktiga byggstenar för att uppnå social långsiktig hållbarhet. Jämställdhetsfrågor avser könsdiskriminering och jämlikhet och icke-diskriminering innebär att människors olikheter ses som en tillgång, ett verktyg som effektiviserar arbetet för en hållbar tillväxt. Strävan mot könsneutralitet har genomsyrat skrivningen av strategin, såväl språkligt som innehållsmässigt. Likaså har ambitionen hela tiden varit att inte utesluta övriga diskriminerade samhällsgrupper, genom att alltid ta in jämlikhetsaspekten vid utformningen av strategin.

Ökad jämställdhet och jämlikhet finns formulerat som delmål och indikatorer (se kapitel 7.5), vilket premierar projekt som riktar sig mot underrepresenterade samhällsgrupper. Vid bedömningen av de projektansökningar som kommer in ska graden av ökad jämställdhet och jämlikhet vägas in. Samtliga beviljade projekt ska ha en positiv eller neutral inverkan på jämställdhet mellan kvinnor och män samt vara icke-diskriminerande och gärna bidra till ökad jämlikhet, både med avseende på resultaten av projekten men det ska även beaktas inom den egna projektgruppen. Vid sammansättning av LAG ska jämställdhet och jämlikhet eftersträvas.

11. Kommunikation

Kommunikationen inom Leader Vättern kommer att utgå från den gemensamma kommunikationsstrategi som Jordbruksverket har tagit fram för lokalt ledd utveckling. Nedan presenteras hur kommunikationsstrategin har brutits ner på lokal nivå, för att vara anpassad till Leader Vätterns utvecklingsstrategi.

Fyra målgrupper har identifierats som centrala i arbetet med kommunikationsinsatser; stödsökande, vidareförmedlare, samarbetspartners och allmänheten.

Stödsökande

Huvudsakliga målgrupper är aktörer med koppling till fisk och fiske som vill vara med och utveckla Leader Vättern verksamhetsområde. Det kan till exempel vara befintliga eller potentiella yrkesfiskare, verksamma inom fisketurism, företagare inom beredningsindustrin samt producentorganisationer. Unga som rekryteras till yrkesfisket är en prioriterad målgrupp inom havs- och fiskeriprogrammet för att bevara det småskaliga fisket, men även kvinnor och nyanlända svenskar är underrepresenterade grupper som kräver särskilda insatser att nå. Budskapet ska innefatta att det finns möjlighet att erhålla stöd inom de insatsområden som definierats i strategin. Budskapet bör även innefatta att det finns möjlighet att få hjälp med att utforma realistiska ansökningar både genom kontakter med myndigheter och samarbetspartners.

Vidareförmedlare

Nyckelpersoner inom samarbetsorganisationer identifieras och kontaktas med särskild information. Exempel på nyckelpersoner är kommunernas näringslivsansvariga,

tillsynsmyndigheter, länsfiskekonsulenter, turistansvariga m fl. Även överlappande leaderområden är en viktig kontaktyta för potentiella projektsökande. God kännedom om alla de fyra fonderna underlättar för verksamhetsledare att hänvisa projektansökningar till rätt program och rätt Leaderområde.

Samarbetspartners

Samarbetspartners och finansiärer ges regelbunden återkoppling av uppnådda resultat och genomförda åtgärder i relation till insatt kapital. Budskapet fokuserar på effekter för hållbar tillväxt och utveckling av Vätterbygden med koppling till fisk och fiske.

Allmänheten

Allmänheten är en viktig kundgrupp för den fiskerelaterade näringen och en ambassadör för Vättern som destination. Den lokala identiteten och stoltheten över Vättern som besöksmål för rekreation och friluftsliv behöver stärkas. Viktiga frågeställningar att belysa är beståndssituationen för olika arter som är grunden för ett långsiktigt hållbart fiske. Även förekomst av miljögifter i fisk är en viktig frågeställning att belysa. Andra insatser som kan vara av stort intresse för allmänheten kan vara utveckling och förbättring av faciliteter, infrastruktur och service kopplade till fiskerelaterade verksamheter.

Leader Vättern ska arbeta mot tre övergripande kommunikationsmål:

Personer och organisationer söker projektstöd genom Leader Vättern och bidrar till hållbara levande lands- och kustbygder vid Vättern.

Kommunikationen ska framförallt nå de som inte redan känner till Leader Vättern och hjälpa dem att:

- Känna till att projektstöd från havs- och fiskerifonden för lokalt ledd utveckling finns att söka genom Leader Vättern.
- Känna till att på Vätternvårdsförbundets hemsida finns information om projektstöden och hur man ansöker.
- Lämna in kompletta ansökningar i tid.
- Känna till visionen för Leader Vättern och dess roll för utveckling i Vätterbygden.
- Förstå vilka mervärden projektstöd kan ge för Vätterbygden.
- Samverka med andra som söker eller har fått projektstöd för att sprida kunskap om arbetssätt, hinder, möjligheter, resultat och effekter
- Känna till att det finns möjlighet att, via Leader Vätterns kansli, få hjälp med ansökan och uppföljning av projekt.

Vidareförmedlare och samarbetspartner sprider information, kunskap och erfarenheter om Leader Vättern.

Kommunikation ska hjälpa dem att:

- Känna till möjligheterna med Leader Vättern.
- Enkelt hitta information om Leader Vättern.
- Sprida information om möjligheterna med Leader Vättern.

- Känna till visionen för Leader Vättern.
- Intressera sig för den lokala utvecklingen i Vätterbygden.
- Förstå att det är många som lär sig av varandra och samverkar för att nå visionen och de övergripande målen inom Leader Vättern.
- Förstå den egna rollen och sprida kunskap om arbetssätt, hinder, möjligheter, resultat och effekter.
- Känna till EU:s roll för lokalt ledd utveckling.

Allmänheten känner till arbetet med och effekterna av Leader Vättern samt EU:s roll inom den lokala utvecklingen.

Kommunikation ska hjälpa dem att:

- Känna till möjligheterna med Leader Vättern.
- Känna till hur effekter av Leader Vättern påverkar Vätterbygden.

Kommunikationsarbetet kommer att påverkas av vilken fas som programperioden befinner sig i. Under införandefasen fokuserar kommunikationen på att nå ut till potentiella stödsökare för att informera om visionen och de övergripande målen samt att projektstöd finns att söka genom Leader Vättern. Under genomförandefasen handlar det om kontakt med stödmottagare, men också att reagera på de kommunikationsbehov som uppstår och som samarbetspartners och vidareförmedlare uppmärksammar. Uppföljningsfasen inriktas mot uppföljning av projekt och sammanställning av resultat. Utvärderingsfasen fokuserar på utvärdering, återslag och revidering samt på kommunikation av resultaten. De resultat som uppnåtts och åtgärder som genomförts inom Leader Vättern ska kommuniceras till samtliga målgrupper, så att de förstår vad som skett inom leaderområdet och hur medlen har använts.

Leader Vättern huvudsakliga budskap till de olika målgrupperna är:

Budskap till personer som söker stöd

- Tillsammans med andra bidrar du till att Vätterbygden lever och utvecklas.

Budskap till vidareförmedlare

- Vi jobbar tillsammans och lär oss av varandra för att bidra till en hållbar lokal utveckling i Vätterbygden.

Budskap till samarbetspartner

- Vi jobbar tillsammans och lär oss av varandra för att bidra till en hållbar lokal utveckling i Vätterbygden.
- Tillsammans gör vi det enklare för målgrupperna att arbeta med leadermetoden som ett redskap för att uppnå målen i utvecklingsstrategin.

Budskap till allmänheten

- Leader Vättern bidrar till en hållbar samhällsutveckling i Vätterbygden och utvecklar Vättern som destination.

De främsta kommunikationskanalerna bedöms vara:

- Information via Leader Vätterns hemsida.
- Direktkontakt och möten med samarbetspartners och finansiärer.
- Information via Vätternvårdsförbundets samförvaltning av fisket i Vättern. Här finns flera olika kanaler där information kan spridas för att nå inte bara befintliga intressenter.
- Branschspecifik media, såsom hemsidor och tidningar.
- Riktade utskick till kända företagare inom näringen.
- Information via möten eller utskick till yrkesfiskets organisationer. Här avses främst yrkesfiskets lokala organisation för Vättern samt Sveriges insjöfiskares centralorganisation (SIC).
- Fiskerådet. Ett samverkansforum där myndigheter och fiskets aktörer träffas årligen.
- Deltagande vid olika aktiviteter där både befintliga och potentiella intressenter samlas. Exempel kan vara fiskevattenägarförbundets träffar, mässor med fiskeinriktning och aktiviteter inom vattenråden.
- Turistbyråerna i kommunerna runt Vättern.
- Information på Jordbruksverkets och Farnets hemsida.
- Publika media i samband med aktiviteter.

11.1 Kommunikationsplan

Se bilaga 7.

12. Uppföljning, utvärdering och revidering

12.1 Uppföljning och utvärdering

Uppföljning av projekt

Projektsökande ska bjudas in till LAG-möten och få möjlighet att presentera sina projektidéer. Förutom en tidig och mer naturlig kontakt med LAG innebär det ett tillfälle att tidigt reda ut de frågetecken som kan uppstå. Varje projekt som prioriteras av LAG kommer dessutom ha en kontaktperson som fungerar som en länk mellan projekt och LAG. Det leder till en mer fortlöpande uppföljning och man kan snabbare hjälpa stödmottagare över potentiella hinder som dyker upp på vägen. Möjlighet för support från leaderkontoret kommer även finnas för stödmottagaren. Slutligen kommer det finnas krav, utöver de som ställs av Jordbruksverket, att projektägarna lämnar in en utförlig uppföljningsrapport men även erbjudas att komma och presentera sina resultat för LAG eller till ordinarie föreningsstämma. Möjligheten för LAG att göra studiebesök hos stödmottagaren ska finnas. Förutom att följa utvecklingen i pågående projekt via kontaktpersoner i LAG ska leaderkontoret en gång per år göra en kvalitativ uppföljning av avslutade projekt.

Uppföljning av strategin och dess mål

Leaderkontoret ansvarar för att uppföljande statistik som ligger till grund för uppföljning av strategin finns tillgänglig. Det vill säga att löpande samla in och bearbeta relevanta uppgifter för att kunna följa upp indikatorer och målvärden. Att hela LAG har god kunskap om vad som krävs för att uppnå målen i strategin är viktigt och de behöver inblick och förståelse för hur strategin följs upp och hur måluppfyllnaden ser ut. Leaderkontoret ska därför regelbundet förse LAG med relevant information och det ska vara tydligt hur varje projekt som prioriteras bidrar till att målen i strategin uppfylls. Detta sammantaget är en viktig grund för att kunna bedöma potentiellt revideringsbehov. Vid behov tar leaderkontoret fram förslag på åtgärder för att uppnå de mål som riskeras att inte uppfyllas, eller föreslå en revidering av målen där förutsättningar eller behov har förändrats. Leaderkontoret ska en gång per år göra en uppföljning av strategin. Under tidig vår, innan ordinarie föreningsstämma, ska sammanställningen presenteras för LAG. Man kommer under detta möte att ha mer fokus på helheten där man ser över LAG:s arbetssätt i förhållande till hur målen uppnåtts och utifrån vad som kommit fram vid de övriga uppföljningsmetoderna. Utvärderingsmötet blir ett sätt att upptäcka eventuella svagheter i genomförandet och korrigera dessa i god tid. Leaderkontoret ska även fortlöpande följa den fortsatta utvecklingen av indikatorer för avslutade projekt. De resultat som efterfrågas till Jordbruksverkets årsrapport ska skickas in årligen och i sin tur bidra till utvärderingen av lokalt ledd utveckling på regional, nationell och EU-nivå.

Uppföljning via ordinarie föreningsstämman

Formell uppföljning sker en gång per år före ordinarie föreningsstämma och föredras där. Medfinansärer får via föreningsstämman sammanställningar av beviljade projekt och uppnådda resultat med information om vilket geografiskt område insatserna genomförs. Detta för att se vilken utväxling deras ekonomiska insatser fått och hur målen uppfyllts.

Utvärdering

Utöver den interna löpande uppföljningen ska även en halvtidsutvärdering och en slututvärdering genomföras (se bilaga 8 – Tidsplan för LAG:s uppföljning och utvärdering. Leader Vättern avser att disponera maximalt i storleksordningen 100 000 kr på halvtidsutvärdering och slututvärdering, vilket finns avsatt i planerad framtida budget.

Målsättningen är att i ett relativt tidigt skede ta inledande kontakter med potentiella externa utvärderare. Tänkbara sådana skulle till exempel kunna vara högskolor eller universitet. Utvärdering kan ske genom till exempel examensarbete på universitet, köp av tjänst eller en kombination av de båda. Övriga potentiella samarbetspartners är Smålands Turism där man tillsammans med andra leaderområden skulle kunna beställa utvärderingsinformation för respektive leaderområde rörande turism. LAG kommer undersöka möjligheterna för ett sådant samarbete.

Leader Vättern känner till möjligheten till upphandlingshjälp genom upphandlingsmall för utvärdering från utvärderingssekretariatet hos Jordbruksverket och kan komma att nyttja den

möjligheten om behov finns. Även förslag på utvärderingsmetod och upplägg kommer vid behov att diskuteras med utvärderingssekretariatet.

Halvtidsutvärdering avses genomföras 2020 (se bilaga 8). Vid det tillfället kommer inte samtliga projekt att vara avslutade, men utvärderingen kommer att vara viktig för att dra lärdomar inför kommande programperiod. Utvärderingen kommer också att bidra till utformandet av strategin då den kan svara på frågor rörande målsättningar och indikatorer, vilka mål och insatsområden i strategin som Leader Vättern bidragit framgångsrikt till och vad som varit svårare att genomföra inom ramen för Leader Vättern. Det är viktigt att i utvärderingen beskriva hur satsade medel och uppnådda resultat inom Leader Vättern bidragit i förhållande till andra stöd som också fördelats till projekt som rör fisk och fiske i Vättern för att förstå hur Leader Vättern i framtiden kan bidra på bästa sätt till en gynnsam utveckling. Eftersom slututvärderingen (planerad 2023) sannolikt sker för sent för att på ett bra sätt kunna utgöra underlag till kommande programperiod och utvecklingsstrategi ska Leader Vättern hålla möjligheten öppen att istället satsa en del av utvärderingsresurserna på halvtidsutvärderingen.

Slututvärderingen ska bland annat innefatta de av Leader Vätterns indikatorer som inte följs per projekt och därav inte rapporteras in i handläggningssystemet. Frågor som sannolikt kommer att behandlas i slututvärderingen är:

- hur vi lyckats med lokalt engagemang och mobilisering
- effektiviteten i olika aktiviteter (till exempel små stöd)
- hur LAG utnyttjat alternativa resurser (till exempel ideellt arbete)
- hur vi genom genomförda projekt lyckats nå fram till underrepresenterade grupper.

Det finns inga formella krav från EU-kommissionen på utvärderingen av strategin. Utvärderingsfrågor som kommer att ingå i en nationell utvärdering och därmed inte behöver ingå specifikt i Leader Vätterns utvärdering är bland annat lokalt ledd utvecklings bidrag till de fyra fonderna och utvärdering av leader som metod.

Viktigt för både halvtidsutvärdering och slututvärdering är att de mynnar ut i konkreta och praktiskt tillämpbara tips för hur Leader Vättern kan vidareutveckla sin verksamhet i kommande programperiod och utvecklingsstrategi. Närmare beslut om utvärdering – tillvägagångssätt, budget och utförare tas i samband med ordinarie LAG-möten inom Leader Vättern.

12.2 Tidsplan

En övergripande tidsplan för LAG:s uppföljning och utvärdering redovisas i bilaga 8. Beslut om noggrannare tidsplan för uppföljning och utvärdering kan tas i samband med ordinarie LAG-möten inom Leader Vättern.

12.3 Revidering

Via uppföljningar kan man upptäcka behovet av revidering. Det kan vara olika former av revideringar, till exempel revidering av strategin med en översyn av mål, indikatorer och målvärden eller revidering av insatsområden om nödvändigt. Det kan även innebära revidering som rör uppföljningen av projekt, såsom utformningen av uppföljningsrapporten.

Revidering av strategin

Om behov av korrigering av strategin uppstår, exempelvis ändring av urvalskriterier, kan LAG ta fram ett förslag på eventuell revidering av strategin. Ansökan om revidering lämnas in till och beslutas av Jordbruksverket.

Revidering av projektuppföljning

Om behov av korrigering av projektuppföljning uppstår, exempelvis ändring av uppföljningsrapporten, beslutas revideringen av LAG.

Kommunikation

Leaderkontoret är ansvarig för att kommunicera ut både kvalitativa och kvantitativa resultat av utvärdering och uppföljning utifrån kommunikationsplanen. Förutom att de offentliga medfinansierarna får en årlig uppföljning via stämman om vilken utväxling deras ekonomiska insatser fått och hur målen uppfyllts så är det viktigt att den informationen fortlöpande kommuniceras. Konkret kan resultaten användas för att berätta om goda exempel från projekt eller för att inspirera till nya projekt.

Kommunikationsplanen ska ses som ett levande dokument och behov av uppdatering och korrigering kommer uppstå och beslutas då av LAG.

Resursplanering

I budgeten för driftstödet finns det resurser avsatta för uppföljning och utvärdering.

Leaderkontoret har till uppgift att följa upp ekonomi och resultat. Då det uppstår behov av att ändra exempelvis budget ska leaderkontoret informera LAG, vilka fattar beslut om revidering.

Bilaga 1. SWOT-analys för Vättern

Inför införandet av en ny programperiod för Havs- och fiskeriprogrammet 2014-2020 (perioden avser hela programmet) togs följande SWOT-analys fram för Vättern. Länsstyrelserna i Jönköpings-, Östergötlands-, Örebros- och Västra Götalands län har ansvarat för framtagandet av analysen. Synpunkter från privata, ideella och offentliga verksamheter har inarbetats i analysen.

Bakgrund

Vättern är en mycket kall, näringsfattig och djup sjö med klart vatten. Dess unika naturliga förutsättningar gör att sjön hyser mycket höga biologiska värden. Sjön är därför bl.a. utpekad som riksintresse, N2000 område och har bedömts vara nationellt särskilt värdefull inom miljömålsarbetet. Av de 150-tal tillflöden i Vättern, fungerar flertalet som lekplatser för arter såsom harr, flodnejonöga och öring och är därmed viktiga för deras reproduktion. De naturliga förutsättningarna gör att sjön har låg avkastning per ytenhet och gör ekosystemet känsligt. Sjön har gått från en övergödningsfas med kulmen på 1960-talet till att idag ha en mycket låg näringsstatus i nivå med beräknade bakgrundshalter.

Vätterns fisksamhälle omfattar drygt 30 fiskarter samt signalkräfta. Ekosystemet domineras av laxfiskar vilket är mycket ovanligt i södra Sverige. Den för kalla och näringsfattiga sjöar typiska arten röding (av den hotade stammen sydsvensk storrröding) förekommer här i sitt största svenska bestånd. Harren är ett exempel på en nordlig art som i Vättern uppvisar landets sydligaste naturliga bestånd. Signalkräftan infördes till Vättern i slutet av 60-talet för att ersätta den utslagna flodkräftan och har etablerat sig väl i sjön och är idag en viktig kommersiell art för både fritids- och yrkesfisket. Laxen förekommer inte naturligt i Vättern utan är även den införd och förekomsten är helt beroende av utsättningar. Laxen är främst viktig för fritidsfisket.

Flera av de för fisket viktiga laxfiskarna har förhöjda halter av miljögifterna PCB och dioxin. Trots att halterna minskat kraftigt de senaste decennierna överskrider nivåerna fortfarande gällande gränsvärden. Det finns av denna anledning kostrekommendationer från Livsmedelsverket.

Fiskevattnets förvaltning

Den huvudsakliga förvaltningen av fisket i Vättern sköts av staten via Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges Lantbruks Universitet (SLU) och länsstyrelserna (Fig. 1). I norra Vätterns skärgård, inom Örebro län, finns ett antal fiskevårdsområden på enskilda vatten. Fiskeriförvaltningen i Vättern försöker arbeta utifrån ekosystemansatsen med gemensamma mål och hög delaktighet från olika aktörer. Det är naturens kapacitet att producera varor och tjänster som sätter gränser. Försiktighetsprincipen ska tillämpas och MSY (Maximum Sustainable Yield) är viktigt. Det är samtidigt viktigt att värdera ekosystemen samhällsekonomiskt och att all slags kunskap beaktas. För att nå en långsiktig hållbar förvaltning av miljön, fisken och fisket i

Vättern är målet att använda en flexibel och anpassningsbar förvaltning, d.v.s. adaptiv förvaltning. Det finns olika miljömål, skydd, planer och direktiv som berör och styr förvaltningsarbetet av Vättern och dessa går in i varandra (Fig. 2).

Vem arbetar med fiskeriförvaltningen?

HaV

- Nationellt ansvar för de stora sjöarna
- Författningar
- Beslut yrkesfiskelicens
- Överprövningar
- Yrkesfiskestatistik
- Beslut finansiering

Länsstyrelserna

- Regionalt ansvar
- F (samord), O, T och E -län
- Prövning fiskelagstiftning
- Yttrande licenser
- Fisketillsyn och information
- Söker finansiering, driver projekt, uppföljning, mm mm

SLU Aqua

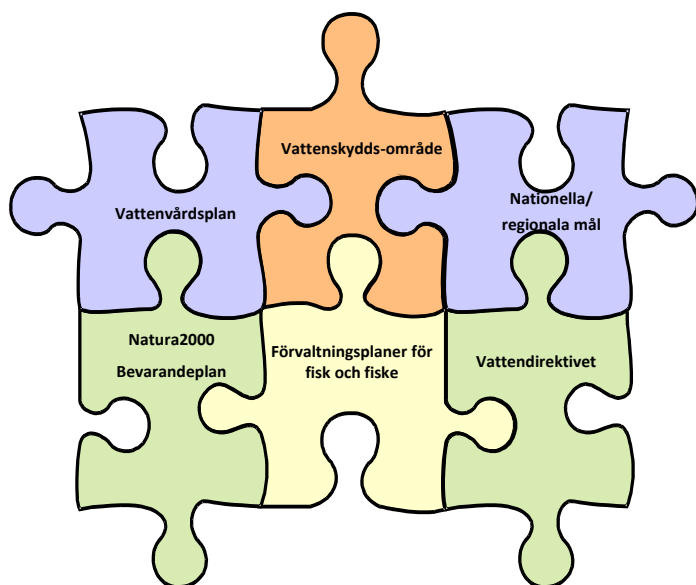
- Experter
- Uppföljning
- Beslutsunderlag
- Driver projekt, söker medel mm

Fiskerättsägarna

- Har ansvar på enskilt vatten

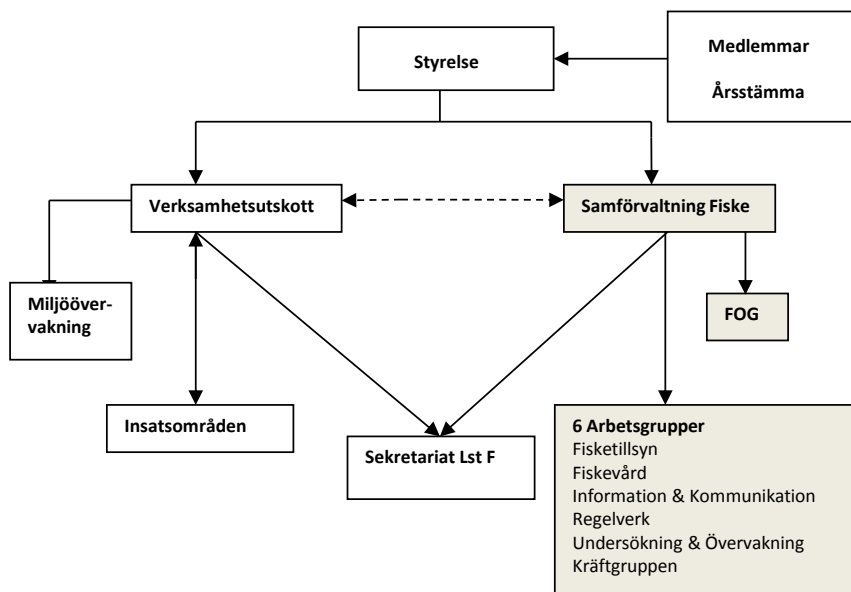
SAMFÖRVALTNING AV FISKET
Brukarna är med

Figur 1. Vem som arbetar med fiskeriförvaltning i Vättern och hur.



Figur 2. De olika planer som berör eller finns för Vättern.

Den statliga förvaltningen samverkar idag på ett intimt sätt med fiskets olika intressenter vid sjön genom den samförvaltning som bedrivs via Vätternvårdsförbundet (Fig. 3). Den befintliga modellen för att samförvalta fisket i Vättern infördes 2007. Förvaltningen har under senare år varit mycket aktiv, med bland annat flera genomförda justeringar i regelverket och ett stort antal genomförda fiskevårdsåtgärder i Vätterns tillflöden.



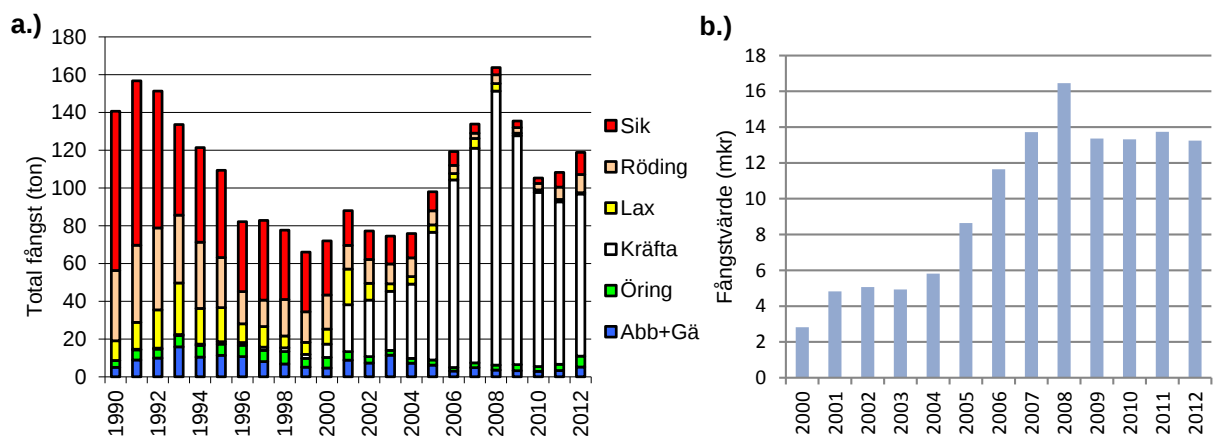
Figur 3. Vätternvårdsförbundets organisation där fiskeområdesgruppen (FOG) ligger under Samförvaltning Fiske.

Vätterns yrkesfiske

Hösten 2014 finns 18 licenserade yrkesfiskare i Vättern och fiskeföretagen är små och av enmanskaraktär. Fisket har historiskt skiljts sig åt från de övriga stora sjöarna genom att alla kommersiellt viktiga fiskarter till stor del har varit kallvattenarter så som röding, sik, öring och den inplanterade laxen. Abborre var tidigare också en viktig art. Fiskets inriktning har dock förändrats de senaste åren, bl. a. har fisket efter till exempel abborre och sik försvårats till följd av rådande regelverk som införts för att skydda rödingen. Fisket efter röding har minskat till följd av ett skärpt regelverk och en hårdare inriktning på kräftfiske. Det yrkesmässiga fisket efter signalkräfta i Vättern har ökat successivt under de senaste 10 åren och utgör numera stommen i Vätternfisket och sett över hela Vättern har kräftfisket stått för ca 90 % av yrkesfiskarnas samlade inkomst de senaste åren (Fig. 4a). Fångstvärdet i Vättern har utvecklats positivt och idag bedrivs ett lönsamt yrkesfiske i Vättern (Fig. 4b). Den positiva ekonomiutvecklingen för yrkesfisket i Vättern beror i huvudsak på kräftfisket. Till exempel år 2011 var kräftfångsten 82 ton, sik 7.8, lake 7.4, röding 6.5, öring 3.3, abborre 1.7, gädda 1.6 och lax 1.2 ton till ett sammanlagt värde i

förstahandsledet på ca 13,2 miljoner kr (ca 620 000 kr per fiskare). Signalkräftan fångas nästan uteslutande med burar under sommarhalvåret medan fisken fångas huvudsakligen med nät.

Förutom yrkesfiske finns ett binäringsfiske som innefattar personer utan yrkesfiskelicens som erhåller inkomster från sitt fiske men där fisket inte utgör den huvudsakliga intäkten. Omfattningen av verksamheten kan vara liten och gränsa till fritidsverksamhet men också vara av väsentlig betydelse för försörjningen. I Vättern förekommer det till exempel ett omfattande kräftfiske av ekonomisk betydelse för enskilda fiskerättsägare och arrendatorer. Detta fiske bedrivs vanligen under en kortare period av året, men är av ekonomisk betydelse för den enskilda privatpersonen. Det är främst i de norra delarna av Vättern som det förekommer ett binäringsfiske och målarten är signalkräfta.



Figur 4 a.) Yrkesfiskets fångster för respektive art 1990-2012. **b.)** Fångstvärdet för yrkesfisket, sammanslaget för alla arter (inkl. kräfta).

Det finns 7 beredningsställen runt Vättern som drivs av yrkesfiskare i sjön. Förutom beredningsverksamheten sker saluföring på ytterligare ett flertal ställen runt sjön. Det är en relativt hög lokal förädlings- och försäljningsgrad av resurserna från Vättern.

Vätterns Vattenbruk

Fiskodling i Vättern har aldrig varit någon särskild stor verksamhet. Mindre kassodlingar avsedda för regnbåge och röding har funnits på några platser i sjön men idag finns ingen sådan verksamhet.

Fiskeområdesgrupp (FOG) Vättern

Fiskeområdesgruppen Vättern är ett av de 14 Fiskeområdesgrupper (FOG) som finns i Sverige och syftet är att ta till vara på den kunskap som finns inom fisket och använda den för att utveckla nya affärsidéer och företag. Det övergripande målet för fiskeområdesgruppen Vättern är att öka Vätterbygdens konkurrenskraft inom fiskenäringen, vilket inkluderar fiskerelaterade turist- och upplevelsebaserade näringar. Syftet är att skapa ett effektivare nyttjande av den tillgängliga fisk- och kräftresursen, vilket i förlängningen leder till ett ökat antal arbetstillfällen och förbättrad lönsamhet för redan aktiva aktörer. Genom ett starkt lokalt engagemang och ett ökat ansvarstagande av samtliga berörda aktörer ökas möjligheten att nå utsatta mål. De projekt som planeras inom ramarna för fiskeområdesgruppen Vättern ska leda till en ökad sysselsättning, lönsamhet och diversifiering av fiskenäringen. Primärt för den yrkesmässiga näringen är en ökad nyttjandegrad och förädling av både fisket och råvaran. Utveckling ska ske inom ramarna för ett hållbart nyttjande av resursen. Projekten ska i så stor utsträckning som möjligt bedrivas i samverkan, både praktiskt och ekonomiskt, med andra aktörer. Projekt ska genomföras och bedömas utifrån verksamheten, där Vättern är den gemensamma faktorn. Den lokala näringen sätts i första rummet, intressenter utifrån som kan tillföra bygden jobbtillfällen och ekonomiska resurser ska ges möjlighet att söka stöd för projekt som bidrar till att uppfylla målen. Samordning och kunskapsutbyte, utveckling av fiskenäringen samt miljö och info är de åtgärdsområden som har definierats i fiskeområdesgruppen Vättern.

Vätterns Fritidsfiske och fisketurism

Vättern består huvudsakligen av allmänt vatten och fritidsfisket i sjön är omfattande, inte minst trollingsfisket efter röding, öring och lax. Fritidsfisket är allt fiske som inte bedrivs för avsalu. Gädda är en annan art som lockar sportfiskare till sjön och i Vättern finns även landets sydligaste naturliga bestånd av harr. Fram till 1993 var inrapportering av fångst obligatorisk för husbehovsfiske och trolling. Inrapporteringen upphörde sedan i och med att den nya fiskelagen infördes. Fritidsfiskestatistik, tillsammans med yrkesfiskestatistik och provfisken, utgör en viktig komponent vid bedömningar av Vätterns fiskbestånd. Därför har länsstyrelserna runt Vättern genomfört enkätundersökningar angående fisket i sjön vid tre tillfällen, 2000, 2003 och 2010. Den senaste undersökningen visar att sportfisket ökat medan det traditionella husbehovsfisket med nät minskat. Fritidsfiskets nät- och utterfiske har minskat medan trollingsfisket och kräftfisket ökat jämfört med tidigare enkätundersökningar. Fritidsfisket bedöms stå för 90 % av det totala årsuttaget av röding och 85 % av uttaget på öring 2010.

Från att ha utgjort en betydande del av Vätterns fiske har husbehovsfisket kommit att utgöra en allt mindre del av Vätterns totala fiskuttag. Nuvarande fiskeregler begränsar möjligheterna för de som önskar använda mängdfångande redskap, detta är ett medvetet ställningstagande och ligger i linje med hur arbetet bedrivits i Vättern under de senaste åren.

Det finns endast ett fåtal turistföretag i Vätterbygden som riktar sig mot fisketurister. Detta trots att fisket är en av de enskilt viktigaste orsakerna till att många turister söker sig till Vättern.

Vägnätet runt Vättern är väl utbyggt, den enda orten där det återfinns en flygplats med reguljärflyg är dock Jönköping. Det är därför anmärkningsvärt att det inte finns en enda verksam turistfiskeentreprenör i sjöns södra del. På Vättern har det funnits fiskecharterverksamhet sedan i början av 1990-talet. Fiskeguiderna kan delas upp i två grupper; de lokala guiderna som bor och enbart verkar runt Vättern samt tillresande guider som delar av året nyttjar allmänt vatten eller det fria handredskapsfisket i Vättern inom sin verksamhet.

Vätterns SWOT-analys

1. Generella

Styrkor

- Allmänt vatten
- Hög nationell miljömedvetenhet
- Medvetna konsumenter (bl.a. miljö, marknad och hälsa)
- Stort engagemang från organisationer och myndigheter.

Genom tillgång på allmänt vatten finns en hög tillgänglighet för alla kategorier fiskare. Så länge fisket bedrivs långsiktigt hållbart innebär miljömedvetenheten att fiske och fiskprodukter från Vättern är attraktiva. Det finns idag ett stort engagemang och många goda viljor för att det ska finnas hållbara resurser i sjön.

Svagheter

- Skev könsfördelning (gäller alla kategorier)
- Alla tillflöden till sjön är inte restaurerade eller biotopvårdade
- Försvarets skjutövningar.

Fiske är en traditionellt mansdominerad verksamhet. Genom att få in fler kvinnor i verksamheten kan nya utvecklingsmöjligheter skapas. Det har under senare år genomförts en hel del restaureringar och biotopvård i Vätterns tillflöden men det finns fortfarande behov av fler insatser. Försvarets skjutövningar i Vättern hindrar tillgången för fiske och kan dessutom orsaka skador på fiskbestånden.

Möjligheter

- Hållbart fiske med mindre beståndspåverkan
- Fördjupat samarbete för att utbyta kunskap, förbättra och fördjupa förståelsen mellan näringar, organisationer, forskare och myndigheter.

Samverkan kring Samförvaltningen av fiske i Vättern är bra men det finns fortfarande vissa motsättningar mellan intressegrupper.

Hot

- Svaga bestånd
- Miljögifter och klimatförändringar
- Begränsad förändringsbenägenhet hos både myndigheter och brukare
- Nya främmande arter.

Vätterns ekosystem är lågproduktivt och känsligt varför det är lätt att överexploatera. Miljögifter (såsom PCB och dioxiner), överfiske och klimatförändringar är faktorer som kan innebära stora effekter på bestånden och fiskerinäringen. En begränsad förändringsbenägenhet kan hämma utvecklingspotentialen inom olika samverkansprojekt. Nya främmande arter kan medföra stora problem vid etablering och kan ha stora negativa effekter på ekosystemen.

2. Yrkesfisket, beredning och saluföring

Styrkor

- God nischad yrkeskunskap och bra utgångsläge för vidareutveckling (produkter, kompetenser och samarbeten)
- Hög lokal förädlings- och försäljningsgrad inom yrkesfisket
- Eftertraktade högprisprodukter
- Goda avsättningsmöjligheter
- Lönsam fiskerinäring
- Fungerande förvaltning
- Vättern är ett starkt varumärke
- Mindre företagare som bidrar till sysselsättning och landsbygdsutveckling.

Ett stort engagemang från flera håll medför bra samarbeten där Samförvaltningen och Vätternvårdsförbundet är goda exempel. Engagemanget och samarbetsviljan underlättas av att det idag finns ett lönsamt yrkesfiske. Dessutom ger ett lönsamt fiske ett stort intresse för nyetableringar. En stor del av fångsten från Vättern förädlas och säljs lokalt. Ett viktigt verktyg för en god fungerande förvaltning är att det finns ett bra kunskapsunderlag och kontroll för att förvaltningen efterlevs, dvs. bra dataunderlag och en god tillsyn. Vättern och dess omgivning är unik vilket gör sjön till ett starkt varumärke. De mindre företagarna inom fisket finns på landsbygden och bidrar till en levande landsbygd.

Svagheter

- Vättern är lågproduktiv
- Konkurrens om fiskresurserna
- Dålig organisationsgrad och samverkan inom yrkesfiskarna
- Regelverket kan upplevas som komplext och missgynnande.

Det är fastslaget att Vättern naturligt ska ha en låg näringsstatus eftersom det är naturligt och en förutsättning för dess unika ekosystem. Den låga näringsstatusen ger en lågproduktiv sjö med sparsamma bestånd (låga individstätheter) som i kombination med förekomsten av attraktiva

arter och ett stort fiskeintresse medför en konkurrens om resursen. Regelverket, vars syfte är att styra fisket mot långsiktig hållbarhet kan upplevas som komplext och missgynnande.

Möjligheter

- Ökat samarbete för att utbyta kunskap, förbättra och fördjupa förståelsen mellan fiskare, forskare och myndigheter
- Stärka bestånden av målarterna
- Utveckla resursfördelningen
- Långsiktig övervakning av resursen och fisket
- Hög bevarandestatus och skydd
- Minska bifångster
- Utveckla varumärket för vissa arter
- Förbättrad spårbarhet, miljömärkning och certifiering kan ge en konkurrensfördel och skapa mervärde
- Utveckla samverkan mellan restaurangbranschen och yrkesfiskare
- Utveckla kvalitetsarbetet.

Ett mål med förvaltningen är att stärka bestånden av målarterna i sjön så att det går att bedriva ett långsiktigt hållbart fiske. Detta sker främst genom fysiska fiskevårdsåtgärder i tillflödena samt genom reglering av fisket. En viktig del och en stor möjlighet är att utveckla resursfördelningen. Detta kan göras genom juridisk reglering och/eller genom frivilliga förvaltningsåtagande/insatser. En god och långsiktig övervakning av resursen och fisket är en förutsättning för att kunna optimera förvaltningen. Övervakningen sker idag i stor utsträckning i projektform. Att Vättern har en hög bevarandestatus och skydd medför en tydligare väg mot ett långsiktigt hållbart fiske men gör det samtidigt mer befogat att i nödvändiga fall använda försiktighetsprincipen. Att Vättern är unik och skyddsvärd innebär i sig en ökad resurs när det kommer till turism. Användning av mer selektiva redskap och metoder minskar bifångsterna och bidrar därmed till ett mer långsiktigt utnyttjande av bestånden. Samtidigt kan det öka kvaliteten på fångsten. Att utveckla varumärket och kvaliteten för vissa arter så att produkten blir mer efterfrågad och dessutom mer värdefull innebär en ökad lönsamhet för yrkesfiskare och i försäljningsledet. Tillsammans med rätt förvaltning och kontroll bidrar det till ett mer hållbart fiske eftersom fiskens värde blir större och uttaget av fisk från sjön kan vara mindre för att inbringa samma inkomst.

Hot

- Överfiske
- Hög gifthalt i fisken
- Klimatförändringar
- Bristande resurser till förvaltning
- Onyanserat skydd av arter och områden
- Beroende av en art som inkomstkälla.

Redan idag observerar man en höjd vattentemperatur och minskad frekvens av isvintrar i Vättern. Klimatförändringar är ett hot vars konsekvenser för Vätterns ekosystem är svåra att

förutsäga men eftersom Vättern innehar kallvattensarter såsom rödingen (som torde vara extra känsliga för klimatförändringar) kan det ha stora effekter på dessa bestånd.

Om fångsten inte anpassas till resursen medför det överfiske och i sin tur försvagning av bestånd med minskad avkastning. Det är viktigt att fiskets uttag sätts i balans med resursen då det är grunden till långsiktigt hållbart fiske och att yrkesfiskaren kan bedriva ett lönsamt fiske. Skydd av områden och arter är något positivt för området och arten men i vissa fall kan det ha stora negativa effekter för landsbygdsutvecklingen och fiskerinäringen. Strandskydd och områdesskydd kan till exempel försvåra etablering av småskalig fisketurism som landsbygdsnäring. Rödlistningen baseras på statusklassning av en hel art eller stam. Även inom sådana arter och/eller stammar kan det finnas enskilda starka bestånd som är bärkraftiga och tål ett uttag. Hotklassningen kan ibland innebära ett köpmotstånd även från enskilt livskraftiga bestånd inom den skyddade arten eller grupp av bestånd och kan ha negativa effekter på yrkesfiskarens lönsamhet. Exempelvis skulle bl. a. rödlistningen kunna leda till ett köpmotstånd för storrröding i Vättern. Beståndet är idag under stark återhämtning och tillväxer men tillhör det sydsvenska beståndet som är akut hotad enligt rödlistan. Höga halter av gift i fisk är ytterligare något som kan öka köpmotståndet och minska lönsamheten för fiskaren. Idag är yrkesfisket i Vättern mer eller mindre inriktat på signalkräftan och det innebär en ökad sårbarhet vid beståndsminskning jämfört om man istället inriktar verksamheten mot flera målarter. Då har man lättare att ställa om till annat fiske vid behov.

Ett påtagligt hot vars effekter är förutsägbara är minskade resurser till myndigheter för inhämtning av kunskapsunderlag för förvaltning av resurserna i Vättern. Det kan till exempel innebära utövande av provfiske, vattenkemiundersökningar och att inhämta fångststatistik. Ju mindre kunskapsunderlag desto mer av försiktighetsprincipen måste utövas och möjligheter till en ekosystembaserad förvaltning minskar. Även minskade resurser till fisketillsyn kan få negativa konsekvenser för fisket. Minskade resurser skulle även minska möjligheter till kommunikation med brukarna och en sämre anpassning av förvaltningen.

3. Vattenbruket

Trots att de fysiska förutsättningarna för odling av kallvattensarter bedöms som goda i Vättern (möjlighet) finns det idag inget vattenbruk i Vättern. Med anledning av de risker som idag finns förknippade med vattenbruk, i kombination med de höga naturvärden i Vättern och det juridiska skydd som värnar dessa, har bedömning gjorts att ingen nyetablering av vattenbruket bör ske i Vättern eller i dess omedelbara anslutning där risk för spridning till Vättern finns. En spridning av främmande arter och sjukdomar kan få förödande konsekvenser för Vätterns unika fiskfauna, som i värsta fall kan slå ut en eller flera ursprungliga arter (hot).

4. Lokala fiskeområdesgruppen Vättern (FOG Vättern)

Styrkor

- Tidigare etablerad samverkan i form av Samförvaltning Fiske och Vätternvårdsförbundet
- Biologiskt och geografiskt väl avgränsat område
- Stark lokal kännedom i fiskeområdesgruppen
- Starkt engagerade, kunniga aktörer och partners i fiskeområdesgruppen.

Att fiskeområdesgruppen Vättern är både ett biologiskt och geografiskt avgränsat område har underlättat för arbetet i gruppen. Fiskeområdesgruppen har en stark lokal kännedom om regionen och engagerade deltagare med ett stort kunnande. Framför allt finns det ett gemensamt intresse och ansvar att långsiktigt förvalta resurserna. Målsättningen är att värna om Vätterns värden samtidigt som man vill främja utvecklingen för fisket.

Svagheter

- Svårt att hitta offentlig medfinansiering till projekt
- Likviditetsproblem
- Liten kännedom om stödmöjligheterna inom fiskeområdesgruppen Vättern under programperiodens början.

Det har i nuvarande programperiod i vissa fall varit svårt att hitta offentlig medfinansiering till projekt och i de fall det gjorts har man ibland haft likviditetsproblem. I programperiodens början var kännedomen om fiskeområdesgruppen Vättern liten, vilket tillsammans med brist på medfinansiering medförde få projektansökningar.

Möjligheter

- En redan etablerad fiskeområdesgrupp (FOG) i Vättern
- Öka avsättningsmöjligheterna för lokalt förädlade produkter
- Skapa större intresse för, och möjligheter till, upplevelse-, natur- och fisketurism i Vättern
- En mer samstämmig målbild.

Då det idag redan finns en etablerad fiskeområdesgrupp i Vättern undviker man en uppstartsprocess inför kommande programperiod. Man har i fiskeområdesgruppen erfarenheter och kunnande som underlättar arbetet inom olika processer. Fiskeområdesgruppen Vättern är idag mer känt bland potentiella medfinansiärer, stödmottagare och samverkansaktörer än under programperiodens början, vilket skapar ökade möjligheter till fler innovativa och medfinansierade projektansökningar. Det bedöms i Vättern finnas stora möjligheter till utveckling genom ökad avsättning för lokalt förädlade produkter, samt upplevelseturism och natur- och fisketurism i Vättern. En samstämmig målbild inom fiskeområdesgruppen skapar gynnsamma förutsättningar för samarbete och att gemensamt hitta lösningar inom olika områden.

Hot

- Ingen förnyad fiskeområdesgrupp Vättern
- Sena besked om tilldelning av medel för ny utvecklingsstrategi riskerar att försena uppstarten av fiskeområdesgruppen under nästa programperiod.
- Många angränsande leaderområden riskerar att försvåra ett nära samarbete med Leader.
- Svårigheter till offentlig medfinansiering
- Långa handläggningstider hos olika instanser vid hantering av EU-stöd inom fiskeområdesgrupperna (FOG)
- Regelverkens komplexitet och oförutsägbarhet
- Bristande intresse för samarbete.

Fiskeområdesgruppen Vättern kommer att ansöka om att fortsätta vara en fiskeområdesgrupp även inom nästa programperiod, men en icke beviljad ansökan skulle naturligtvis kraftigt minska möjligheterna till innovativa projekt för att gynna fisket i Vättern. Sena besked om tilldelning av medel för en ny utvecklingsstrategi riskerar att försena uppstarten av fiskeområdesgruppen under nästa programperiod och kommer att försämra möjligheterna till förankring och gemensam samverkan med Leader och tänkbara medfinansierare som regionförbund och kommuner. Hela sju leaderområden angränsar i nuläget till Vättern.

Då man i många projekt får ligga ute med egna medel är man i dessa fall extra sårbar för långa handläggningstider innan utbetalning av medel kan ske. Detta, tillsammans med komplext regelverk, är ett stort hot och kan potentiellt medföra bristande intresse för samarbete och minskad vilja att söka medel för att genomföra projekt inom FOG.

5. Fritidsfisket och Fisketurism

Styrkor

- Befintlig nationell strategi för fritidsfiske och fisketurism
- Intressanta arter för alla kategorier
- Stort intresse för fritidsfiske och fisketurism.

Det finns idag en befintlig nationell strategi för fritidsfiske och fisketurism som kan vara till stor hjälp i arbetet att nå gemensamma mål. Att det för alla kategorier av fiskare finns intressanta arter medför ett större engagemang och möjligheter till samverkan. Det innebär också att intresset för sportfiske och fritidsfiske i sjön inte står och faller med en enskild art. Det finns redan idag ett stort intresse för fritidsfiske och fisketurism i sjön.

Svagheter

- Ingen årlig fångststatistik
- Inget anpassat samverkansforum för sportfiskare i Vättern
- Ingen organisation som representerar kräftfisket
- Brist på faciliteter och service kopplad till fritidsfiske och fisketurism

- Krånglig lagstiftning som hämmar turismverksamheten.
- Få lokala fisketurismföretagare.

Sedan 1993 finns ingen fångstrapporteringsskyldighet för fritidsfisket och det enda underlag till fångststatistik är de enkätsammanställningarna som gjorts för 2000, 2003 och 2010. Även om det finns lokal fiskeklubb, länsvisa distrikt och fungerande centralorganisation finns det idag inget anpassat samverkansforum för att samla sportfiskare i Vättern under samma paraply vilket kan medföra svårigheter att nå ut till den gruppen och att få en bra samverkan. För kräftfisket finns det över huvudtaget ingen organisation. Det har under senare år genomförts en del åtgärder för att förbättra faciliteter och service kopplad till fritidsfiske och fisketurismen, bland annat med hjälp av stöd från fiskeområdesgruppen Vättern, men det finns fortfarande behov av förbättringar. Det pågår just nu en kartläggning av Vätterns hamnar och dess faciliteter och isättningsmöjligheter. Kartläggningen kommer bli ett bra underlag för att fastställa kommande åtgärder. Även om viljan finns att bedriva fisketurism kan krånglig lagstiftning riskera att hämma denna utveckling. Man behöver till exempel vissa behörigheter för att köra turister i båt och båten behöver vara anpassad för detta. I Vättern finns mycket få lokala fisketurismföretagare, vilket försvårar möjligheten att skapa kompletta fiskepaket tillsammans med logi. Det finns stor utvecklingspotential, enskilda fisketurismföretagare beskriver Vättern som "helt oexploaterad".

Möjligheter

- Väldigt stor potential för utveckling av fritidsfiske och fisketurism.
- Utveckla samverkan för sportfisket och kräftfisket i Vättern
- Utveckla fritidsfiskets bidrag till förvaltningen.

Det finns en ökad efterfrågan av upplevelseturism och det finns stor potential till utveckling inom fisket. Fisketurism är dessutom ett sätt att bevara fiskebebyggelse samtidigt som det är ett sätt att ta till vara på mervärdet i ekosystemen. Genom att utveckla samverkan för sportfisket och kräftfisket underlättar man ytterligare för att nå lösningar kring fiskefrågor som rör Vättern. Idag bidrar fritidsfisket till att medfinansiera förvaltningen genom frivilliga bidrag till stiftelsen mer lax i Vättern och Vätterns fiskevårdsfond. Genom att införa en mer permanent avgift skulle det säkerställa framtida förvaltningsmedel. Betalningsviljan finns hos fritidsfiskarna.

Hot

- Överfiske
- Sviktande bestånd
- Stopp av laxutsättningar
- Bristande resurser till förvaltning
- Låg utvecklingsgrad gällande service (boende, båtramper, båtuthyrning, faciliteter) i anslutning till fritidsfiske och fisketurism.

Ett för stort uttag från fritidsfisket är ett påtagande hot då det idag inte finns någon fångstrapporteringsskyldighet och det enda underlag som finns idag kommer från enkätssvar. Dessa enkätundersökningar görs inte årligen och är därmed inte alltid aktuella. Senaste

enkätsammanställningen från 2010 visar att fritidsfisket står för ca 75 % av det totala fiskuttaget (ej kräfta). För att kunna göra riktiga bedömningar av uttaget i sjön behövs ett bra underlag. Ju mindre kunskapsunderlag desto mer av försiktighetsprincipen måste utövas vid förvaltning av resurserna. Laxen är en väldigt viktig art för just fritidsfisket och fisketurismen i sjön och ett laxutsättningsstopp kan ha negativa effekter för dessa utövare och de som bygger sin verksamhet kring detta. Samtidigt som det är viktigt att man i förvaltningen tar hänsyn till övriga arter i sjön, d.v.s. att utsättningarna anpassas till övriga resurser och bestånd i sjön. Om servicen kopplad till fritidsfiske och fisketurism inte fortsätter att utvecklas så försvåras utvecklingen av fritidsfiske och fisketurism.

Bilaga 2. Omvärldsanalys

Det samhälle vi lever i idag tenderar att bli mer urbaniserat. Den förändrade boendestrukturen i vårt land och övriga Europa kan leda till att kunskaper och arbetstillfällen kopplade till landsbygden riskerar att minska i framtiden. Värden som inte bara är viktiga för den enskilde utan även ur ett kulturellt perspektiv. Å andra sidan ger urbaniseringen även möjligheter för en ökad turismnäring då det kan uppstå ett större behov av att uppleva naturen för den mer urbaniserade befolkningen. Detta kan alltså resultera i en ökad turismnäring inom landet. Även resandet mellan länder har ökat de senaste decennierna. Med intressanta och lukrativa turismerbjudande är det möjligt att locka människor från andra länder. Här har sannolikt fiskerelaterade verksamheter inom vätterbygden goda förutsättningar att locka Europeiska kunder tack vare den stora möjligheten till fiske här. Sverige har genom allemansrätten en stor tillgänglighet till naturen. Till detta har vi också ett landskap med många sjöar. Fiske ingår inte i allemansrätten, men genom att köpa fiskekort går det att bedriva fiske på många vatten. Dessutom är det på Vättern möjligt att bedriva hundredskapsfiske utan att köpa fiskekort. På det allmänna vattnet i Vättern utökas även möjligheterna till fiske än mer. Här är exempelvis trollingfisket efter framförallt röding, men även lax och öring stort i en internationell jämförelse. Sammantaget är förutsättningarna för att få inhemska och framförallt utländska turister att besöka Vätterbygden på grund av fiskerelaterad verksamhet goda.

Bland befolkningen ökar medvetenheten om ursprunget på vår mat och att maten ska ha framställts på ett etiskt godtagbart sätt. Termen ”hållbar utveckling” har fått en allt större roll i vårt samhälle. Att förvalta sjöns fisk- och kräftbestånd utifrån ett långsiktigt hållbart perspektiv och främja ett långsiktigt hållbart fiske på de resurser Vättern tillstår är fortsatt viktigt. För att utveckla dagens kunskapsläge är forskning och kunskapsinhämtning om arters ekologi och samspel betydelsefullt. Eftersom Vättern är en unik sjö i nationella jämförelser är det av stor vikt att detta arbete sker i Vätterbygden. Vättern har potential att vara en källa till närproducerad, högkvalitativ mat som fiskas utifrån ett långsiktigt hållbart perspektiv. Vilket i förlängningen skulle kunna leda till att kunskaper och arbetstillfällen inom fisket och förädlingsindustrin inte förloras utan istället utvecklas. Det finns flera trender inom livsmedelsindustrin som skulle kunna gynna Vätterbygden, såsom viljan att äta närproducerad mat, livsmedel utan tillsatser och bra miljöval.

Vattenkraft som energiresurs är vanligt förekommande i våra delar av världen. Flera av Vätterns till- och frånlopp har exploaterats i detta syfte. Detta har haft negativa konsekvenser på sjöns fiskfauna eftersom bland annat öring men även andra arter har hindrats att nå värdefulla lekområden. Även den biologiska mångfalden har påverkats negativt av vattenkraftutbyggnaden eftersom bland annat öringen återvänder till sin födelsebäck för att leka. Detta medför att varje vattendrag har en unik stam med ett unikt genetiskt material. Det var exempelvis på grund av vattenkraftutbyggnaden den storvuxna nedströmslekande öringstammen i Motala ström slogs ut. Liknande fall finns på många ställen i Sverige och övriga världen. Att sätta ut kompensationsfisk har varit och är fortfarande ett sätt att kompensera för den minskade fiskresursen i Vättern och exempelvis Vänern och Östersjön. På senare år har även arbetet med

att återetablera fiskvägar förbi vandringshinder ökat i omfattning både i Sverige i stort och Vätterns anknytande vattendrag. Även att restaurera och återställa vattendrag som påverkats negativt av framförallt vattenkraft, skogs- och jordbruk har blivit mer vanligt.

Historiskt har rödingen varit av stor betydelse för yrkesfisket i Vättern. På grund av minskande rödingbestånd samt etableringen av, och den goda avkastningen på, signalkräfta har fisket förändrats de senaste åren. Idag domineras yrkesfisket av kräftfiske efter signalkräfta. För att bryta den negativa trenden med minskande rödingbestånd har man under 2000-talet bland annat infört totalfredade områden på Vättern, där inget fiske förutom kräftfiske är tillåtet. Att så stora områden totalfredas från fiske är ovanligt i nationella jämförelser. Under de senaste åren finns tecken på att rödingbeståndet börjat återhämta sig från historiskt låga nivåer.

Vattenbruket har idag ett uppsving nationellt sett, men är långt efter exempelvis Norge vad gäller omfattning. Att ta tillvara på näringsämnen från fiskodlingar och använda den för att exempelvis odla grönsaker har under senare tid lyfts fram som ett bra alternativ för att ta tillvara det överskott av näringsämnen som en fiskodling innebär.

Det finns dock risker som kan innebära problem med att utveckla Vätterbygdens konkurrenskraft. Klimatet är en sådan risk. Vi går mot ett allt varmare klimat, vilket kan påverka Vätterns fiskfauna negativt. Ett varmare vatten kan innebära problem som medför minskad förekomst eller till och med utslagning av flera kallvattensberoende fiskarter. Det är inte bara de mer storväxta laxfiskarterna som kan påverkas negativt utan även till exempel siklöja som utgör en viktig bytesfisk för många av sjöns rovfiskar.

Miljögifter i fiskar från Vättern kan vara ett hinder för att utveckla Vättern som källa till goda livsmedel. Miljögifter finns lagrade i sjön och kommer från industrier som tidigare har släppt ut stora mängder förorenat vatten i sjön. Miljögifterna anrikas i näringskedjan och lagras framförallt i fettrika organ och fett, varför de mer exklusiva fiskarterna som röding, öring, lax och sik är de som har högst halter av miljögifter.

Bilaga 3. Motivering

Havs- och fiskerifonden ligger till grund för Leader Vätterns utvecklingsstrategi. Vättern är utpekad som riksintresse för Turism och Friluftsliv, Natur- och kulturvärden, Naturvård och Yrkesfiske. Både yrkes- och fritidsfisket är av stor betydelse i Vättern och bidrar på olika sätt till intäkter kring sjön. Vättern, dess båtliv och möjligheten att köpa färsk och lokalt fångad fisk är också till gagn för turismnäringen i stort. Förädling och försäljning sker till stor del lokalt. De naturliga förutsättningarna gör dock att sjön har låg avkastning per ytenhet och gör ekosystemet känsligt för överexploatering. Så länge fisket bedrivs långsiktigt hållbart innebär miljömedvetenheten att fiske och fiskprodukter från Vättern är attraktiva. En utveckling av verksamheterna inom fisket skulle medföra att Vätterbygden berikades med ökad attraktivitet, ökat antal arbetstillfällen och ökad livskvalitet.

Leader Vättern kan skapa en plattform som gynnar samverkan genom att överbrygga de administrativa gränserna. Leader Vättern vill skapa utrymme för åtgärder och samarbeten som gynnar hela sjön och erbjuda möjlighet att genomföra helsjöprojekt. Under tidigare programperiod genomfördes ett flertal helsjöprojekt med gott resultat och ambitionen är att den möjligheten ska fortsätta att finnas.

Man har i tidigare fiskeområdesgruppen för Vättern erfarenheter och kunnande som underlättar arbetet inom olika processer. Arbetssättet inom Fiskeområdesgruppen Vättern är idag etablerat bland potentiella medfinansierare, stödmottagare och samverkansaktörer jämfört med föregående programperiods början, vilket skapar ökade möjligheter till fler innovativa och medfinansierade projektansökningar.

Bilaga 4. Mål, indikatorer, definitioner, mätmetoder och målvärden

Horisontellt mål

Mål	Indikator	Definition	Mätmetod	Målvärde
2020 ska Leader vätern ha bidragit till hållbar utveckling och ökad jämställdhet och jämlikhet	Antal poäng efter viktning i urvalskriteriet "Projektet bidrar till Leader Vätterns horisontella mål om hållbar utveckling och ökad jämställdhet och jämlikhet" *	Samtliga beviljade projektansökningars poäng efter viktning i det generella urvalskriteriet "Projektet bidrar till Leader Vätterns horisontella mål om hållbar utveckling och ökad jämställdhet och jämlikhet" kommer summeras till en totalsumma. Hållbar utveckling inkluderar ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet.	Beviljade projektansökningar kommer granskas och poäng för det aktuella urvalskriteriet kommer summeras.	200 poäng
	Andel projekt som bidrar till hållbar utveckling och/eller har en positiv eller neutral inverkan på jämställdhet mellan kvinnor och män samt vara icke-diskriminerande *	Projektet bidrar till ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet. Dessutom ska projektet också/eller ha minst neutral inverkan på jämställdhet mellan kvinnor och män och inte diskriminera några samhällsgrupper.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	100 %
	Andel projekt som har en positiv inverkan på jämställdhet mellan kvinnor och män samt bidrar till ökad jämlikhet *	Projektet har en positiv inverkan på jämställdhet mellan kvinnor och män samt bidra till ökad jämlikhet mellan olika samhällsgrupper.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	20 %

Insatsområden

Respektive indikator kommer följas upp inom projekt medfinansierat av Leader Vättern, om inget annat anges i definitionen för respektive indikator. Detta innebär att projektets effekt ska kunna mätas inom området för Leader Vättern, om inget annat anges. Varje projekt ska redovisa resultat för LAG. Redovisningen kommer användas för att följa upp vilka effekter projektet haft på Leader Vätterns mål.

Insatsområde 1: Fiskevård & miljöövervakning

Mål	Indikator	Definition	Mätmetod	Målvärde
Ökad kunskap om ekosystemet	Antal utförda undersökningar av ekosystemet *	Undersökningar kan vara inventeringar eller ökad frekvens av pågående miljöövervakning av det akvatiska ekosystemet i Vättern eller i vattendrag upp till första definitiva vandringshindret. Undersökningen kan vara forskningsrelaterad.	Uppföljning av beviljade projektansökningar. Vätternvårdsförbundet har information om pågående miljöövervakningsprogram. Antalet utförda undersökningar i genomförda projekt räknas.	4
	Antal utförda undersökningar av fiskets påverkan på fisk *	Genomförda undersökningar eller litteratur-/datasammanställningar av fiskets påverkan på fisk. Avser all form av fiske.	Uppföljning av beviljade projektansökningar. Antalet utförda undersökningar i genomförda projekt räknas.	3
	Antal undersökningar av Vätterns ekosystem med klimataspekt *	Genomförda undersökningar eller litteratur-/datasammanställningar där klimatpåverkan eller framtida klimatscenarion studeras. Undersökningen kan vara forskningsrelaterad.	Uppföljning av beviljade projektansökningar. Antalet utförda undersökningar i genomförda projekt räknas.	1
	Antal miljöprojekt *	Projekt med förväntat positiva effekter på miljön.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	10
	Andel genomförda fiskevårdsåtgärder som utvärderats	Andel genomförda fiskevårdsåtgärder efter programperiodens slut som har utvärderats.	Myndigheter och Vätternvårdsförbundet har relevant data.	75 %
	Andel genomförda miljöövervakningsinsatser som utvärderats	Andel genomförda miljöövervakningsinsatser efter programperiodens slut som har utvärderats eller följts upp.	Myndigheter och Vätternvårdsförbundet har relevant data.	75 %
Ökad effektivitet och kunskap inom fiskevård och fiskeförvaltning	Antal undersökningar av hållbart uttag av fisk i Vättern *	Undersökningar som syftar till att främja långsiktigt livskraftiga fiskbestånd genom ökad kunskap.	Uppföljning av beviljade projektansökningar. Antalet utförda undersökningar i genomförda projekt räknas.	2

	Antal projekt som är nytänkande eller nyskapande inom fiskevård och/eller fiskundersökningar *	Projekt inom fiskevård och fiskundersökningar som genomförts på ett sätt som inte är känt sedan tidigare eller i vart fall är ovanligt.	Uppföljning av beviljade projektansökningar. Antal projekt kommer att räknas.	2
	Antal innovativa lösningar, metoder och arbetssätt som leder till ökad effektivitet eller kunskap inom fiskevård eller fiskeförvaltning *	De innovativa lösningarna, metoderna och arbetssätten kan vara små eller stora. De ska leda till ökad effektivitet eller kunskap inom fiskevård och/eller fiskeförvaltning.	Uppföljning av beviljade projektansökningar. Antal innovativa lösningar, metoder och arbetssätt kommer att räknas.	8
Återställning av reproduktionsområde n, uppväxtområden och vandringsmöjligheter för vattenlevande organismer i Vättern	Antal åtgärder som innebär återställning av reproduktionsområden, uppväxtområden eller vandringsmöjligheter för vattenlevande organismer i Vätternvattendrag *	Återställning ska ses som en återgång till ett naturligt tillstånd som inte är utsatt för betydande mänsklig påverkan. Exempel på åtgärder kan vara biotopvård eller hydrologisk restaurering.	Uppföljning av beviljade projektansökningar samt vid behov platsbesök eller bildvidimering. Antalet utförda åtgärder i genomförda projekt räknas.	3
Förhindra spridning och etablering av nya främmande arter och sjukdomar i eller som påverkar akvatiska ekosystem	Antal insatser som syftar till att direkt eller indirekt förhindra spridning och etablering av nya främmande arter och sjukdomar i eller som påverkar akvatiska ekosystem *	Insatsen kan vara i fält genom fysiskt ingrepp i miljön. Insatsen kan också vara genom informationsspridning. Det kan även handla om investeringar i produkter som avser förhindra spridning och etablering av främmande arter och sjukdomar.	Uppföljning av beviljade projektansökningar. Är insatsen gjord i fält ska det framgå var insatsen geografiskt är belägen exempelvis genom utmärkning på karta. Vid informationsspridning görs en bedömning av hur många personer som har nåtts av informationen.	2
	Antal nya invasiva arter eller sjukdomar i Vättern eller dess tillflöden	Invasiva arter är nya (från 2015) främmande arter som riskerar etablera bestånd och påverka ekosystemet. Hit räknas inte signalkräfta och lax. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Befintliga miljöövervakningsprogram. Resultat från artspecifika provtagningar kan också användas.	0
Förvaltningen av fisk och fiske i Vättern är adaptiv och ekosystembaserad	Antal projekt som leder till förbättrad fisk- eller fiskeförvaltning *	Projektet ska leda till att fisk- eller fiskeförvaltningen förbättras, effektiviseras, ökar samverkan eller allmänhetens insyn.	Uppföljning av beviljade projektansökningar. Antalet genomförda projekt räknas.	2
	Antal naturliga bestånd som inte uppvisar god beståndstatus 2020	God status innebär kontinuerlig reproduktion och god storleks- och åldersstruktur. Bedömning av beståndstatus sker i Förvaltningsplanen för fisk och fiske	Antal bestånd som inte uppvisar god beståndstatus i Förvaltningsplanen för fisk och fiske vid utvärdering 2021.	0

Ökad kunskap om miljögifter i fisk och föroreningskällor		i Vättern och avser de arter som upptas i den. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern			
	Antal uppföljningar av miljögifter i fisk i Vättern genom screening, miljöövervakning och bedömningar i förhållande till MKN (miljökvalitetsnorm)	Med Vättern avses de fyra vattenförekomsterna Störvättern, Duvfjärden, Alsen och Kärrafjärden. Med provtagning menas en analys på enskilda fisk-individer såväl som enskilt så kallat samlingsprov (analys på sammanslaget material från flera individer). Samtidigt kan flera parametrar mätas i en och samma fiskindivid. Med miljögifter avses gifter som har potentiell negativ inverkan på miljön, till exempel ämnen enligt vattenförvaltning, men även ämnen som begränsar human konsumtion. Här kan även deltagande i så kallat screening-program ingå för att tidigt inhämta kunskap om kommande miljöproblem.		Miljögifter i fisk ingår i det samordnade miljöövervakningsprogrammet för Vättern. Data kommer också hämtas från deltagande i nationell screening samt yrkesfiskebranschens egna kontrollprogram	Minst 3 tillfällen under program-perioden
		•			
	Vätternfisk används som prioriterad matris för extern påverkan	Ämnen med stor miljöpåverkan i Vätternfisk är prioriteringsgrundande vid myndighetsutövning av tillsyn och i efterbehandling/saneringsplaner. Länsstyrelsernas riskklassning i EBH-register (efterbehandlingsregister)		Antal riskklassade objekt i länsstyrelsernas EBH-register som utgår från miljögiftssituationen i Vättern Forensiska studier rörande specifika miljögifter i fisk och spridningsvägar	Kunskap om de mest problematiska ämnen är kända (PCB, dioxin, PFOS)
Miljögifter i fisk begränsar inte humankonsumtion					
	Antal arter som begränsas av saluföring enligt EU:s "dioxindirektiv"	Arter med ursprung från Vättern som säljs för humankonsumtion.		Miljögifter i fisk ingår i det samordnade miljöövervakningsprogrammet för Vättern. Data kommer också hämtas från yrkesfiskebranschens egna kontrollprogram. Resultat hämtas från Livsmedelsverkets bedömningar vid programperiodens slut.	Inga arter begränsas av saluförings-förbud på grund av kunskapsbris t.
Förbättrad regelförståelse och	Antal projekt som syftar till förbättrad och/eller mer	Projekten ska ha en tydlig koppling till verksamheten. Det är verksamheten som ska förbättras/effektiviseras.		Uppföljning av beviljade projektsansökningar.	1

regelefterlevnad inom fisket	effektiv fisketillsyn *			En bedömning av huruvida projektet har lett till förbättrad/effektivare fisketillsyn kommer att göras av personer med expertkunskap.	
	Antal fisketillsynkontroller per anmälning		Anmälan ska ha diarieförts på Länsstyrelsen i Jönköping av fisketillsynsman på Vättern. Anmälan behöver inte leda till åtal. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Statistik över antal anmälningar och fisketillsynskontroller finns samlad på Länsstyrelsen i Jönköping. Statistiken kommer användas för att beräkna antal fisketillsynkontroller per anmälning.	40
Minskning av oönskade fångster i fisket	Antal genomförda åtgärder eller utvecklade metoder som ökar selektiviteten i yrkes- eller fritidsfisket *		Ökad selektivitet definieras i indikatorn "Antal projekt som syftar till ökad selektivitet i fisket". Åtgärder kan exempelvis vara initiativ från de som fiskar, fiske under specifika perioder eller nya regler. Utvecklade metoder handlar om olika sätt att fånga fisken på som ökar selektiviteten i fångsten.	Uppföljning av beviljade projektansökningar. Antal genomförda åtgärder eller utvecklade metoder kommer att räknas.	4
	Andel oönskad fångst i fisket. Oavsett målart ska andelen oönskad fångst inte vara högre än målvärdet.		Oönskad fångst kan antingen vara av en art som fiskaren inte avser fånga eller av en storlek fiskaren inte avser fiska. Detta kan vara individer både över och under minimimått för den art som fiskaren avser att fånga. Indikatorn kommer följa upp yrkes- och fritidsfisket men också projekt medfinansierade genom Leader Vättern.	Statistik från yrkesfisket samlas årligen in till Länsstyrelsen. Utifrån den statistiken kommer andel oönskad fångst att beräknas.	10 %

Insatsområde 2: Nörlingslivsutveckling

Mål	Indikator	Definition	Mätmetod	Målvärde
Vätterns identitet som destination för fisk- och fiskerelaterade upplevelser och aktiviteter ska stärkas	Antal projekt som stärker Vätterns identitet som destination för fisk- eller fiskerelaterade upplevelser och aktiviteter *	Identiteten kan stärkas lokalt, nationellt och/eller internationellt. Fisk- eller fiskerelaterade upplevelser och aktiviteter kan exempelvis vara möjligheten för allmänheten att bedriva fritidsfiske, att fiska kräfter på allmänt vatten eller att anlita en fiskeguide i Vättern. Det kan också handla om att stärka Vätterns identitet som källa till fisk- och kräftprodukter av hög kvalitet.	Uppföljning av beviljade projektansökningar. Antal projekt kommer att räknas.	4
	Andel återkommande personer som har deltagit i guideverksamheter inom området för Leader Vättern	Andel kunder som minst två gånger anlitar Vätternsguider Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Dataunderlag inhämtas från guider på Vättern. Enkät skickas ut till de som deltagit på guidningar.	50 %
Antal fisk och fiskerelaterade		En guidedag är en dag med guidning oavsett antal timmar.	Dataunderlag inhämtas från	En positiv

	(kräfta inkluderat) guidedagar inom området för Leader Vättern	Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	guider på Vättern.	utveckling av det totala antalet fiskeguide dagar på Vättern
	Andel Vätternfiskad fenfisk som säljs inom området för Leader Vättern	Fenfisk inbegriper alla fiskarter men exkluderar kräfta. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Dataunderlag inhämtas från yrkesfiskare	90 %
	Antal nationella och internationella konferenser och mässor där Leader Vättern finns representerat *	Avser inte regionala eller lokala konferenser eller mässor. Leader Vättern kan vara representerat genom en egen monter, del av monter eller på annat sätt aktivt synliggör Vätterns fisk- och fiskemöjligheter. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Uppföljning av beviljade projektansökningar samt data från Leader Vätternkontoret.	10
Ökad hållbarhet och resurseffektivitet inom fiskerelaterad näring	Antal projekt som syftar till ökad hållbarhet eller resurseffektivitet inom fiskerelaterad näring *	Ökad hållbarhet inbegriper såväl ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Resurseffektivitet kan exempelvis vara en minskad mängd spill vid beredning av fisk. Men det kan också handla om att minska mängden bränsle för samma mängd fångad fisk.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	4
	Intäkt per kilo fisk	Prisökning i procent per kilo fisk exklusive inflation	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	25 %
	Andel Vätternfiskad fenfisk som säljs inom området för Leader Vättern	Fenfisk inbegriper alla fiskarter men exkluderar kräfta. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Dataunderlag inhämtas från yrkesfiskare	90 %
	Andel hamnar/båtklubbar som fått stöd från Leader Vättern med miljöplan/policy *	Med hamnar eller båtklubbar avses organiserade koncentrationer av båtplatser i Vättern eller dess tillflöden.	Data inhämtas via uppföljning av Vattenvårdsplanen för Vättern.	100 %
Utveckling och ökad kvalitet och mervärde av produkter och tjänster inom fiskerelaterad näring	Antal projekt som utvecklar och/eller ökar kvaliteten eller mervärdet på produkter eller tjänster *	Mervärde kan exempelvis skapas genom förädling av fisk- och kraftprodukter eller utveckling av turismnäringen. Mervärde kan också handla om att hitta synergieffekter för andra företagare eller organisationer.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	3
	Antal projekt som är nytänkande eller nyskapande inom fiskerelaterad näring *	Projekt som genomförts på ett sätt som inte är känt sedan tidigare eller i vart fall är ovanligt.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	3

Skapa och bevara arbetstillfällen inom fiskerelaterad näring	Intäkt per kilo fisk	Prisökning i procent per kilo fisk exklusive inflation	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	En positiv prisutveckling till följd av ökad förädlingsgrad eller kvalitetsarbete
	Intäkt per tjänst	Intäktsökning i procent per tjänst exklusive inflation. Indikatorn omfattar guideverksamhet.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	25 %
	Andel av Vätterns fisk och kräftor som är ursprungsmärkt vid försäljning	Ursprungsmärkt innebär att produkten är knuten till en certifiering, exempelvis Närfiskat. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Uppgifter om ursprungsmärkning inhämtas från yrkesfiskare. För validering hämtas uppgifter från angivna certifieringar.	80 %
	Antal nyskapade arbetstillfällen (årsarbetskrafter) inom fiskerelaterad näring *	Nyskapade, bestående arbetstillfällen omräknade till årsarbetskrafter. Bestående innebär att arbetstillfallet ska finnas kvar på längre sikt, inte bara under projektiden. Även "egenföretagare" (alla företagsformer), där personer helt eller delvis övergår till att arbeta i sitt företag ingår. Lön eller inkomst i eget företag ska lyftas (ideellt arbete räknas ej). Arbetstillfällen genom underleverantörer med egen F-skattsedel räknas med om de skapats som en direkt följd av projektet/investeringen. Även utökad arbetstid genom att fler arbetstimmar skapas ska räknas. Fördelas på: - kön - anställd/egenföretagare - F-skattsedel (köpta tjänster) Antal timmar och/eller tjänstgöringsgrad räknas om till årsarbetskraft. En redovisad sysselsättning på 1720 timmar räknas som en årsarbetskraft (AWU). Om en person arbetar mer än 1720 timmar räknas det som en årsarbetskraft ändå. Med fisk och fiskerelaterade näringar avser vi allt näringsliv kopplat till fisk och fiske, exempelvis yrkesfiske, vattenbruk, beredning, förädling, saluföring samt den fiskerelaterade turist-, restaurang- och upplevelsebaserade näringen. Verksamheten ska inte vara ideell.	Uppföljning av beviljade projektansökningar. Beviljade projekt ansvarar för att redovisa hur många nyskapade bestående årsarbetskrafter projektet bidragit till.	1,5

	Antal bevarade arbetstillfällen (årsarbetskrafter) inom fiskerelaterad näring *	Arbetstillfällen som skulle upphört att existera om inte projektet genomförts + mäta i årsarbetskrafter enligt definition för nyskapade arbetstillfällen. Definition av fisk- och fiskerelaterade näringar finns under antal nyskapade arbetstillfällen inom fiskerelaterad näring	Uppföljning av beviljade projektansökningar. Beviljade projekt ansvarar för att bedöma och redovisa hur många bevarade årsarbetskrafter projektet bidragit till.	2,5
Fler besökare ska nyttja fisk och fiskerelaterade näringar	Antal projekt som syftar till att öka antalet besökare inom fisk- och fiskerelaterade näringar *	Definition av fisk- och fiskerelaterade näringar finns under antal nyskapade arbetstillfällen inom fiskerelaterad näring	Uppföljning av beviljade projektansökningar. Respektive projekt som syftar till att öka antalet besökare inom fisk- och fiskerelaterade näringar ansvarar för att redovisa hur många besökare projektet haft.	2
	Beläggningsgrad på boendeanläggningar som har fisketurister som målgrupp Ökat antal restauranger som säljer Vätternfisk *	Ökning av antalet gästnätter i procent.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	15 %
	Andel hamnprojekt finansierade av Leader Vättern där det finns ramper öppna för allmänheten.*	Antal restauranger som säljer fisk och kräfter från Vättern och som tidigare inte gjort det. Andel iläggingsramper för fritidsbåtar som är öppna för allmänheten på helårsbasis. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Uppföljning av beviljade projektansökningar. I samband med uppföljning av vattenvårdsplanen för Vättern samlas uppgifterna in.	5 100 %
	Antal gästplatser i Vätterns hamnar	Procentuell ökning av antalet gästplatser. Platser avsedda för tillfälliga besök i hamnar. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	I samband med uppföljning av vattenvårdsplanen för Vättern samlas uppgifterna in.	Ökning med 10 %
	Antal skapade företag inom fiskerelaterad näring *	Nya företag, oavsett organisationsform, som tillkommit genom att projekt genomförts och som är registrerat med eget organisationsnummer. Ett företag anses inte som nytt om det endast ändrat juridisk form.	Uppföljning av beviljade projektansökningar. Beviljade projekt ansvarar för att bedöma och redovisa hur många företag projektet	1
Skapa fler företag inom fiskerelaterad näring				

Skapa diversifiering inom fisk- och fiskerelaterad näring	Antal diversifieringsprojekt inom fisk- och fiskerelaterad näring *	Diversifiering inom fisk- och fiskerelaterad näring kan innefatta projekt som förenklar för befintliga företag att styra om sin verksamhet inom fisk och fiskerelaterad näring. Diversifieringen kan också medföra att den fisk- och fiskerelaterade näringen i stort breddas genom att nya nischade verksamheter blommar upp. Diversifiering av den fisk- och fiskerelaterade näringen kan även medföra att jämställdheten mellan kvinnor och män ökar och att jämlikheten mellan olika samhällsgrupper inom den fisk- och fiskerelaterade näringen ökar. Definition av fisk- och fiskerelaterade näringar finns under antal nyskapade arbetstillfällen inom fiskerelaterad näring	Uppgifter inhämtas från yrkesfiskare.	75 %	2
	Andel yrkesfiskare med annan fiskerelaterad inkomstkälla än fisket	Exempelvis kan yrkesfiskaren inbringa inkomster genom förädling av fisk/kräfter eller turism med koppling till fisk och fiske. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern			
	Inkomstmöjligheter för yrkesfiskare och fritidsfiskebaserade företag har breddats	Arter av fisk och kräfter som är av ekonomisk betydelse för yrkes- och fritidsfiske Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Data för yrkesfisket samlas in löpande. Data för fritidsfisket samlas in via fritidsfiskeenkäter. Därutöver kompletteras underlaget vid behov med expertkunskap.	Spridning en av inkomster mellan olika fiskade arter är större.	
	Antal nya produkter eller tjänster baserade på fisk eller kräfter från Vättern *	Med baserade avser vi att produkten kan bestå av fisk och/eller kräfter eller tjänster där fisk och/eller kräfter helt eller delvis är anledningen till tjänsten	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	8	
Förutsättningar ska skapas för att resultatet av projekt inom fisk- och fiskerelaterade näringar ska etableras och fortsätta i egen regi	Andel projekt inom fisk- och fiskerelaterade näringar som bedöms ge fortsatt effekt efter stödperiodens slut *	Fortsatt effekt kan vara i form av arbetskraft även efter stödperiodens slut. Det kan också vara genom exempelvis förändrad prisnivå, utvecklade produkter, förbättrade eller effektiviserade samarbetskanaler mellan aktörer i branschen.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	100 %	
Ökad	Antal projekt inom fisk- och	Med positiv inverkan avser vi att jämställdhet och/eller jämlikhet	Uppföljning av beviljade	1	

jämfällighet, jämfällighet och mångfald inom fisk- och fiskerelaterade näringar	fiskerelaterade näringar som har positiv inverkan på jämfällighet och jämfällighet *	Definition av fisk- och fiskerelaterade näringar finns under antal nyskapade arbetstillfällen inom fiskerelaterad näring	projektsöknings.	
Identifiera det socioekonomiska värdet av fisk och fiske	Antal projekt som höjer kunskapen om fisken och fiskets socioekonomiska värde*	Socioekonomiskt värde inbegriper exempelvis värdet av yrkesfisket, fritidsfisket, turismnäringen, försäljning av varor och tjänster med koppling till fisk och fiske i Vättern, folkhälsovinster med mera.	Uppföljning av beviljade projektsöknings. Respektive projekt som höjer kunskapen om fisken och fiskets socioekonomiska värde ansvarar för att redovisa resultat för Leader Vättern	2
Ökad innovation och miljöanpassning av vattenbruket	Antal nya innovativa metoder för att bedriva och miljöanpassa vattenbruk *	Enligt förvaltningsplanen för fisk och fiske i Vättern ska ingen nyetablering eller utveckling av vattenbruket ske i Vättern eller dess omdelbara anslutning där risk för spridning till Vättern finns. För att utveckla vattenbruket krävs nya idéer och innovativa metoder för vattenbruk. Ett exempel kan vara landbaserade recirkulerande system där risk för spridning av odlad fisk, främmande arter och sjukdomar är minimal.	Uppföljning av beviljade projektsöknings.	2
	Förändrad mängd odlad fisk	Vattenbruk avser uppfödning av fisk eller kräftor i avgränsade system. Mängden odlad fisk i landbaserade system ska öka. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Dataunderlag inhämtas från odlaren.	100 %

Insatsområde 3: Information och samverkan

Mål	Indikator	Definition	Mätmetod	Målvärde
Ökat samarbete och samverkan inom fisk- och fiskerelaterade frågor	Antal projekt som ökar samarbete eller samverkan inom fisk- och fiskerelaterade frågor *	Samarbete eller samverkan kan ske direkt mellan två eller fler aktörer. Det kan även ske indirekt genom att aktörer kan ta del av varandras information. Aktörer kan exempelvis vara företag med koppling till fisk- och fiskerelaterade frågor, myndigheter och fiskevårdsområdesföreningar.	Uppföljning av beviljade projektsöknings.	2
	Antal projekt där mer än tio aktörer är delaktiga *	Delaktighet kan ske på flera sätt, exempelvis genom arbete och finansiering.	Uppföljning av beviljade projektsöknings.	10

	Antal projekt som är nytänkande eller nyskapande med avseende på samarbete eller samverkan inom fisk- och fiskerelaterade frågor *	Projektet kan vara innovativt, isensätta nya idéer, skapa nya nätverk eller på annat sätt främja samarbete eller samverkan genom att tänka i nya banor.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	2
	Antal nya samarbeten där minst en verksamhet inte har direkt koppling till fisk- och fiskerelaterad näring *	Med direkt koppling till fisk- och fiskerelaterad näring avser vi exempelvis yrkesfiske, fisketurism eller beredning.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	10
	Antal projekt som innebär nationella eller internationella utbyten med aktörer utanför Leader Vättern *	Utbyten kan exempelvis vara genom samarbete med andra universitet, företag eller organisationer. Utbyte kan i detta sammanhang inte vara köp av varor eller tjänster.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	1
Fler ska nås av information om fisk- och fiskerelaterade ämnen och information om Vätterbygden ska inkludera information om fisk och fiske	Antal projekt som är nytänkande eller nyskapande inom tillgängliggörande av information om fisk- och fiskerelaterade ämnen *	Indikatorn är bred och rymmer projekt som på något sätt är innovativt vad gäller att tillgängliggöra information om fisk- och fiskerelaterade ämnen. Exempelvis kan det vara digitala lösningar som appar, webbfunktioner eller nya sätt att samla in information	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	2
	Antal projekt som syftar till att tillgängliggöra information om fisk- och fiskerelaterade ämnen till underrepresenterade samhälls- eller åldersgrupper*	Samhälls- och åldersgrupper som är underrepresenterade inom fiskerelaterade verksamheter inkluderar exempelvis kvinnor, barn, ungdomar, funktionsnedsatta och utlandsfödda.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	1
	Antal riktat informationsmaterial mot fisk eller fiske	Informationsmaterial kan exempelvis vara broschyrer, foldrar eller film - digital eller i pappersformat. Informationsmaterialet ska finnas på turistbyråer i samtliga kommuner. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Inventering av turistbyråers informationsutbud	2
	Antal besökare på Vätternvårdsförbundets webbplats	Vätternvårdsförbundets hemsida är www.vattern.org Antal unika besökare per år avses. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Antal sidvisningar per år kommer att beräknas vid stödperiodens start samt slut.	100 000
	Antal nationella och internationella konferenser och mässor där Leader Vättern finns representerat *	Leader Vättern kan vara representerat genom en egen monter, del av monter eller på annat sätt aktivt synliggöra Vätterns fisk- och fiskemöjligheter.	Uppföljning av beviljade projektansökningar. Antal nationella och internationella konferenser och mässor där Leader	10

				Vättern finns representerat kommer räknas.	
	Antal informationskampanjer om kostrekommendationer för fisk från Vättern *	En informationskampanj kan exempelvis vara information i butik, reportage eller föreläsningar.		Uppföljning av beviljade projektansökningar. Antal informationskampanjer om kostrekommendationer för fisk från Vättern kommer att räknas.	3
Förutsättningar ska skapas för att projekt som syftar till samverkan och tillgängliggörande av information ska etableras och fortsätta i egen regi	Antal projekt rörande informations- eller samverkansinsatser som bedöms fortsätta i egen regi *	I de fall projektet genererar någon form av verksamhet (företag, förening, nätverk med mera) ska denna kunna fortsätta i egen regi		Uppföljning av beviljade projektansökningar.	3
Ökad kompetensutveckling inom fisk- och fiskerelaterade ämnen	Antal projekt som syftar till kompetensutveckling inom fisk- och fiskerelaterade näringar *	Kompetensutveckling kan exempelvis vara i form av att en aktör utvecklar sina kunskaper om ekologiska samband som påverkas av fiske. Aktören ska arbeta eller kommer arbeta kopplat till fisk eller fiske. Kompetensnivån ska därför vara förhållandevis hög.		Uppföljning av beviljade projektansökningar.	2
	Antal projekt som syftar till kompetensutveckling inom fisk- och fiskerelaterade ämnen som riktas till underrepresenterade samhälls- eller åldersgrupper*	Kompetensutveckling anpassad för gruppen/personen. Gruppen/personen behöver inte tidigare haft någon koppling till fisk eller fiske. Samhälls- och åldersgrupper som är underrepresenterade inom fiskerelaterade verksamheter inkluderar kvinnor, barn, ungdomar, funktionsnedsatta och utlandsfödda.		Uppföljning av beviljade projektansökningar.	1
	Antal kompetensutvecklingsinsatser inom fisk- och fiskerelaterade ämnen *	Kompetensutvecklingsinsatser syftar till att öka befintlig kunskapen hos individen. Målgrupp är allmänhet som inte omfattas av indikatorerna ”Antal projekt som syftar till kompetensutveckling inom fisk- och fiskerelaterade ämnen som riktas till underrepresenterade samhälls- eller åldersgrupper” och ”Antal projekt som syftar till kompetensutveckling inom fisk- och fiskerelaterade ämnen”.		Uppföljning av beviljade projektansökningar.	15
Ökad kompetens hos fisk- och					
	Antal företagare med koppling till	Företag med koppling till fisk eller fiske kan t.ex. vara yrkesfiskare eller		Uppföljning av beviljade	10

fiskerelaterade entreprenörer	fisk eller fiske som deltagit i företagsutvecklings- eller kompetensutvecklingsprojekt under projektperioden.	fiskeguider, men även företag med en indirekt koppling, t.ex. restauranger som satsar på vätterfisk eller boendemöjligheter som har viktigt kundunderlag genom fritidsfiskare eller fisketurister i Vättern.	projektansökningar.	
Förbättrad regelförståelse och regelefterlevnad inom fisket	Antal informationskampanjer med syfte att öka regelförståelse och regelefterlevnad inom fisket *	En informationskampanj kan exempelvis vara reportage, reklam eller föreläsningar.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	2
	Antal samordnade tillsynstillfällen där annan tillsynande myndighet än Länsstyrelsen ingår	Vid det aktuella tillsynstillfället ska annan tillsynande myndighet än Länsstyrelsen (exempelvis polisen eller kustbevakningen) i fält delta i en samordnad aktion. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Antal samordnade tillsynstillfällen där annan tillsynande myndighet än Länsstyrelsen ingår kommer räknas under programperioden.	5
	Antal kalibreringstillfällen för personer med tillsynsförordnande	Ett kalibreringstillfälle är ett tillfälle då minst två personer med tillsynsförordnande kalibrerar bedömningar. Detta kan göras både praktiskt på sjöss eller teoretiskt på land. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	5
Ökad organisering inom fisk- och fiskerelaterade frågor	Antal projekt som leder till ökad organisering inom fisk- och fiskerelaterade frågor *	Organisering kan exempelvis ske genom att yrkesfiskare eller fritidsfiskare med gemensamma intressen ansluter sig till befintliga föreningar eller skapar nya föreningar.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	1
	Andel entreprenörer som är knutna till minst en branschorganisation	Entreprenörer som avses är yrkesfiskare och fisk- och fiskerelaterade guider Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Andel entreprenörer som är knutna till minst en branschorganisation kommer att beräknas vid programperiodens slut. Data kommer att samlas in från respektive branschorganisation.	75 %
Ökad kunskap och förståelse hos allmänheten för fiskerelaterad näring	Antal informationsinsatser som syftar till ökad kunskap och förståelse hos allmänheten för fiskerelaterad näring *	Informationsinsatserna kan ske på många sätt. Exempelvis genom föreläsningar, exkursioner, reklam, informationstavlor, webinformation eller information via mobilapplikationer.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	8

Insatsområde 4: Tillgänglighet

Mål	Indikator	Definition	Mätmetod	Målvärde
Förbättrade faciliteter och infrastrukturer med koppling till fisk och fiske	Antal projekt som syftar till förbättring av faciliteter eller infrastrukturer med koppling till fisk eller fiske *	Faciliteter eller infrastrukturer kan vara något som underlättar för verksamheter eller fritidsaktiviteter kopplat till fisk och fiske. Exempelvis hamnområde, ilägningsramp eller renshus. Men det kan också handla om att skapa eller förbättra logistiklösningar kopplat till fisk och fiske i Vättern.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	3
	Andel hamnprojekt finansierade av Leader Vättern där det finns ilägningsrampar öppna för allmänheten *	Ilägningsrampar för fritidsbåtar. Öppna för allmänheten innebär att de kan användas av allmänheten och inte är försedda med låst bom. Öppen för allmänheten innebär inte att den ska vara gratis att använda. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Kontroll i samband med projektansökan	100 %
	Antal gästplatser i Vätterns hamnar.	Andel båtplatser markerade som gästplatser i Vätterns hamnar. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Data kommer att hämtas från vattenvårdsplanen för Vättern. Andelen kommer att beräknas.	Ökning med 10 %
	Antal hamnar med nytillkomna möjligheter till rensning och infrysning av fisk	Med möjlighet till rensning och infrysning av fisk avses permanenta faciliteter avsedda för ändamålet. Nytillkomna avser att de tillkommit från och med 2016. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Antal nytillkomna hamnar med möjlighet till rensning och infrysning av fisk kommer att räknas vid programperiodens slut.	1
Ökad tillgänglighet till produkter och tjänster från fisk- och fiskerelaterade näringar	Antal projekt som syftar till att öka tillgängligheten till produkter och tjänster från fisk- och fiskerelaterade näringar *	Tillgänglighet till produkter kan vara att öka antalet försäljningsställen för fisk och kräftor, marknadsföra produkter eller att etablera försäljningskanaler såväl nationellt som internationellt. Tillgänglighet till tjänster kan vara att öka antalet guider verksamma i sjön, förbättra försäljningskanaler och marknadsföring såväl nationellt som internationellt, öka antalet boeandeanläggningar för fritidsfiskande turister.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	3
	Antal nya försäljningsställen och restauranger som saluför fisk- och kräftprodukter från Vättern	Försäljningsställen kan vara rökerier, fiskvagnar, saluhallar med mera. Nya avser de som tillkommit från och med 2016. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Antal nya försäljningsställen och restauranger som saluför fisk- och kräftprodukter från Vättern kommer att räknas vid programperiodens slut.	10
	Antal nya leverantörer av tjänster	En leverantör av tjänst kopplad till fisk eller fiske kan exempelvis	Antal nya leverantörer av	8

	kopplade till fisk eller fiske	vara en fiskeguide. Nya avser de som tillkommit från och med 2016. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	tjänster kopplade till fisk eller fiske kommer att räknas vid programperiodens slut.	
Ökad folkhälsa och livskvalitet tack vare fisk och fiske	Antal fritidsfiskedagar på Vättern per år	En fritidsfiskedag innebär att en fritidsfiskare fiskar en dag oavsett antal timmar. En och samma fritidsfiskare kan med andra ord själv ha flera fritidsfiskedagar per år samtidigt som det under en dag kan vara fler fritidsfiskedagar om fler fritidsfiskare fiskar. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Data inhämtas via fritidsfiskeenkät om Vättern.	Ökning av antalet fiskedagar om det kan ske utan negativ påverkan på beståndet.
	Antal fisk och fiskerelaterade (kräfta inkluderat) guidedagar inom området för Leader Vättern	En guidedag är en dag med guidning oavsett antal timmar. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Dataunderlag inhämtas från guider på Vättern.	1 500
	Andel Vätternfiskad fenfisk som säljs inom området för Leader Vättern	Fenfisk begriper alla fiskarter men exkluderar kräfta. Indikatorn behöver inte vara kopplad till ett projekt medfinansierat av Leader Vättern	Dataunderlag inhämtas från yrkesfiskare	90 %
	Antal projekt som lett till ökad tillgänglighet för underrepresenterade samhälls- eller åldersgrupper*	Avser tillgänglighet till fisk- och fiskerelaterade aktiviteter. Samhälls- och åldersgrupper som är underrepresenterade inom fiskerelaterade verksamheter inkluderar kvinnor, barn, ungdomar, funktionsnedsatta och utlandsfödda.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	1
Ökad tillgänglighet till fisk- och fiskerelaterade aktiviteter för samtliga samhälls- och åldersgrupper	Antal projekt som lett till ökad tillgänglighet för funktionsnedsatta *	Avser tillgänglighet till fisk- och fiskerelaterade aktiviteter.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	1
	Antal projekt som ökar tillgängligheten på ett nytänkande eller nyskapande sätt *	Avser tillgänglighet till fisk- och fiskerelaterade aktiviteter. Projekt som genomförts på ett sätt som inte är känt sedan tidigare eller i vart fall är ovanligt.	Uppföljning av beviljade projektansökningar.	1
	Antal underrepresenterade samhälls- och åldersgrupper i genomförda fisk- och fiskerelaterade aktiviteter *	Samhälls- och åldersgrupper som är underrepresenterade inom fiskerelaterade verksamheter inkluderar exempelvis kvinnor, barn, ungdomar, funktionsnedsatta och utlandsfödda.	Uppföljning av beviljade projektansökningar. Data hämtas från slutredovisning av respektive projekt.	4
	Andel projekt inom fisk- och	Fortsatt effekt kan exempelvis vara i form av förbättrade hamnar,	Uppföljning av beviljade	90 %
Företsättningar				

ska skapas för att projekt inom fisk- och fiskerelaterade aktiviteter ska etableras och fortsätta i egen regi	fiskerelaterade aktiviteter som bedöms ge fortsatt effekt efter stödperiodens slut *	ökad tillgänglighet till produkter och tjänster eller anpassningar som möjliggör att människor kan ta del	projektansökningar.	
---	--	---	---------------------	--

* Indikatorn följs upp per projekt. Indikatorer som inte är markerade med * följs endast upp i slutet av programperioden.

Bilaga 5. Villkor och urvalskriterier

Villkor för beviljande av projektansökning

- Projektet bidrar till målen i utvecklingsstrategin
- Ansökan ska uppfylla grundvillkoren för stöd
- Komplette projektplan inklusive syfte, mål, budget, finansiering, genomförande, resultatspridning och tidsplan är bifogat i ansökan
- Projektet har positiv, neutral eller ringa påverkan på miljön
- Projektet ska ha en effekt på Vättern
- Projektet bedöms ha godtagbar genomförandekapacitet
- Varje projekt ska, där det bedöms vara relevant, ha en tydlig plan för hur kvinnor, unga (under 30 år) och utlandsfödda kan involveras i projektet. Detta gäller särskilt projekt som rör insatsområdet ”Information och samverkan”.

Urvalskriterier

Alla projektansökningar ska poängsättas med generella urvalskriterier och samtliga specifika urvalskriterier. Projektet ska bedömas inom det insatsområde som det bidrar mest till. Projekt ska bedömas utifrån den effekt de förväntas ha.

Generella urvalskriterier

Nr	Urvalskriterium	Poängsättning	Poäng	Viktning	LAG:s Motivering	Poäng efter viktning
G. 1	Projektplan inklusive budget är tydlig och väl genomarbetad	5 poäng: Projektet har en målinriktad och konkret plan som väl visar hur projektet kommer att genomföras 3 poäng: Projektet har en plan som uppfyller grundkrav och beskriver sin organisation.		2	5 poäng: Projektplanen visar på tydliga och realistiska mål. Alla delar i projektplanen är tydliga, logiska och väl beskrivna. 3 poäng: Projektplanen visar mål och översiktligt hur projektet kommer att genomföras. Projektets organisation framgår.	

G.2	Projektplanen visar på ett långsiktigt resultat	5 poäng: Ja, resultatet är mycket långsiktigt 3 poäng: Ja, resultatet är långsiktigt 0 poäng: Nej		8	5 poäng: Projektet bedöms ha effekt i mer än fem år. 3 poäng: Projektet bedöms ha effekt efter avslutat projekt. 0 poäng: Projektet bedöms inte ha effekt efter avslutat projekt.	
G.3	Projektet bidrar till Leader Vätterns horisontella mål om hållbar utveckling och ökad jämställdhet och ökad jämställdhet och jämlikhet	5 poäng: Projektet prioriterar och bidrar till hållbar utveckling och ökad jämställdhet och jämlikhet 3 poäng: Projektet bidrar till delar av det horisontella målet 0 poäng: Nej		6	5 poäng: Projektet bedöms prioritera hållbar utveckling och jämställdhet/jämlikt och bidrar till att samtliga delar av Leader Vätterns horisontella mål uppfylls. 3 poäng: Projektet bedöms bidra till någon del av Leader Vätterns horisontella mål. 0 poäng: Projektet bedöms inte bidra till någon del av Leader Vätterns horisontella mål.	
G.4	Projektet har effekt för människor i en stor del av leaderområdet	4 poäng: Ja, projektet har effekt i hela leaderområdet 2 poäng: Ja, projektet har en effekt i en till sju kommuner +1 poäng: Projektet har även effekt utanför Leader Vättern 0 poäng: Inte alls		6	4 poäng: Projektet bedöms ha effekt i samtliga kommuner inom leaderområdet, exempelvis genom helsjöprojekt. 2 poäng: Projektet bedöms ha effekt i en till sju kommuner inom leaderområdet. +1 poäng: Projektet bedöms även ha effekt utanför området för Leader Vättern.	

G. 5	Resultatet av projektet har positiv effekt på miljön i Vättern	3 poäng: Projektet har stora positiva miljöeffekter på hela eller nästan hela Vättern 2 poäng: Projektet har positiva miljöeffekter på hela eller nästan hela Vättern 1 poäng: Projektet har positiva miljöeffekter på den lokala miljön i Vättern +2 poäng: Resultatet av projektet bidrar till att upprätthålla ekosystemtjänster kopplat till fisk som Vättern idag genererar 0 poäng: Projektet har neutral eller ringa negativ påverkan på miljön i Vättern Notera att ett projekt endast kan få tre, två eller en poäng utöver ett pluspoäng	8	3 poäng: Projektet bedöms ha stora positiva miljöeffekter på hela eller nästan hela Vättern. Nästan hela Vättern kan exempelvis vara hela Vättern exklusive skärgårdsområden. Stora positiva effekter kan vara mätbara, exempelvis genom miljöuppföljning. Stora positiva effekter kan också vara effekter som av LAG bedöms vara stora, men vars effekt är svår att peka på vid uppföljning. 2 poäng: Projektet bedöms ha positiva miljöeffekter på hela eller nästan hela Vättern. Nästan hela Vättern kan exempelvis vara hela Vättern exklusive skärgårdsområden. 1 poäng: Projektet bedöms ha positiva miljöeffekter på den lokala miljön. + 2 poäng: Projektet bedöms bidra till att upprätthålla ekosystemtjänster kopplat till fisk som Vättern idag genererar 0 poäng: Projektet bedöms ha neutral eller ringa negativ påverkan på Vättern. Projekt som bedöms ha neutral eller ringa negativ påverkan på Vättern får 0 poäng även om de bidrar till att upprätthålla ekosystemtjänster.	
------	---	--	---	--	--

G. 6	Projektet har samarbeten med aktörer från andra sektorer (offentlig, ideell och privat)	5 poäng: Samarbete med samtliga sektorer 3 poäng: Samarbete med två sektorer 1 poäng: Samarbete med en sektor 0 poäng: Inget samarbete		8	5 poäng: Projektet bedöms bedriva samarbeten med samtliga sektorer (offentlig, ideell och privat sektor). I detta sammanhang kan inte huvudmannen anses vara en del av samarbetet. Om exempelvis huvudmannen för projektet representerar den ideella sektorn måste projektet samarbeta med en annan aktör från den ideella sektorn samt aktörer från både offentlig och privat sektor för att få 5 poäng. Underleverantörer kan i detta sammanhang anses vara samarbetspartners. 3 poäng: Projektet bedöms bedriva samarbeten med två sektorer utifrån samma resonemang som förts ovan för 5 poäng. 1 poäng: Projektet bedöms bedriva samarbeten med en sektor utifrån samma resonemang som förts ovan för 5 poäng. 0 poäng: Projektet bedöms inte bedriva något samarbete med någon sektor.	
------	--	--	--	----------	--	--

G. 7	Projektet är medfinansierat	5 poäng: 56-60 % medfinansiering 4 poäng: 51-55 % 3 poäng: 41-50 2 poäng: 21-40 1 poäng: 10-20 % 0 poäng: 0-9 % medfinansiering		5	5 poäng: Projektet har 56-60 % medfinansiering 4 poäng: Projektet har 51-55 % medfinansiering 3 poäng: Projektet har 41-50 % medfinansiering 2 poäng: Projektet har 21-40 % medfinansiering 1 poäng: Projektet har 10-20 % medfinansiering 0 poäng: Projektet har 0-9 % medfinansiering	
G. 9	Projektet bidrar effektivt till Leader Vätterns mål	+2 poäng: Projektet bedöms uppfylla ett tydligt behov för att nå Leader Vätterns mål +1 poäng: Projektet bedöms bidra till hög målpuppfyllelse i förhållande till Leader Vätterns finansiella bidrag +1 poäng: Projektet bedöms vara kostnadseffektivt +1 poäng: Projektet bedöms ha hög genomförandekapacitet		8	+2 poäng: Projektet bedöms uppfylla ett tydligt behov för att nå Leader Vätterns mål. +1 poäng: Projektet bedöms bidra till hög målpuppfyllelse i förhållande till Leader Vätterns finansiella bidrag +1 poäng: Projektet bedöms vara kostnadseffektivt. Detta gäller den totala kostnaden och inte bara för den del Leader Vättern bidrar med. +1 poäng: Projektet bedöms ha hög genomförandekapacitet. Det finns inga frågetecken huruvida projektet kommer kunna drivas igenom.	

G. 10	Projektet uppfyller delmål i andra utpekade insatsområden inom Leader Vättern	Inom specifika urvalskriterier för de tre insatsområden som projektet inte tillhör när projektet minst: 5 poäng: 200 poäng efter viktning 4 poäng: 175 poäng efter viktning 3 poäng: 150 poäng efter viktning 2 poäng: 100 poäng efter viktning 1 poäng: 50 poäng efter viktning 0 poäng: Projektet når mindre än 50 poäng efter viktning		4	Inom specifika urvalskriterier för de tre insatsområden som projektet inte tillhör när projektet minst: 5 poäng: 200 poäng efter viktning 4 poäng: 175 poäng efter viktning 3 poäng: 150 poäng efter viktning 2 poäng: 100 poäng efter viktning 1 poäng: 50 poäng efter viktning 0 poäng: Projektet når mindre än 50 poäng efter viktning	
55					Delsumma:	

Specifika urvalskriterier insatsområde 1: Fiskevård & miljöövervakning

Nr	Urvalskriterium	Poängsättning	Poäng	Viktning	LAG:s Motivering	Poäng efter viktning
S. 1. 1	Projektet bidrar till ökad kunskap för förvaltande myndighet eller likvärdig institution	4 poäng: Kunskap om ekosystemet med direkt koppling till fisk, fiskevård eller fiskeförvaltning 3 poäng: Kunskap om miljögifter i fisk och föroreningskällor 1 poäng: Kunskap om ekosystemet med indirekt koppling till fisk +1 poäng: Den ökade kunskapen fyller en betydande kunskapslucka Notera att ett projekt endast kan få fyra, tre eller en poäng utöver ett pluspoäng		15	4 poäng: Projektet bedöms bidra till att förvaltande myndighet eller likvärdig institution ökar sitt kunskapsläge om ekosystemet, fiskevård eller fiskeförvaltning. Kunskapen om ekosystemet ska ha en direkt koppling till fisk. 3 poäng: Projektet har koppling till miljögifter och bedöms bidra till att förvaltande myndighet eller likvärdig institution ökar sitt kunskapsläge om miljögifter i fisk eller källor till miljögifter i Vättern. 1 poäng: Projektet bedöms bidra till att förvaltande myndighet eller likvärdig institution ökar sitt kunskapsläge om ekosystemet där direkt koppling till fisk saknas. Indirekt koppling till fisk bedöms all kunskap om ekosystemet utan direkt koppling till fisk ha eftersom fisk står högst i näringskedjan. +1 poäng: Den ökade kunskapen bidrar till att fylla en betydande kunskapslucka inom något av ovanstående områden där kunskap idag saknas.	

S. 1. 2	Projektet bidrar till återställning av reproduktionsområden, uppväxtområden och vandringsmöjligheter för vattenlevande organismer i Vättern	Projektet bidrar till att: +1 poäng: gynna någon av de arter som är upptagna i EU:s artdirektiv (natura 2000) +1 poäng: gynna naturvärden i sjön eller respektive vattendrag +1 poäng: något av Vätterns vattenföremster (Stor-Vättern, Duvfjärden, Alsen och Kärrafjärden) uppfyller minst god ekologisk status enligt vattenförvaltningen +1 poäng: potentiellt öka den årliga smoltutvandringen av öring med 1000 individer +1 poäng: gynna fisket	15	Projektet bedöms bidra till att: +1 poäng: gynna någon av de arter som är upptagna i EU:s artdirektiv (natura 2000) +1 poäng: gynna naturvärden i sjön eller respektive vattendrag +1 poäng: något av Vätterns vattendrag eller Vätterns vattenföremster (Stor-Vättern, Duvfjärden, Alsen och Kärrafjärden) uppfyller minst god ekologisk status enligt vattenförvaltningen +1 poäng: potentiellt öka den årliga smoltutvandringen av öring med 1000 individer +1 poäng: gynna fisket	
S. 1. 3	Projektet bidrar till ett långsiktigt hållbart nyttjande av Vätterns fisk- och kräftresurs	+2 poäng: Genom att förhindra spridning och etablering av främmande arter +1 poäng: Genom adaptiv och ekosystembaserad förvaltning +1 poäng: Genom förbättrad regelförståelse och regellefterlevnad inom fisket +1 poäng: Genom minskning av oönskade fångster i fisket	15	+2 poäng: Projektet bedöms bidra till att förhindra spridning och etablering av för Vättern främmande arter (lax och signalkräfta undantaget) +1 poäng: Projektet bedöms bidra till adaptiv och ekosystembaserad förvaltning +1 poäng: Projektet bedöms bidra till förbättrad regelförståelse och regellefterlevnad inom fisket +1 poäng: Projektet bedöms bidra till att minska oönskad fångst i fisket	
			45	Delsumma:	

Delsumma generella + delsumma specifika urvalskriterier =
Totalsumma:

Specifika urvalskriterier insatsområde 2: Näringslivsutveckling

Nr	Urvalskriterium	Poängsättning	Poäng	Viktning	LAG:s Motivering	Poäng efter viktning
S. 2. 1	Projektet bidrar till att stimulera fisk- och fiskerelaterad besöksnäring eller stärker Vätterns identitet som destination för fisk- och fiskerelaterade upplevelser och aktiviteter	Projektet bedöms bidra till att stimulera fisk- och fiskerelaterad besöksnäring eller stärker Vätterns identitet som destination för fisk- och fiskerelaterade upplevelser och aktiviteter genom: +1 poäng: att stärka befintliga näringar +1 poäng: underlätta för nyetablering av företagare +1 poäng: åtgärder på nationell eller internationell nivå +1 poäng: åtgärder på lokal nivå +1 poäng: att öka antalet besökare inom fisk- och fiskerelaterade näringar		13	Projektet bedöms bidra till att stimulera fisk- och fiskerelaterad besöksnäring eller stärker Vätterns identitet som destination för fisk- och fiskerelaterade upplevelser och aktiviteter genom: +1 poäng: att stärka befintliga näringar +1 poäng: underlätta för nyetablering av företagare +1 poäng: åtgärder på nationell eller internationell nivå +1 poäng: åtgärder på lokal nivå +1 poäng: att öka antalet besökare inom fisk- och fiskerelaterade näringar	
S. 2. 2	Projektet bidrar till ett långsiktigt hållbart nyttjande av Vätterns fisk- och kräftresurs	5 poäng: Projektet bedöms bidra till alla tre perspektiv på hållbar utveckling 3 poäng: Projektet bedöms bidra till två perspektiv på hållbar utveckling 1 poäng: Projektet bedöms bidra till ett perspektiv på hållbar utveckling		12	5 poäng: Projektet bedöms bidra till alla tre perspektiv (ekologiskt, ekonomiskt och socialt) på hållbar utveckling 3 poäng: Projektet bedöms bidra till två perspektiv på hållbar utveckling 1 poäng: Projektet bedöms bidra till ett perspektiv på hållbar utveckling	

S. 2. 3	Projektet bidrar till diversifiering inom fisk- och fiskerelaterad näring	+3 poäng: Projektet bidrar till omställningar av yrkesfisket som generar andra fiskerelaterade inkomstkällor än fisket +2 poäng: Projektet bidrar till att skapa nya produkter eller tjänster baserade på fisk eller kräftor från Vättern	10	+3 poäng: Projektet bedöms bidra till omställning av yrkesfisket som generar andra fiskerelaterade inkomstkällor än fisket, exempelvis förädling. +2 poäng: Projektet bedöms bidra till att vidareutveckla eller skapa nya produkter eller tjänster baserade på fisk eller kräftor från Vättern.	
S. 2. 4	Projektet genererar ökad sysselsättning	1 poäng: Projektet har en realistisk plan på hur de kommer att skapa sysselsättning, vilken av LAG bedöms vara trovärdig. +2 poäng: Projektet nyskapar minst en halv bestående årsarbetskraft +2 poäng: Projektet bevarar minst en hel årsarbetskraft	10	1 poäng: Projektet har en realistisk plan på hur de kommer att skapa sysselsättning, vilken bedöms vara trovärdig. +2 poäng: Projektet bedöms nyskapa minst en halv bestående årsarbetskraft +2 poäng: Projektet bedöms bevara minst en hel årsarbetskraft	
			45	Delsumma:	
Delsumma generella + delsumma specifika urvalskriterier = Totalsumma:					280
Avslagsnivå:					280

Specifika urvalskriterier insatsområde 3: Information och samverkan

Nr	Urvalskriterium	Poängsättning	Poäng	Viktning	LAG:s Motivering	Poäng efter viktning
S. 3. 1	Projektet bidrar till ökat samarbete och samverkan inom fisk- och fiskerelaterade frågor	+1 poäng: Projektet bedöms generera långsiktiga samarbeten. +1 poäng: Projektet bidrar till ökat samarbete och samverkan lokalt +1 poäng: Projektet bidrar till ökat samarbete och samverkan nationellt eller internationellt +1 poäng: Projektet medför ökad organisationsgrad inom fisk- och fiskerelaterade grupper +1 poäng: Projektet skapar samarbeten där minst en verksamhet inte har direkt koppling till fisk- och fiskerelaterad näring		16	+1 poäng: Projektet bedöms generera samarbeten över mer än fem år. +1 poäng: Projektet bedöms bidra till ökat samarbete och samverkan lokalt. +1 poäng: Projektet bedöms bidra till ökat samarbete och samverkan nationellt eller internationellt. +1 poäng: Projektet bedöms bidra till ökad organisationsgrad inom fisk- och fiskerelaterade grupper. +1 poäng: Projektet bedöms skapa samarbeten där minst en verksamhet inte har direkt koppling till fisk- och fiskerelaterad näring.	

S. 3. 2	Projektet bidrar till informations-spridning om fisk- och fiskerelaterade ämnen kopplade till Vättern	+1 poäng: Projektet genererar populärvetenskapligt informationsmaterial om fisk och fiske i Vättern +1 poäng: Projektet sprider information om fisk och fiske i Vättern i informationsmaterial om Vätterbygden +1 poäng: Projektet bidrar till att tillgängliggöra information om fisk- och fiskerelaterade ämnen till underrepresenterade samhälls- eller åldersgrupper +1 poäng: Projektet sprider aktivt information internationellt om fisk och fiske i Vättern +1 poäng: Projektet är nytänkande eller nyskapande		16	+1 poäng: Projektet bedöms generera populärvetenskapligt informationsmaterial om fisk och fiske i Vättern +1 poäng: Projektet bedöms sprida information om fisk och fiske i Vättern i informationsmaterial om Vätterbygden +1 poäng: Projektet bedöms bidra till att tillgängliggöra information om fisk- och fiskerelaterade ämnen till underrepresenterade samhälls- eller åldersgrupper +1 poäng: Projektet bedöms aktivt sprida information om fisk och fiske i Vättern internationellt +1 poäng: Projektet bedöms bidra till att tillgängliggöra information om fisk och fiskerelaterade ämnen på ett nytänkande eller nyskapande sätt.	
---------	--	---	--	----	---	--

S. 3. 3	Projektet bidrar till ökad kompetens	+2 poäng: Projektet bedöms generera ökad kompetens för ett stort antal personer i ett regionalt eller större perspektiv. +1 poäng: Genom att allmänhetens kunskap om fisk- och fiskerelaterade ämnen ökar +1 poäng: Genom att kompetens hos fisk- och fiskerelaterade entreprenörer ökar +1 poäng: Genom att kompetensen om regelverket kring fisket ökar bland de som fiskar i Vättern		13	+2 poäng: Projektet bedöms generera ökad kompetens för minst 1000 personer i ett regionalt eller större perspektiv. Ökad kompetens för personer på flera ställen och på båda sidor av Vättern betraktas här som regionalt perspektiv. +1 poäng: Projektet bedöms bidra till att allmänhetens kunskap om fisk- och fiskerelaterade ämnen ökar. +1 poäng: Projektet bedöms bidra till att kompetensen hos fisk- och fiskerelaterade entreprenörer ökar. +1 poäng: Projektet bedöms bidra till att kompetensen om regelverket kring fisket ökar bland fritidsfiskare i Vättern.	
					45	Delsumma:
Delsumma generella + delsumma specifika urvalskriterier =						
Totalsumma:						
Avslagsnivå: 250						

Specifika urvalskriterier insatsområde 4: Tillgänglighet

Nr	Urvalskriterium	Poängsättning	Poäng	Viktning	LAG:s Motivering	Poäng efter viktning
S. 4. 1	Projektet bidrar till att förbättra faciliteter och infrastrukturer med koppling till fisk och fiske	4 poäng: Ja, förbättringarna främjar fler intressegrupper 2 poäng: Ja, förbättringarna främjar en intressegrupp med koppling till fisk eller fiske +1 poäng: Ja, förbättringarna främjar dessutom minst en intressegrupp utan koppling till fisk eller fiske 0 poäng: Nej		16	4 poäng: Projektet bedöms bidra till omfattande insatser (stora åtgärder eller paket av åtgärder) som främjar flera intressegrupper med koppling till fisk eller fiske. En intressegrupp kan exempelvis vara fritidsfiskare, fisketurister eller yrkesfiskare. 2 poäng: Projektet bedöms bidra till punktinsatser som framförallt främjar en intressegrupp som ska ha koppling till fisk eller fiske. +1 poäng: Projektet bedöms dessutom bidra till insatser som främjar någon intressegrupp utan koppling till fisk eller fiske. 0 poäng: Projektet bedöms inte bidra till insatser som främjar någon intressegrupp med koppling till fisk eller fiske.	
S. 4. 2	Projektet bidrar till att öka tillgänglighet till produkter och tjänster från fisk- och fiskerelaterade näringar	5 poäng: Ja, i hög utsträckning 3 poäng: Ja, delvis 0 poäng: Nej		15	5 poäng: Projektet bedöms bidra till att öka tillgängligheten till produkter och tjänster från fisk- och fiskerelaterade näringar 3 poäng: Projektet bedöms bidra till att öka tillgängligheten till produkter och tjänster från fisk- och fiskerelaterade näringar. 0 poäng: Projektet bedöms inte bidra till att öka tillgängligheten till produkter och tjänster från fisk- och fiskerelaterade näringar.	

S. 4. 3	Projektet bidrar till att jämna ut geografiska skillnader i tillgänglighet.	5 poäng: Ja, i hög utsträckning 3 poäng: Ja, delvis 0 poäng: Nej		7	5 poäng: Åtgärden skall inte ha någon motsvarighet inom ett relativt sätt stort område. Att tillgängliggöra en iläggningramp för allmänheten skall exempelvis göras där det är som längst mellan för allmänheten öppna iläggningsplatser. 3 poäng: Åtgärden har motsvariga åtgärder inom ett relativt sätt litet område, men bedöms ändå vara motiverade ur ett nyttjandeperspektiv. 0 poäng: Åtgärden har motsvariga åtgärder inom ett relativt sätt litet område och bedöms inte vara motiverade ur ett nyttjandeperspektiv.	
S. 4. 4	Resultatet av projektet kommer allmänheten till nytta	5 poäng: Ja, uteslutande 3 poäng: Ja, delvis 0 poäng: Nej		7	5 poäng: Resultatet av projektet bedöms uteslutande komma allmänheten till nytta. 3 poäng: Delar av projektets resultatet bedöms komma allmänheten till nytta. Andra delar av resultatet kan komma privata eller offentliga aktörer till nytta. 0 poäng: Resultatet av projektet bedöms inte i någon mån komma allmänheten till nytta.	
				45	Delsumma:	
				Delsumma generella + delsumma specifika urvalskriterier =		
				Totalsumma:		
				Avslagsnivå: 280		

Stöd för drift

Urvalskriterium	Poängsättning	Poäng	Viktning	LAG:s Motivering	Poäng efter viktning
Stöd för drift	5 poäng: Utvecklingsstrategin är godkänd och leaderföreningen har fått beslut om att få starta leaderområdet	5	100	Utvecklingsstrategin är godkänd och leaderföreningen har fått beslut om att få starta leaderområdet	500
			100	Summa:	
			Avslagsnivå:		500

Bilaga 6. LAG Leader Vättern

LAG:s sammansättning 2015-10-29. LAG väljs vid Leader Vätterns årsstämma.
Befintlig sammansättning hos LAG finns på Leader Vätterns webbplats,
www.leadervattern.se.

Namn	Befattning	Organisation
Caroline Dieker	Ordförande	Askersunds kommun
Michael Cornell	Vice ordförande	Ödeshögs företagsförening
Ulla Ordell	Ordinarie	Motala kommun
Samuel Gustavsson	Ordinarie	Svenska Insjöfiskarnenas AB
Hans-Göran Hansson	Ordinarie	Hjo fiskevårdsområdesförening
Malin Setzer	Ordinarie	Vätternvårdsförbundet
Magnus Jacobsson	Ordinarie	Fiskevattenägare
Anna Österlund	Ordinarie	Turism, Nätverket upplev Habo
Joakim Behrenfors	Ordinarie	Smålands kräfta
Ingemar Bergbom	Suppleant	Habo kommun
Anders Lundgren	Suppleant	Karlsborgs kommun
Anna Hegethorn	Suppleant	Turism, Smålands turism
Stefan Samuelsson	Suppleant	Vätterns trolloklubb
Joakim Andersson	Suppleant	Hjo båt och fiskeklubb
Måns Lindell	Suppleant	Vätternvårdsförbundet
Jonny Ståhl	Suppleant	Yrkesfiskare, Egen företagare
Henrik Färg	Suppleant	Fiskevattenägare
Patrik Grönlind	Suppleant	Förädling & försäljning, Egen företagare

Bilaga 7. Kommunikationsplan Leader Vättern

Kommunikationsplanen för Leader Vättern utgår från den gemensamma kommunikationsstrategi som Jordbruksverket har tagit fram för lokalt ledd utveckling. Kommunikationsplanen har brutits ner på lokal nivå och anpassats till Leader Vätterns utvecklingsstrategi. Kommunikationsplanens syfte är att beskriva mål, målgrupper, strategier, budskap och kanaler och arbetssätt för att säkerställa att det finns en god kunskap om Leader Vättern samt beslutad utvecklingsstrategi.

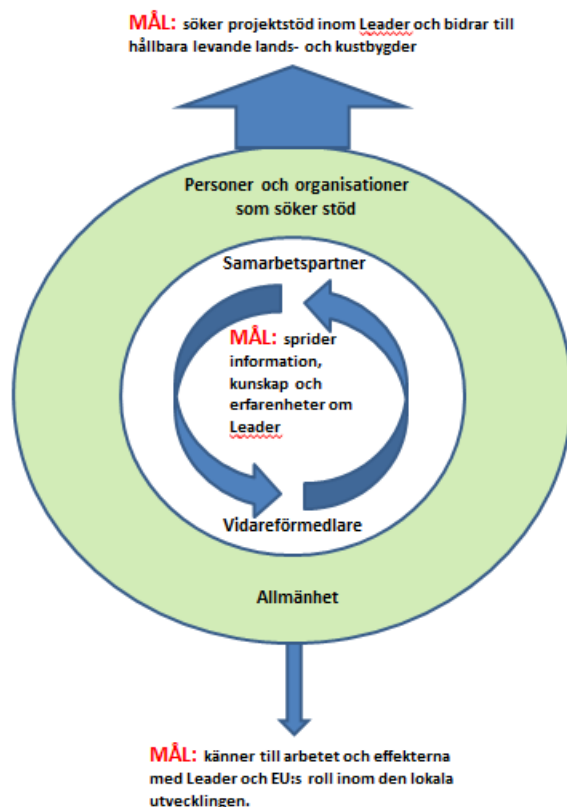
Under hela perioden för genomförandet av innehållet i fonderna är det viktigt med god information och kommunikation om lokalt ledd utveckling genom leadermetoden. Den här kommunikations-strategin beskriver hur vi ska prioritera och ger vägledning om hur man inom LAG ska kommunicera arbetet inom Leader Vättern.

Kommunikationsplanen ska ses som ett levande dokument och kommer uppdateras och korrigeras under programperioden om den bedöms som otillräcklig för att nå de kommunikativa mål som formulerats.

Information har utpekats som ett av fyra insatsområden i utvecklingsstrategi för Leader Vättern. Genomförande av åtgärder inom detta insatsområde hanteras som separata projekt och ingår inte primärt i kommunikationsplanen.

7.1 Tre kommunikationsmål

God kommunikation hjälper oss att nå målen med den lokala utvecklingsstrategin för Vättern. Vi, som hanterar utvecklingsstrategin, har olika roller men den viktigaste gemensamma uppgiften är att nå ut till de som ska driva och utveckla sin bygd genom leadermetoden. Vi behöver också kommunicera för att underlätta så att vi som har ett ansvar för lokalt ledd utveckling jobbar med varandra och delar kunskap och idéer om hur vi ska genomföra utvecklingsstrategin på bästa sätt. Allmänheten, särskilt skattebetalarna, måste också känna till arbetet med lokalt ledd utveckling inom Leader Vättern för att vi ska få förtroendet att arbeta vidare.



I den modell som beskrivs i Jordbruksverkets kommunikationsstrategi föreslås ovanstående tre mål. I kommunikationsplanen för Leader Vättern anpassas Jordbruksverkets mål till lokala förhållanden med utgångspunkt från den lokala utvecklingsstrategin.

7.2 Tre kommunikationsmål för Leader Vättern

Personer och organisationer söker projektstöd genom Leader Vättern och bidrar till hållbara levande lands- och kustbygder vid Vättern

Många av de personer och organisationer som söker projektstöd har erfarenhet av och kunskap om lokalt ledd utveckling. Men det finns också ett behov att nå de som inte har kännedom om metoden. De kan till exempel finnas inom målgruppen allmänheten. Både kvinnor och män i olika åldrar, oavsett var man är född, ska ha möjlighet att ta del av information om leadermetoden. Kommunikationen ska framförallt nå de som inte redan känner till Leader Vättern.

Vår kommunikation ska hjälpa dem att:

- Känna till att projektstöd från havs- och fiskerifonden för lokalt ledd utveckling finns att söka genom Leader Vättern.
- Känna till att på hemsidan finns information om projektstöden och hur man ansöker.
- Lämna in kompletta ansökningar i tid.

- Känna till visionen för Leader Vättern och dess roll för utveckling i Vätterbygden.
- Förstå vilka mervärden projektstöd kan ge för Vätterbygden.
- Samverka med andra som söker eller har fått projektstöd för att sprida kunskap om arbetssätt, hinder, möjligheter, resultat och effekter
- Känna till att det finns möjlighet att, via Leaderkontoret, få hjälp med ansökan och uppföljning av projekt.

Vidareförmedlare och samarbetspartner sprider information, kunskap och erfarenheter om Leader Vättern

Vår kommunikation ska hjälpa dem att:

- Känna till möjligheterna med Leader Vättern.
- Enkelt hitta information om Leader Vättern.
- Sprida information om möjligheterna med Leader Vättern.
- Känna till visionen för Leader Vättern.
- Intressera sig för den lokala utvecklingen i Vätterbygden.
- Förstå att det är många som lär sig av varandra och samverkar för att nå visionen och de övergripande målen inom Leader Vättern.
- Förstå den egna rollen och sprida kunskap om arbetssätt, hinder, möjligheter, resultat och effekter.
- Känna till EU:s roll för lokalt ledd utveckling.

Allmänheten känner till arbetet med och effekterna av Leader Vättern samt EU:s roll inom den lokala utvecklingen

Vår kommunikation ska hjälpa dem att:

- Känna till möjligheterna med Leader Vättern.
- Känna till hur effekter av hur Leader Vättern påverkar utvecklingen inom Vätterbygden
- Känna till EU:s roll för lokalt ledd utveckling

7.3 Fyra målgrupper

Stödsökande

Huvudsakliga målgrupper är aktörer med koppling till fisk och fiske som vill vara med och utveckla Leader Vättern verksamhetsområde. Det kan till exempel vara befintliga eller potentiella yrkesfiskare, verksamma inom fisketurism, företagare inom beredningsindustrin samt producentorganisationer. Unga som rekryteras till yrkesfisket är en prioriterad målgrupp inom havs- och fiskeriprogrammet för att bevara det småskaliga fisket, men även kvinnor och nyanlända svenskar är underrepresenterade grupper som kräver särskilda insatser att nå. Budskapet ska innefatta att det finns möjlighet att erhålla stöd inom de insatsområden som definierats i strategin. Budskapet bör även innefatta att det finns möjlighet att få hjälp med att utforma realistiska ansökningar både genom kontakter med myndigheter och samarbetspartners.

Vidareförmedlare

Nyckelpersoner inom samarbetsorganisationer identifieras och kontaktas med särskild information. Exempel på nyckelpersoner är kommunernas näringslivsansvariga, tillsynsmyndigheter, länsfiskekonsulenter, turistansvariga m fl. Även överlappande

leaderområden är en viktig kontaktyta för potentiella projektsökande. God kännedom om alla de fyra fonderna underlättar för verksamhetsledare att hänvisa projektansökningar till rätt program och rätt Leaderområde.

Samarbetspartners

Samarbetspartners och finansiärer ges regelbunden återkoppling av uppnådda resultat och genomförda åtgärder i relation till insatt kapital. Budskapet fokuserar på effekter för hållbar tillväxt och utveckling av Vätterbygden med koppling till fisk och fiske.

Allmänheten

Allmänheten är en viktig kundgrupp för den fiskerelaterade näringen och en ambassadör för Vättern som destination. Den lokala identiteten och stoltheten över Vättern som besöksmål för rekreation och friluftsliv behöver stärkas. Viktiga frågeställningar att belysa är beståndssituationen för olika arter som är grunden för ett långsiktigt hållbart fiske. Även förekomst av miljögifter i fisk är en viktig frågeställning att belysa. Andra insatser som kan vara av stort intresse för allmänheten kan vara utveckling och förbättring av faciliteter, infrastruktur och service kopplade till fiskerelaterade verksamheter.

7.4 Fem kommunikationsstrategiska prioriteringar

Olika kommunikationsinsatser för olika faser

Kommunikationsarbetet kommer att påverkas av vilken fas som programperioden befinner sig i. Programperioden delas in i tre faser. Varje fas kräver olika typer av kommunikation. Varje enskild åtgärd går genom alla tre faserna och kommunikationen följer samma mönster.

Införande							
	Genomförande						
						Slutfas	
2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021-2024

7.4.1 Införandefasen

Införandefasen pågår under två olika tidsperioder. Under den första tiden i den här fasen finns det inga stöd att söka. Då pågår många förberedelser inför den ”breda” programstarten. Då behöver vi nå alla huvudmålgrupper med information om stöden/ och om målen med lokalt ledd utveckling inom Leader Vättern.

Under införandefasen förbereder och startar LAG sina verksamheter. Då börjar också samarbetet och samordningen mellan lokala och regionala samarbetspartner inom de olika fonderna. Det behöver vi berätta om för samarbetspartner, vidareförmedlare och allmänhet.

Under hela införandefasen samverkar de personer som förvaltar, betalar ut och informerar om programmet. Det gör vi för att de som söker projektstöd ska uppleva att det finns en helhet i administrationen och kommunikationen. Under införandefasen fokuserar kommunikationen på att nå ut till potentiella stödsökare för att informera om visionen och de övergripande målen samt att projektstöd finns att söka genom Leader Vättern.

Under programperioden kan vissa åtgärder eller stöd förändras. Då behöver vi återigen nå alla huvudmålgrupper med information om stöden och om målen med Leader.

7.4.2 Genomförandefasen

Under genomförandefasen handlar det om kontakt med stödmottagare, men också att reagera på de kommunikationsbehov som uppstår och som samarbetspartners och vidareförmedlare uppmärksammar. Det är fortfarande viktigt att vi kommunicerar med de som söker stöd samt med allmänheten. Då kommunicerar vi också utifrån de behov som samarbetspartner och vidareförmedlare uppmärksammar.

Årsrapporter, utvärderingar och revisioner hjälper oss att se vilka kommunikationsbehov som finns. Landsbygdsnätverket tar också fram idéer och förslag på hur vi kan kommunicera.

Samarbetspartner och vidareförmedlare förmedlar kunskap om arbetssätt, hinder och möjligheter till varandra som kan förbättra hur vi genomför utvecklingsstrategin för Leader Vättern. Det är viktigt att sprida goda exempel från genomförandet. Det ska vi göra under hela programperioden men mest under den senare delen.

7.4.3 Slutfasen (sträcker sig även efter 2020)

Under slutfasen fokuserar vi på att sprida resultat från genomförande av utvecklingsstrategin. Resultaten är viktiga för alla målgrupper: (i) för att kunna vidareförmedla, (ii) för att de som söker stöd ska kunna följa resultatet och (iii) för att samarbetspartner behöver ta med erfarenheter till nästa programperiod. Allmänheten ska dessutom få veta vad skattepengarna har gått till.

Uppföljningsfasen inriktas mot uppföljning av projekt och sammanställning av resultat på en övergripande nivå. Utvärderingsfasen fokuserar på utvärdering, återsrapportering och revidering samt på kommunicering av resultaten. De resultat som uppnåtts och åtgärder som genomförts inom Leader Vättern ska kommuniceras till samtliga målgrupper, så att de förstår vad som skett inom leaderområdet och hur de offentliga medlen har använts.

Tydlig och samordnad kommunikation

Vi är många som arbetar med att kommunicera lokalt ledd utveckling. Det är viktigt att vi säger samma sak när det finns gemensamma budskap. Det uppnår vi genom att vi

- Planerar kommunikationen utifrån våra gemensamma kommunikationsmål
- Vid behov samordnar budskap och aktiviteter med varandra och med vidareförmedlare
- Använder varandras kanaler
- Använder gemensam leaderlogga.

Under programtiden kan det finnas behov av att göra specifika kommunikationsinsatser. Då kan LAG och samarbetsparterna samordna gemensamma insatser, ”kampanjer”, som varar en viss tid. LAG erbjuder andra samarbetspartner och vidareförmedlare att medverka i dessa. Vi använder EU-loggan i enlighet med riktlinjerna i förordningstexterna.

Målgrupperna i fokus

För att bemöta våra målgrupper på ett trovärdigt och professionellt sätt måste vi ha kunskap om dem och förstå vad som påverkar dem. Vi ska förstå att de som engagerar sig i lokalt ledd utveckling också är de som levererar olika tjänster till samhället i form av arbetstillfällen, nya företag och social inkludering.

Vi bör noggrant analysera hur vi når rätt målgrupper, utforma information på ett tilltalande sätt och sprida den i rätt kanaler. Vi behöver engagemang för lokalt ledd utveckling bland många typer av människor för att nå målen. Vi ska anpassa all vår information för att nå så bred målgrupp som möjligt. Det kommer att finnas centrala riktlinjer för hur vi ska arbeta för att anpassa kommunikationen så att den blir jämställd.

Enklare tillsammans

Vi behöver bidra till att det blir lätt att göra rätt. Då minskar oron för att göra fel bland de som engagerar sig i lokalt ledd utveckling. Förenklingar handlar till stor del om andra saker än regler. Det handlar om samordning, bemötande, rapportering och kommunikation. Det räcker inte att vi är duktiga var och en för sig, helheten kan ändå uppfattas som krånglig ur våra målgruppers perspektiv. Vi behöver därför tillsammans göra saker så enkla som möjligt.

Vi ska också uttrycka oss begripligt och använda oss av klarspråk i vår kommunikation. Det innebär att språket ska vara enkelt och begripligt.

Vi lär av varandra

För att vi ska arbeta med lokalt ledd utveckling på rätt sätt behöver vi bättre kommunicera kunskaper och insikter om vad som fungerar väl och vad vi behöver förändra. Årsrapporter, revisioner och utvärderingar ger oss god vägledning för hur vi ska förbättra arbetssättet gällande kommunikation.

7.5 Budskap

För att nå våra målgrupper måste vi anpassa budskapen om lokalt ledd utveckling och leadermetoden som ett redskap för utveckling av Vätterbygden som turistdestination för fisk och fiske så att de berör målgrupperna på rätt sätt. Det är viktigt att komma ihåg att kommunikation alltid sker på mottagarens villkor. Vad vill vi få mottagarna av budskapen att göra, tänka eller kunna? Här nedan kan du läsa vilka budskap vi ska förmedla till de olika målgrupperna.

Budskapet ska bidra till att realisera visionen för Leader Vättern.

”Vättern är den självklara destinationen för upplevelser kopplade till fisk och fiske och nyttjandet av fisk- och kräftresursen sker ekonomiskt, socialt och ekologiskt långsiktigt hållbart.”

För att fokusera arbetet mot att nå visionen och möta de behov som identifierats under utvecklingsstrategins framtagning så har fyra övergripande mål formulerats:

- 2020 ska Leader Vättern ha bidragit till att stärka Vättern som destination och öka möjligheten till upplevelser kopplade till fisk och fiske
- 2020 ska Leader Vättern ha bidragit till att öka avkastningen av fångsten samt öka samverkan och sysselsättningen inom fisk- och fiskerelaterad näring
- 2020 ska Leader Vättern ha bidragit till ökad livskvalitet hos boende och besökare
- 2020 ska Leader Vättern ha bidragit till att upprätthålla god beståndstatus¹ och stärka svaga bestånd samt öka kunskapen om Vätterns ekosystem

De övergripande målen för utvecklingsstrategin speglar hur Vättern ska vara en knutpunkt och en sammanhållande kraft för Vätterbygden, som den självklara destinationen för upplevelser kopplade till fisk och fiske i regionen, samt hur vi ska nyttja fisk- och kräftresursen på ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt långsiktigt hållbart sätt.

Budskap till personer som söker stöd

- Tillsammans med andra bidrar du till att Vätterbygden lever och utvecklas som turistdestination.

Budskap till vidareförmedlare

- Vi jobbar tillsammans och lär oss av varandra för att bidra till en hållbar lokal utveckling i Vätterbygden som destination.

Budskap till samarbetspartner

- Vi jobbar tillsammans och lär oss av varandra för att bidra till en hållbar lokal utveckling i Vätterbygden.
- Tillsammans gör vi det enklare för målgrupperna att arbeta med leadermetoden som ett redskap för att uppnå utvecklingsstrategin för Vättern.

Budskap till allmänheten

- Leader Vättern bidrar till en hållbar samhällsutveckling i Vätterbygden.

7.6 Kanaler

Vad är en kanal?

Med kanal menar vi det kontaktsätt som vi använder för att informera och kommunicera. Exempel på kanaler är webbplatser, e-post, medier, sociala medier och möten.

Webben är huvudkanal

Informationen till och kommunikationen mellan alla aktörer som berörs av lokalt ledd utveckling inom Leader Vättern ska huvudsakligen ske via webben om inte det personliga mötet är möjligt. Det innebär att

- det ska finnas tydlig, aktuell och samordnad information om Leader Vättern på samarbetsorganisationernas webbplatser (länsstyrelser, regioner, kommuner samt organisationer)
- vi prioriterar digital kommunikation när vi kommunikationsplanerar
- utveckling av nya kanaler ska i första hand ske via webben.

Välja kanal

För att nå ut med information och få till stånd kommunikation räcker det ofta inte att använda en kanal. Exempelvis räcker det kanske inte att lägga information på webbplatsen för att få målgruppen att förstå, tycka eller göra något. Vi måste välja en mix av kanaler. Vilka kanaler vi väljer beror på vilka kanaler våra målgrupper använder och vilka som är mest effektiva ur både kommunikativ och ekonomisk synvinkel.

7.6.1 Kanaler till stödsökande

- Fysiska möten på lokal nivå
- Vätternvårdsförbundets hemsida
- Regionernas webbplatser
- Länsstyrelsernas webbplatser
- Kommunernas webbplatser
- Digitala nyhetsbrev
- Medier (pressinfo i samband med aktiviteter)
- Sociala medier
- Mötesplatser (ex mässor)

7.6.2 Kanaler till vidareförmedlare

- Webbplatsen för rådgivare
- Landsbygdsnätverkets aktörers respektive webbplatser
- Fondsamordningsgruppen webbplats
- Vätternvårdsförbundets webbplats
- Regionernas webbplatser
- Länsstyrelsernas webbplatser
- Digitala nyhetsbrev till nyckelpersoner inom turism, näringslivsutveckling, miljö inom Vätternbygden
- Sociala medier
- E-post

7.6.3 Kanaler till samarbetspartner

- Personliga möten exempelvis nätverksträffar, branschträffar, möten
- Digitala och fysiska träffar för utbildning och återkoppling
- E-post

7.6.4 Kanaler till allmänheten

- Media
- Sociala medier
- Personliga möten ex i samband med mässor anordnade av andra aktörer
- Möjlighet att prenumenera på nyheter

7.7 Uppföljning och utvärdering

Det är viktigt att myndigheter och andra aktörer som förvaltar, betalar ut och sprider information om lokalt ledd utveckling följer upp hur kommunikationen fungerar. Uppföljningen kan vara enkel, men ska ske regelbundet. Respektive aktör kan till exempel samla de som varit ansvariga för insatserna och diskutera erfarenheterna och resultaten av arbetet.

I de löpande utvärderingar som Leader Vättern kommer att göra ska även kommunikationen beaktas när det är relevant. LAG ansvarar för att resultaten analyseras och sprids. Utifrån resultaten justeras eventuellt denna kommunikationsstrategi för Leader Vättern.

7.7.1 LAG:s ansvar

Kommunikationsinsatser genomförs i enlighet med beslutad kommunikationsstrategi

- Säkerställa att kommunikationsstrategi och kommunikationsplaner harmoniseras med den nationella kommunikationsstrategin för lokalt ledd utveckling,
- särskilt vad gäller kommunikationsmålen som bör anpassas för de egna sammanhangen
- Förmedla kommunikativa behov till förvaltningsmyndigheten och Landsbygdsnätverket.

Enligt Jordbruksverkets kommunikationsstrategi för Lokalt Ledd Utveckling 2014 – 2020 definieras olika aktörers ansvar för kommunikation i arbetet med Landsbygdsprogrammet enligt nedan.

7.7.2 Jordbruksverkets ansvar

Jordbruksverket ansvarar för förvaltningen av landsbygdsprogrammet, havs- och fiskeriprogrammet och programmet för stöd inom lokalt ledd utveckling från social- och regionalfonden, samt för utbetalningen av stöd inom programmen. Men även ett särskilt ansvar att hålla ihop och förvalta arbetet med lokalt ledd utveckling inom dessa program.

Förvaltningsmyndigheten på Jordbruksverket ansvarar för att

- Innehållet i kommunikationsstrategin för lokalt ledd utveckling harmonierar med
 - kommunikationsstrategin för landsbygdsprogrammet
 - kommunikationsstrategin för havs- och fiskeriprogrammet
- Ta fram riktlinjer för att dessa styrdokument ska harmoniera med kommunikationsstrategin
 - länsstyrelsernas kommunikationsplaner i de regionala handlingsplanerna
 - LAG:s kommunikationsplaner som kopplas till strategin
 - kommunikationsplanen kopplad till det fondgemensamma arbetet
- Ta fram grundläggande information om lokalt ledd utveckling genom leadermetoden
- Planera kommunikation årsvis utifrån kommunikationsstrategin. Det arbetet görs till viss del i samverkan med Landsbygdsnätverket.
- Kommunikationsstrategin uppdateras och utvärderas

- Tillsammans med Landsbygdsnätverket fånga in gemensamma kommunikationsbehov som kan uppstå inom ramen för programgenomförandet samt vid behov planera och tillsammans med andra aktörer genomföra ”kommunikationskampanjer”
- Följa, analysera och sprida information om de lärdomar, erfarenheter och synpunkter som genereras inom ramen för Landsbygdsnätverket
- Sprida relevanta lärdomar från revisionsrapporter och utvärderingar om programmet och programgenomförandet till rätt målgrupper
- Kommunikation till LAG-grupper i syfte att stötta LAG-gruppernas verksamhet och arbete
- Utföra arbete kopplat till fondgemensamma kommunikationsinsatser.

Utbetalningsfunktionen på Jordbruksverket ansvarar för att Medverka till att samordna kommunikationsinsatser med förvaltningsmyndigheten inklusive att sprida relevanta lärdomar från revisionsrapporter och kontrollresultat från genomförandet av programmen

- Genomföra den nationella kommunikationsstrategin
- Planera kommunikationsarbete med hjälp av den årliga kommunikationsplanen.

Landsbygdsnätverket

Det är flera aktörer som tillsammans ”äger” och har nytta av sitt gemensamma nätverk. Förvaltnings-myndigheten är en av dessa aktörer och har samtidigt ansvaret för nätverkets drift. Landsbygdsnätverkets kansli är en supportenhet för hela nätverket. Kärnan i nätverkets kommunikation är dialogen mellan medlemsorganisationerna (LAG och länsstyrelserna ingår automatiskt i nätverket).

Landsbygdsnätverket ansvarar för att

- Kommunikation mellan olika aktörer för ett ökat lärande mellan aktörer som berörs av programmet genom att gemensamt sprida kunskap om arbetssätt, hinder, möjligheter, resultat och effekter.
- Informera allmänheten och direkt eller indirekt informera personer som vill söka stöd och ersättningar ur programmen om programmens möjligheter och möjligheterna med lokalt ledd utveckling. Det sker främst genom att upplåta sina kommunikationskanaler för spridning och paketera innehållet på ett tilltalande sätt.
- Främja dialog mellan svenska och andra aktörer i Europa och sprida information till svenska aktörer om det arbete som sker inom ramen för det europeiska innovationspartnerskapet, europeiska landsbygdsnätverket och europeiska fiskenätverket.
- Koppla sin löpande kommunikationsplanering till nätverkets årliga planering, liksom i vissa fall till den kommunikationsplanering för landsbygdsprogrammet och havs- och fiskeriprogrammet som upprättas tillsammans med förvaltningsmyndigheten.
- Tillsammans med förvaltningsmyndigheten fånga in de gemensamma kommunikationsbehov som kan uppstå inom ramen för programarbetet och lokalt ledd utveckling, samt vid behov genomföra ”kommunikationskampanjer” tillsammans med andra aktörer.
- Kommunikationsinsatser följs upp löpande och utvärderakommunikationsmålen. Utifrån resultaten revideras eventuellt nätverkets kommunikationsstrategi.

Bilaga 8. Tidsplan för LAG:s uppföljning och utvärdering

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
EU-rapporter, som Jordbruksverket ska leverera		Årsrapport (grundversion)	Årsrapport (utökad version)	Årsrapport (grundversion)	Årsrapport (utökad version)	Årsrapport (grundversion)	Årsrapport (grundversion)	Årsrapport (grundversion)	Årsrapport (grund-version)	Slututvärdering
LAG ska bidra med underlag/uppgifter		Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Förberedelser	Identifiera behov av information/uppgifter	Översyn av tillgången på data		Översyn av tillgången på data				Översyn av tillgången på data		
	Gå igenom och bestäm datakällor	Komplettera		Komplettera				Komplettera		
	Planera insamlingen av uppgifter och skapa riktlinjer			Översyn av insamlingen av data		Översyn av insamling av data		Riktlinjer till projekten inför slutredovisning och slututvärdering		
	riktade till projekten gällande slutrapportering									
Leader Vätterns ansvar						Halvtidsutvärdering			Slututvärdering	

	Ordinarie föreningsstämma (vår)				December			
	Januari							
Uppföljning projekt	Löpande		Löpande		Löpande			
Uppföljning av strategin och dess mål	Avstämning i samband med rapportering till SJV	Möte i LAG som fokuserar på uppföljning av strategin	Löpande		Löpande			
Årsrapport till SJV	Årlig rapportering till SJV							
Redovisning till med-finansiärer, medlemmar och allmänheten	Löpande via hemsidan		Löpande via hemsidan		Löpande via hemsidan			

